

გაბრიელ გარსია მარკესი

ჩემი ნაღვლიანი მეძავეების გახსენების ჟამს

- უკადრისი იკადრა, _ უთხრა მოხუცს მეფუნდუკე ქალმა, _ მძინარე ქალისთვის არ უნდა ჩაედო თითი პირში ან გაეკეთებინა რაღაც ამდაგვარი. იასუნარი კავაბატა, `მძინარე მზეთუნახავების სახლი~

1.

ოთხმოცდაათი წლისა რომ გავხდი, გადავწყვიტე. დაბადების დღის აღსანიშნავად საკუთარი თავისთვის თავად მიმერთმია საჩუქარი _ უბიწო გოგონასთან გიჟური სიყვარულის ღამე.

როსა კაბარკასი გამახსენდა _ იატაკქვეშა დაწესებულების დიასახლისი: როგორც კი `ქორფა~ გოგოს ჩაიგდებდა ხელში, მაშინვე თავის გულუხვ კლიენტებს ატყობინებდა. მე არ მიზიდავდა მისი ბილწი შემოთავაზებები, მას არ სჯეროდა ჩემი პრინციპების სიწმინდისა. `მორალი დროის საქმეა, _ ღვარძლიანად ქირქილებდა ის. _ მოვა დრო, თვითონ დარწმუნდები~. როსა ჩემზე ცოტათი უმცროსი იყო. რამდენი წელიწადია არაფერი ვიცი მის შესახებ. იქნებ აღარც არის ცოცხალი, მაგრამ ყურმილში მომესმა თუ არა ხმა, მაშინვე ვიცანი _ როსა იყო.

ეგრევე მივახალე:

_ დღეს _ კი.

როსა კაბარკასმა ამოიოხრა: `ეჰ, ჩემო ნაღვლიანო ბრძენკაცო, მთელი ოცი წელი სადღაც გადაიკარგები, მერე უცებ გამოჩნდები და შეუძლებელს მთხოვ~. მაგრამ ხელობა მაინც ხელობაა და როსამაც ასარჩევად რამდენიმე ვარიანტი შემომთავაზა: ყველანი ხმარებაში გაცვეთილები იყვნენ. უსათუოდ ქალწული და უსათუოდ ამაღამ-მეთქი, _ ვთქვი შეუვალად. როსა დაიბნა: `კი მაგრამ, რისი იმედი გაქვს?~ `არაფრის, _ როსამ მტკივნეულ ადგილზე დამადგა ფეხი, _ მშვენვირად ვიცი, რა შემიძლია და რა არ შემიძლია~. როსა ცოტა დამშვიდდა: `ბრძენმა ხალხმა ყველაფერი იცის და მაინც ყველაფერი არ იცის. ამქვეყნად ერთადერთი `ქალწულები~ თქვენ ხართ, აგვისტოს თვეში ამ ნიშნით

დაბადებულები. რატომ ადრე არ გამაფრთხილე?~ ალმაფრენა წინასწარ არაფერს
გითანხმებს~, _ ვთქვი მე.

მაგრამ მოცდა შეუძლია~. რაკი როსამ ყოველთვის ყველაფერი მამაკაცებზე უკეთ იცოდა,
მთხოვა, იქნებ ერთი-ორი დღე მაცალო, საგულდაგულოდ გადავხედავ ჩემს ბაზარსო~.
სრულიად სერიოზულად ვუპასუხე, ასეთ საქმეში ჩემი ასაკის კაცისთვის ყოველი დღე
წელიწადს უდრის-მეთქი. ეშმაკმა დალახვროს, რაც არის, არის, _ გადაწყვიტა როსამ
უცბად, _ არა უშავს, მგონი, უფრო საინტერესოცაა. ერთ საათში დაგირეკავ!~
ბევრი ლაპარაკი არ სჭირდება იმას, რაც შორიდანაც კარგად ჩანს: მე ერთი ულამაზო,
მორიდებული და ძველმოდური კაცი ვარ, მაგრამ რაკი არ მსურდა ასეთი ვყოფილიყავი,
თავს ისე ვაჩვენებდი ყველას, თითქოს ყველაფერი სწორედაც რომ პირიქით იყო, ოღონდ
_ დღეს დილამდე. დღეს დილით კი გათენებულზევე მტკიცედ გადავწყვიტე, ბოლოს და
ბოლოს მეთქვა საკუთარი თავისთვის _ თუნდაც სინდისის დასამშვიდებლად _ რაც ვარ
და ვინც ვარ სინამდვილეში. ჰოდა, დავიწყე კიდევ საქმე როსა კაბარკასთან უჩვეულო
სატელეფონო საუბრით.

როგორც ახლა მესმის, ეს იყო ახალი ცხოვრების დასაწყისი იმ ასაკში, როცა უბრალო
მოკვდავთა უმეტესობა, როგორც წესი, უკვე მიცვალებულია.
ცხოვრობ კოლონიური სტილის სახლში სან ნიკოლას პარკის მზიან მხარეს. ამ სახლში
გავატარე მთელი ჩემი უქალო და უსახსრო ცხოვრება. აქ ცხოვრობდნენ და აქ განერიდნენ
სიცოცხლეს ჩემი მშობლები. მეც აქ გადავწყვიტე სიკვდილი მარტოობაში და იმ საწოლში,
რომელზეც დავიბადე; აქ უნდა დაველოდო იმ დღეს, რომელიც, ძალიან მინდა, ცოტა
მოგვიანებით და უწვალებლად მოვიდეს. ეს ორსართულიანი შენობა მამაჩემმა
მეცხრამეტე საუკუნის ბოლოს იყიდა. ქვემო სართული ერთ იტალიურ კონსორციუმს
მიაქირავა და იმათაც იქ დიდებული მაღაზია გამართეს. მამამ ზემო სართული
თავისთვის დაიტოვა.

აქ დაქორწინდა იგი ამ იტალიელთაგან ერთ-ერთის ქალიშვილზე _ ფლორინა დე დიოს
კარგამანტოსზე. ფლორინა სილამაზით დაეჯილდოებინა ღმერთს, საუცხოოდ უკრავდა
მოცარტს, იყო პოლიგლოტი და გარიბალდელი და რაც მთავარია, მთელ ქალაქში
გამოირჩეოდა ერთი განსაკუთრებული ნიშნით: იგი ჩემი დედა იყო.
დიდსა და ნათელ სახლს თაბაშირის თაღები, ფლორენციული მოზაიკით ჭადრაკულად
დაგებული იატაკი და აივანზე გამავალი ოთხი დიდი შემინული კარი აქვს. აივანი
სარტყელივით არტყია მთელ სართულს. დედაჩემი და მისი იტალიელი კუზინები
მარტის საღამოობით სხდებოდნენ ხოლმე აივანზე და სასიყვარულო არიებს მღეროდნენ.

აქედან კარგად ჩანს სან ნიკოლას პარკი, ტამარი და ქრისტეფორე კოლუმბის ძეგლი, იქით, ცოტა მოშორებით, სანაპიროსკენ, ღვინის სარდაფებია, სარდაფებს უკან კი დიადი მდინარე მაგდალენას შესართავი გადაჭიმულა ფართო სივრცეზე. სახლში ერთადერთი შემაწუხებელია მზე. მთელი დღის განმავლობაში ხან ერთ ფანჯარას მოადგება, ხან მეორეს, და მეც სიესტის პაპანაქებაში ცოტა ხნით მაინც რომ მოვატყუო თვალი, ფანჯრებზე სქელი ფარდების ჩამოფარება მიწევს.

ოცდათორმეტი წლის ვიყავი, როცა მარტო დავრჩი ამ სახლში. ჩემი მშობლების საძინებელ ოთახში გადავბარგდი, ბიბლიოთეკის კარიც გავაღე და... საერთოდ, თუკი რამ ზედმეტი მეჩვენა პირადად ჩემთვის, ყველაფრის გაყიდვას მივყავი ხელი. ზედმეტი კი ჯერჯერობით თითქმის ყველაფერი აღმოჩნდა წიგნებისა და ლილვაკებიანი პიანოლის გარდა.

ორმოცი წელიწადი `დიარო დე ლა პასს~ ვბერავდი `ახალი ამბებით~. იქაურ მოსახლეობას მსოფლიოს ამბებს ვაცნობდით. ამბებს კი თავად ვიჭერდით ციურ სივრცეში მოკლე ტალღებზე ფრენისას, ან მორზეს ანბანს ვიშველიებდით. დღესდღეობით, კი არ ვცხოვრობ, უფრო ვარსებობ იმ პენსიით, რომელიც აწ უკვე ჩამკვდარი საქმიანობისთვის მერგო.

მცირე საფასურად ვასწავლი ლათინურსა და ესპანური ენის გრამატიკას, თითქმის არაფერს მიხდიან საკვირაო წერილებში, რომელთაც აგერ უკვე ნახევარ საუკუნეზე მეტია, დაულალავად ვაცხოვ და ვაცხოვ. ასევე გროშსაც არ მიხდიან მუსიკასა და თეატრზე დაწერილ პატარ-პატარა სტატიებში, რომლებსაც ვაქვეყნებ თითქმის ყოველთვის, როცა კი ცნობილი მსახიობები და მუსიკოს-შემსრულებლები ჩამოდიან ჩვენთან. სხვა საქმე არც ვიცი და არც არასოდეს მიკეთებია, მხოლოდ ვწერდი. განსაკუთრებული ნიჭი ნამდვილად არ გამაჩნია, არც ამ საქმისადმი მოწოდება მაწუხებს ძალიან, არც დრამატურული კომპოზიციების კანონებისა გამეგება რამე ღრმად. ამ საქმეს მხოლოდ იმიტომ მოვკიდე ხელი, რომ მჯერა ცოდნის ძალისა, რომელსაც მთელი ცხოვრება ვისრუტავდი წიგნებიდან. უხეშად რომ ვთქვა, გვარში ღირსებასა და ბრწყინვალეობას მოკლებული ნაბოლარა ვარ, რომელსაც არაფერი ექნებოდა შთამომავლობისთვის დასატოვებელი, რომ არა ის ამბავი, რომელიც მე შემემთხვა და რომელზეც გიამბობთ ამ მოგონებაში _ ჩემს დიდ სიყვარულზე. საკუთარი დაბადების დღე _ ოთხმოცდაათი რომ შემისრულდა _ როგორც ყოველთვის, დილის ხუთ საათზე გამოღვიძებულს გამახსენდა.

ერთადერთი საქმე, რაც ამ დღეს უნდა გამეკეთებინა, საკვირაო სტატია იყო `დიარო დე ლა პასისტვის~.

დილის სიმპტომები იდეალურად მიწყობდა ხელს, სულაც არ მეგრძნო თავი ბედნიერად: ძვლები მტეხდა, უკანალში ცეცხლი მეკიდა და სამი თვის გვალვის შემდეგ ჭექა-ქუხილიც სერავდა ზეცას. ხელ-პირი დავიბანე, თავლიანი ყავა დავლიე, ორი ღვეზელიც მივაყოლე და საშინაო ტილოს ხალათი ჩავიცვი.

იმდღევანდელი სტატიის თემას, რა თქმა უნდა, ჩემი ოთხმოცდაათი წელი წარმოადგენდა. ასაკზე არასოდეს მიფიქრია, ისევე როგორც არ მიფიქრია, ვთქვათ, სახურავი არის თუ არა სადმე გახვრეტილი... რამდენმა წყალმა ჩაიარა, რამდენმა ზამთარმა თუ ზაფხულმა...

ბავშვობაში გამიგონია, როცა ადამიანი კვდება, მის თმაში ჩაბუდებული ტილები შეშინებული იფანტებიან თურმე ბალიშზე ახლობლების სამარცხვინოდ. გაგონილმა ისე დამზაფრა, რომ მახსოვს, სკოლაში წასვლისას თმა პირწმინდად გადავაპარსვინე, ხოლო აქამდე შემორჩენილ ორ-სამ ღერ ამობიბინებულ ბალანს ძაღლებისთვის განკუთვნილი იასამნის საპნით ვიბან. სხვა სიტყვებით რომ ვთქვა, როგორც ახლა ვაანალიზებ, სირცხვილის გრძნობა უფრო მძაფრად ჩამომიყალიბდა ბავშვობიდანვე, ვიდრე წარმოდგენა სიკვდილზე.

უკვე რამდენიმე თვეა ვფიქრობ ჩემს საიუბილეო სტატიაზე. იგი განვლილ წლებზე საყოველთაოდ მიღებული ვიშვივით კი არა, სიბერის განდიდებით იქნება გაჯერებული.

ნეტავ როდის მივხვდი, რომ დავბერდი? ჰო, გავიხსენე, თურმე სულ ახლახან, ლამის გუშინ მივმხვდარვარ ამას. ორმოცდაორი წლის ვიყავი, ზურგი რომ ამტკივდა და სუნთქვაც გამიძნელდა. წავედი ექიმთან. მან არაფრად ჩააგდო ჩემი წუხილი: `თქვენს ასაკში ეს ნორმალური მოვლენაა~, _ მითხრა მან.

_ მაშინ ჩემი ასაკი ყოფილა არანორმალური, _ არ შევეპუე მე.

ექიმმა სიბრალულით გამიღიმა: `ფილოსოფოსობთ?~ პირველად სწორედ მაშინ დავიწყე ფიქრი სიბერეზე ჩემს ასაკთან მიმართებით, მაგრამ მალე გადავივიწყე. უკვე მივეჩვიე, ყოველ დილით რაღაცის ტკივილი მაღვიძებს. წლებთან ერთად ტკივილიც მემატება, ხან რა მტკივა და ხან რა, ხან ნაკლებად, ხან მეტად. ზოგჯერ მომჩვენებია, სიკვდილი მიკაკუნებს კარზე და მორჩა, აღარაფერი მეშველება-მეთქი, მაგრამ მეორე დღეს ისე მიგრძნია თავი, ვითომ არც არაფერი მტკენოდეს როდისმე.

გამიგონია, კაცი რომ დროთა განმავლობაში მამას ემსგავსება, სწორედ ეს არის სიბერის ნიშანიო. მე, ეტყობა, მარადიული ახალგაზრდობა მაქვს დაბედებული, რადგან ჩემი

ცხენისებური პროფილი არასოდეს დაემსგავსება არც მამაჩემის კარიბულ პროფილს და მით უმეტეს, არც დედაჩემისას, რომელსაც რომელიმე იმპერატორის პროფილი ჰქონდა. საქმე ის არის, რომ სიბერის პირველი ნიშნები ისე ნელ-ნელა გეპარება, რომ თითქმის ვერც ამჩნევ, რადგან შინაგანად არ იცვლები, იგივე ხარ, რაც იყავი წლების წინ. სამაგიეროდ სხვები ამჩნევენ შენს ცვლილებას.

მეხუთე ათეულში გადამდგარი თანდათან ვხვდებოდი, რა იყო სიბერე. შევამჩნიე, მეხსიერება ხანდახან მლაღატობდა. რამდენჯერ გადამიბრუნებია მთელი სახლი სათვალის ძებნაში და ბოლოს საკუთარ ცხვირზე მიპოვია. რამდენჯერ სათვალისანი შევმდგარვარ შხაპქვემ...

ერთხელაც მეორედ ვისაუზმე, თუმცა ახალი ნასაუზმევი კი ვიყავი. ჩემი მეგობრებიც გვარიანად შევაშინე, ერთი კვირის წინ მოყოლილი ამბავი ხელმეორედ რომ ვუამბე. მართალია, ბევრი ნაცნობისა თუ მეგობრის სახელი მეხსიერებაში ჯერ კიდევ მქონდა შემონახული, მაგრამ მისალმებისას ვერაფრით ვაკავშირებდი ერთმანეთთან სახელსა და პიროვნებას.

სექსის საკითხში ასაკი არასოდეს მადარდებდა, რადგან ჩემი შესაძლებლობები იმდენად ჩემზე არ იყო დამოკიდებული, რამდენადაც ქალზე. ქალებს თუ უნდათ, ძალიან კარგად იციან, რა დროს რა და როგორ არის საჭირო. დღეს სასაცილოდ არ მყოფნის ოთხმოცი წლის ბიჭების საქციელი. როგორც კი რაღაც არ გამოუვათ, მაშინვე ექიმთან გარბიან, ის კი არ იციან, ოთხმოცდაათი წლისებს უარესი რომ დაემართებათ, მაგრამ აზრი აღარაფერს ექნება. რისკით იცხოვრებენ, შურს იძიებენ სიცოცხლეზე და ცხოვრების, სიცოცხლის დღესასწაულიც სწორედ ის არის, რომ მოხუცების მეხსიერება დიდხანს არ იჩერებს გონებაში ნაკლებად არსებით ამბავს და მხოლოდ ძალზე იშვიათად გვღალატობს იგი მართლაც რაღაც მნიშვნელოვანის დროს.

ციცერონმა ეს მოვლენა ერთ ფრაზაში ჩაატია: `არ არსებობს მოხუცი, დაავიწყდეს, სად გადამალა განძი~.

ამ ნაფიქრსა და განსჯილს კიდევ რაღაც-რაღაცები დავუმატე და პირველი შავად ჩანაწერი რომ დავამთავრე, აგვისტოს მზემ იფეთქა კიდევ პარკის ნუშის ხეებში და სამდინარო-საფოსტო გემიც გვალვის გამო ერთი კვირის დაგვიანებით შემოგუგუნდა პორტში. აი, მოცურავს ჩემი ოთხმოცდაათი წელი-მეთქი, გავივლე გუნებაში. ვერ ვიტყვი, რატომ და, ალბათ, ვერც ვერასოდეს გავიგებ ამას, მაგრამ შელოცვასავით იყო თუ რა იყო, წამში გადავწყვიტე როსა კაბარკასთან დამერეკა და მეთხოვა, დამხმარებოდა ჩემი იუბილეს აღსანიშნავ თავაწყვეტილი ღამის მოწყობაში. უკვე რამდენიმე წელიწადია დავბორიალობ ჩემი საყვარელი ლათინელი ავტორების წაკითხულ-გადაკითხულ

წიგნებში, თავით ფეხამდე ვარ ჩაფლული კლასიკურ მუსიკაში, მაგრამ იმ დღეს ისეთმა სურვილმა წამომიარა, ნამდვილად ღვთის ნიშნად მივიღე. სატელეფონო საუბრის შემდეგ წერის თავი აღარ მქონდა. ჰამაკი ბიბლიოთეკის იმ კუთხეში გავკიდე, სადაც დილაობით მზე არ აღწევს, და ჩავწეი. გული მეწურებოდა მტანჯველ მოლოდინში. დედაჩემი პატარაობიდანვე მანებივრებდა.

იგი მრავალმხრივ განათლებული ქალი იყო. ორმოცდაათი წლისა გარდაიცვალა ჭლეით. მამაჩემმა, უწესიერესმა პიროვნებამ, ვისაც ცხოვრებაში, მგონი, ერთი შეცდომაც კი არ მოსვლია, თავის ეულ საწოლში, ქვრივი კაცის საწოლში დალია სული განთიადისას. სწორედ ამ დღეს მოეწერა ხელი ნეერლანდიის პაქტს, რომელმაც წერტილი დაუსვა გასულ საუკუნეში წამოწყებულ ათასდღიან ომსა და, საერთოდ, არაერთ სამოქალაქო ომს. მშვიდობამ სრულიად მოულოდნელად და არასასურველად შეცვალა ქალაქი. თავისუფალი ქალების ტალღამ აავსო ღვინის სარდაფები `ფართო ქუჩაზე~, რომელსაც შემდგომში აბელიოს ქუჩა დაერქვა. ამჟამად კი კოლუმბის პროსპექტი გახდა ამ ასერიგად საყვარელი ქალაქის გულში, ქალაქისა, რომელიც ერთნაირად უყვარს თავისიანსაც და უცხოელსაც გულკეთილობისა და კაშკაშა შუქის გამო. უფულოდ არც ერთ ქალთან არ ვწოლილვარ.

ძალზე იშვიათად, როცა არაპროფესიონალთან მიწევდა დაწოლა, ვცდილობდი, ძალით მიმეცა ფული, იმასაც აელო და მერე თუნდაც ნაგავში გადაეყარა. ოცი წლის ასაკიდან შევადგინე მათთან ანგარიშსწორების დავთარი.

ვიწერდი სახელს, ასაკს, შეხვედრის ადგილს, საერთოდ, ვითარებასა და თითოეულის სტილს. ორმოცდაათი წლისას სიაში უკვე ხუთას თოთხმეტი ქალი მყავდა ჩაწერილი, აქ ერთხელ ნამყოფებიც ერია. ჩაწერა მხოლოდ მაშინ შევწყვიტე, როდესაც სხეულს ძველებური სიჩაუქე წაერთვა. ახლა უკვე გონებაში ვიწერდი, უქალადოდ. მე ჩემი ეტიკა მქონდა.

არასოდეს ვმონაწილეობდი ჯგუფურ სექსში ან ხალხმრავალ ადგილას, არასოდეს არავისთვის გამინდვია ჩემი სხეულისა თუ სულის თავგადასავალი, რადგან ბავშვობიდანვე ვიცოდი, არც ერთი და არც მეორე დაუსჯელი არ დარჩებოდა. მხოლოდ ერთადერთი და ისიც უჩვეულოზე უჩვეულო კავშირი წლობით გრძელდებოდა ერთგულ დამიანასთან. იგი თითქმის ბავშვი იყო, _ ძლიერი და ველური ბავშვი, _ ჩემთან რომ მოიყვანეს. ინდიელთა სისხლი ჩქეფდა მის ძარღვებში, ლაპარაკობდა ცოტას და დაჯერებულად. სახლში ფეხშიშველი დადიოდა, ჩემთვის რომ ხელი არ შეეშალა

წერისას. მახსოვს, ერთხელ დერეფანში გაკიდებულ ჰამაკში ვიყავი ჩაწოლილი, ვკითხულობდი. შემთხვევით დავინახე, ვარცლზე დახრილ რეცხვაში გართულ დამიანას ქვედაკაბა ასწეოდა და მადის აღმძვრელი წვივები უჩანდა. ცეცხლი მომეკიდა და ჰამაკიდან გადმოვხტი, ვეცი, ნიფხავი მუხლამდე ჩავხადე, წავკუზე და უკნიდან ვეტაკე.

`ოი, სენიორ! _ საწყალობლად შეჰყვირა მან, _ ეს შესასვლელი კი არა, გამოსასვლელია~. მთელი ტანით ცახცახებდა, მაგრამ ბოლომდე გაუძლო. თავად ვიგრძენი თავი შეურაცხყოფილად იმის გამო, რომ ის შეურაცხვეყავი. მინდოდა ორჯერ მეტი ფული გადამეხადა მისთვის, იმაზე მეტი, ვიდრე ძვირად ღირებული კახპები იღებდნენ იმ ხანებში, მაგრამ დამიანამ უარი მტკიცა. სამაგიეროდ ხელფასი გავუზარდე, რათა მეხმარა იგი ყოველთვის რეცხვისას და ყოველთვის _ უკნიდან.

ერთხელაც ის იყო გავიფიქრე, იქნებ ეს საწოლის არითმეტიკა ჩემი გზაარეული ცხოვრების აღწერისას გამომადგეს-მეთქი, რომ სათაურიც იმწამსვე თითქოს ციდან ჩამოვარდა: `ჩემი ნაღვლიანი მემავების გახსენების ჟამს~. რაც შეეხება ჩემს საზოგადოებრივ ცხოვრებას, ის ნაკლებად საინტერესო იყო: ობოლი, უმომავლო ბერბიჭა, კარგი ჟურნალისტი, ოთხგზის ფინალისტი კარტახენა დე ინდიასში გამართულ `ყვავილების თამაშებში~ და კარიკატურისტების ამოჩემებული ობიექტი უმაგალითო სიუმნოვის წყალობით. მოკლედ: დაღუპული ცხოვრება მქონდა და დაღუპულად წავიდა იმ დღიდან, როცა დედაჩემმა ცხრამეტი წლის ბიჭი ხელჩაკიდებული მიმიყვანა `დიარიო დე ლა პასში~ იმის გასარკვევად, დაბეჭდავდნენ თუ არა ჩემს ქრონიკას სკოლის ცხოვრებიდან, რომელიც ესპანური ენისა და ისტორიის გაკვეთილზე დავწერე.

დაბეჭდეს კვირის ნომერში და ზედაც დირექტორის დიდი იმედის მომცემი წინათქმაც დაურთეს. წლების მერე გავიგე, თურმე დედაჩემს ამ პუბლიკაციისა და მომდევნო შვიდი პუბლიკაციის გამოსაქვეყნებლად ფული გადაუხდია. სირცხვილით ტანჯვა დავგიანებული იყო. ჩემმა ყოველკვირეულმა საგაზეთო სვეტმა მალე საკუთარი ფრთები შეისხა, მეც უკვე ახალი ამბების შემდგენელი და კრიტიკოსი გახლდით მუსიკის დარგში. როგორც კი ბაკალავრის ხარისხი და წარჩინებულის დიპლომი მივიღე, ერთდროულად სამ კოლეჯში დავიწყე მუშაობა ესპანური და ლათინური ენების მასწავლებლად. უნდა ვაღიარო, მასწავლებლად ვერ ვივარგე. არც საკმარისი განათლება გამაჩნდა, არც მოწოდება და, თქვენ წარმოიდგინეთ, არც უბედური ბავშვების მიმართ თუნდაც ერთი ბეწო სიბრალულისა. მათთვის ხომ სკოლა იოლზე იოლი საშუალება იყო გაქცეოდნენ მშობლების ტირანისა.

ერთადერთი, რისი გაკეთებაც მე შემეძლო მათთვის _ ეს იყო შიში ჩემი ხის სახაზავის მიმართ და გაკვეთილებიდან, სხვა თუ არაფერი, ჩემს საყვარელ პოეტურ სტრიქონებს ჩასწვდენოდნენ: `ყველაფერი, რასაც ახლა ხედავ, ფაბიო, სევდიანი ბორცვია მხოლოდ, უკაცრიელი ხეობაა, ოდესღაც კი დიდ იტალიკად იწოდებოდა~. მხოლოდ სიბერეში და ისიც შემთხვევით გავიგე, მოსწავლეებს რა საძაგელი სახელი შეურქმევიათ ჩემთვის _ `სევდიანი ბორცვი~.

აი, ეს არის ყველაფერი, რაც ცხოვრებამ მიბოძა, მე კი თითიც არ გამინძრევია, მეტი მიმელო მისგან. დასვენებაზე მარტო ვსადილობდი, საღამოს ექვს საათზე რედაქციაში მივდიოდი და ვარსკვლავურ სივრცეში სიგნალებს ვიჭერდი. დამის თერთმეტ საათზე რედაქცია იკეტებოდა და ჩემი ნამდვილი ცხოვრებაც მაშინ იწყებოდა. კვირაში ორ-სამჯერ `ჩინურ კვარტალში~ ვიძინებდი, დროს ჭრელჭრულ ხალხში ვატარებდი. ორჯერ მოვიპოვე `წლის კლიენტის~ გვირგვინი. მახლობელ კაფე `როში~ ვახშობის მერე კი ალაღბედზე ვირჩევდი რომელიმე ბორდელს და სამარქაფო შესასვლელით ჩუმად ვიპარებოდი შიგნით.

პირველად სიამოვნებისთვის დავდიოდი იქ, მერე და მერე იქაურობა ჩემი სამუშაოს ნაწილი გახდა: ენაღაკრეფილი პოლიტიკანი ბობოლები ერთ ღამეში ფქვავდნენ სახელმწიფო საიდუმლოებებს და ფიქრადაც არ მოსდიოდათ, მუყაოს თეჯირს მიღმა სხვებსაც რომ ესმოდათ მათი ნაყბედარი. სწორედ ამ გზით _ აბა, სხვანაირად ვინ გამიბედავდა პირში თქმას! _ გავიგე, ჩემს უსიხარულო ბერბიჭულ ცხოვრებას პედერასტობისკენ მიდრეკილებით ხსნიდნენ თურმე, ბინძურ ჟინს `შავი ქუჩის~ ბიჭბუჭებთან იკმაყოფილებსო.

ჩემდა საბედნიეროდ, დავივიწყე ეს ყველაფერი, როგორც ბევრი სხვა, რადგან იმავდროულად ბევრი კარგიც მესმოდა ჩემზე და ღირსეულად შემიფასებია და შემიფერებია კიდევ.

ახლო მეგობრები არასოდეს მყოლია, ისინი კი, ვისთანაც მომიწია დაახლოებამ, თითზე ჩამოსათვლელი და თანაც ნიუ-იორკში იყვნენ გადასულები. სხვა სიტყვებით რომ ვთქვა, დაიხოცნენ, რამეთუ, ჩემი აზრით, სწორედ იქით მიემშურებიან მწუხარე სულები თავიანთი წარსული ცხოვრების სიმართლის დასავეიწყებლად. რაც პენსიაზე გავედი, საქმეებიც შემიმცირდა. პარასკევობით საღამო ხანს მიმქონდა სტატია რედაქციაში, `ბელ არტეს~ დარბაზში კონცერტებს ვესწრებოდი, სამხატვრო ცენტრში, სადაც წევრ-დამფუძნებელიც ვიყავი, ნახატების გამოფენას ვაწყობდი, საზოგადოებრივი კეთილმოწყობის საზოგადოებაში ლექციებს ვკითხულობდი, არ ვტოვებდი არც ერთ მნიშვნელოვან მოვლენას, მაგალითად, თეატრ `აპოლოში~ გამართულ ფაბრეგასის

ფილმების ჩვენებას. ახალგაზრდობაში საზაფხულო ღია კინოთეატრში დავდიოდი. იქ ერთნაირი წარმატებით შეგეძლო მთვარის დაბნელებისთვისაც გედევნებინა თვალი და მოულოდნელად წამოსულ შხაპუნა წვიმაში გალუმპულს ორივე ფილტვის ანთებაც აგეკიდებინა.

ფილმებზე მეტად ღამის ჩიტუნიები მიზიდავდნენ. ყველაფერზე იყვნენ თანახმანი კინოს ბილეთის ფასად, ზოგჯერ უფულოდაც მოგყვებოდნენ და, თქვენ წარმოიდგინეთ, _ ნისიადაც.

მოკლედ, კინო ჩემი ჟანრი არ არის. შირლი ტემპლის ურცხვობის კულტი ხომ ყელში მქონდა ამოსული.

მოგზაურობით სულ ოთხჯერ ვიმოგზაურე. ოცდაათი წლისა არც ვიყავი, კარტახენა დე ინდიასში `ყვავილთა თამაშებზე~ რომ გავემგზავრე პირველად. ერთხელ კიდევ საკრამენტო მონტელიას მიწვევით მისივე ბორდელის საზეიმო გახსნაზე ძრავიანი ნავით წავედი სანტა მარიაში და საშინელი ღამეც გადავიტანე მგზავრობისას. რაც შეეხება ჩემს შინაურულ ცხოვრებას, წუნია არ ვარ, ცოტას ვჭამ, ახლა მით უმეტეს: დამიანა დაბერდა, სადილს ვეღარ მიმზადებს და ჩემი ყოველდღიური საჭმელიც შემწვარი კარტოფილი გახდა, რომელსაც გემრიელად მივირთმევ კაფე `რომში~.

ერთი სიტყვით, როსა კაბარკასის ტელეფონის ზარის მოლოდინში ვერც ვისადილე და ვერც კითხვას დავუდე გული.

ნაშუადღევის ორ საათზე ჯოჯოხეთურად ცხელოდა. ყურის წამლებად ჭრიჭინებდნენ ჭრიჭინობელები. მზე ფანჯრებს ისე აცხუნებდა, ჰამაკს ადგილი შევუცვალე. რაც თავი მახსოვს, სულ სიცხეა ჩემი დაბადების დღეს, და თითქოს მივეჩვიე კიდევ ამას, მაგრამ ახლა განსაკუთრებულად გაუსაძლისი პაპანაქება იდგა. ვბორგავდი, სული მეხუთებოდა. საათი ოთხს უჩვენებდა. მეტის მოთმენა აღარ შემეძლო, იქნებ ცოტა დავმშვიდდე-მეთქი, იოჰან სებასტიან ბახის ვიოლონჩელისთვის შექმნილი ექვსი სიუიტა ჩავრთე პაბლო კაზალსის შესრულებით.

ჩემი აზრით, თუ რამ ბრძნულია მუსიკაში, ეს _ სიუიტებია. მაგრამ რატომღაც ახლა დამშვიდების ნაცვლად უმძიმეს პროსტრაციაში ჩამაგდეს. მეორე სიუიტაზევე _ რომელიც ცოტა შფოთიანი მეჩვენება _ მომერია რული. ძილ-ბურანში წასულს მესმოდა, ვიოლონჩელის მუდარას როგორ ერთვოდა პორტიდან გამავალი გემის გაბმული გუგუნნი. ტელეფონის ზარმა თითქმის მაშინვე გამომადვიდა, როსა კაბარკასის ჟღერიალა ხმამ სწრაფად დამაბრუნა ცხადში: `გიმართლებთ გიჟებს, _ თქვა მან, _ გიპოვე ვარიკელა, შენ

რომ გინდოდა, იმაზე უკეთესი. მაგრამ მეშინია, ხათაბალაში არ გავეხვიოთ: გოგონას სულ ახლახან შეუსრულდა თოთხმეტი წელი~. `არა უშავს, საფენებს გამოვუცვლი~, _ ვიხუმრე მე, თუმცა შევატყვე, როსა ბოლომდე არ ამბობდა სათქმელს.

`შენ რა გენადვლება, _ თქვა მან ცოტაოდენი დუმილის შემდეგ, _ სამი წლის ციხეს ვინ ამაცილებს, ფულს ვინ გადაიხდის?~

არავის არასდროს არაფერი გადაუხდია, მით უმეტეს, როსას. ის ხომ თავის მოსავალს სწორედ მცირეწლოვანთა წყალობით იღებდა! მისი დუქნის მთავარი საქონელი ხომ პატარა გოგონები იყვნენ. ისინი ხომ მასთან დგამდნენ პირველ ნაბიჯებს, როსაც მანამ წურავდა მათ, სანამ გოგონები არ გადადიოდნენ დიპლომირებული მეძავეების უფრო მკაცრი ცხოვრების წესზე შავი ეუფემიას ცნობილ ბორდელში. როსა კაბარკასს არასოდეს გადაუხდია ჯარიმა, მისი სახლი ხომ არკადიას წარმოადგენდა იქაურ ხელისუფალთათვის, დაწყებული გუბერნატორიდან დამთავრებული მერიის კანცელარიის ვირთხამდე. ჰოდა, ძნელი წარმოსადგენი იყო, ამ დაწესებულების დიასახლისს ძალაუფლება არ ჰყოფნოდა თავისდა სასარგებლოდ დაერღვია კანონი. ასე რომ, მისი დაგვიანებული ვითომ წუხილი, ეტყობა, მხოლოდ ერთი ჩანაფიქრისთვის იყო გამიზნული: რაც შეიძლება მეტი ფასი დაედო თავისი გარჯისთვის და მომსახურებისთვის _ ძნელია, მაშასადამე, ძვირია. ყველაფერი მოგვარდა ორი პესოს დამატებით, მოვილაპარაკეთ, ზუსტად ათ საათზე მე უნდა მივიდე როსასთან `სახლში~ და წინასწარ გადავიხადო ნაღდი ფული ხუთი პესო.

ოღონდ არავითარი ადრე მისვლა, თუნდაც ერთი წუთით ადრე! გოგონამ ჯერ უმცროს ძმებს უნდა აჭამოს, დააძინოს, მერე რევმატიზმიან დედას მიხედოს, ლოგნში ჩააწვინოს. რჩებოდა ოთხი საათი. იმისდა მიხედვით, როგორ გადიოდა დრო, გული მწველი ქაფით მევსებოდა, სუნთქვა მიჭირდა. ვიფიქრე, მოვემზადები, გამოვეწყობი და ამასობაში დროც გავა-მეთქი, მაგრამ ამოდ გავისარჯე, რა თქმა უნდა, დიდი ვერაფერი დრო მოვიგე, თუმცა ნელა, აუჩქარებლად ვაკეთებდი ყველაფერს. დამიანამაც აღნიშნა, სენიორ ეპისკოპოსივით იცვამთო. წვერი გავიპარსე, მერე საშხაპეში შევედი, იქ ცოტა ხანს მომიწია დაცდამ, ვიდრე მზეზე გაცხელებული წყალი წამოვიდოდა მილში... სანამ ტანს ვიმშრალებდი, ისევ გავოფლიანდი. დავიწყე ჩაცმა დღევანდელი საღამოსა და ვითარების შესაფერისად.

ჩავიცვი საყელოგახამებული ლურჯოლოებიანი პერანგი, თეთრი ტილოს პიჯაკი, თუთიის მათეთრებლით გაახლებული შტიბლეტი, ყელზე ჩინური აბრემუმის ჰალსტუხი გავინასკვე და ლაცკანის ღილკილოზე ძეწკვით დავიმაგრე ოქროს საათი.

ბოლოს კი შარვლის ტოტები შევიკეცე შიგნით, რათა არავის შეემჩნია, ერთი მტკაველით რომ დავპატარავდი.

წუწურაქს მეძახიან, ეს იმიტომ, რომ რაკი იქ ვცხოვრობ, სადაც ვცხოვრობ, მათი აზრით, არ უნდა მიჭირდეს. არადა, არავინ იცის, წარმოდგენაც კი არ აქვთ, რა ღარიბი ვარ. ეს ღამე კი მართლაც ძვირი დამიჯდება, ჩემი ჯიბე ვერ გაწვდება. საწოლქვეშ, სკივრში, ფული მაქვს გადანახული. ორი პესო ოთახის ქირისთვის მჭირდება, ოთხი _ საროსკიპოს პატრონისთვის, სამი _ გოგონასთვის და ხუთიც ჩემთვის საუზმისა და სხვადასხვა წვრილმანისთვის. სხვანაირად რომ ვთქვა, ეს ის თოთხმეტი პესოა, გაზეთმა რომ გადამიხადა საკვირაო წერილებში.

ფული ქამარზე მიკერებულ საიდუმლო ჯიბეში შევინახე და ოდეკოლონი `აგუა დე ფლორიდა~ მივისხურე. უცებ შიშმა ამიტანა, მაგრამ რვა საათის ზარის პირველსავე ჩამოკვრაზე ოფლად გახვითქული სიბნელეში ხელის ცეცებით დავეშვი კიბეზე და გავედი დიდი მოლოდინების კაშკაშა ღამეში.

ქუჩა განათდა. პროსპექტზე ცარიელ ტაქსებს შორის ჯგუფ-ჯგუფად შეკრებილი კაცები ხმამაღლა კამათობდნენ ფეხბურთზე. აყვავებულ ოლეანდრების ხეივანში სასულე ორკესტრი ვალსს უკრავდა. ერთმა მეძავმა ქალმა, ერთ-ერთმა იმათგანმა, სარფიან, სოლიდურ კლიენტებზე რომ ნადირობენ ნოტარიუსების ქუჩაზე, როგორც ყოველთვის, ახლაც მთხოვა სიგარეტი და მეც, როგორც ყოველთვის, ახლაც ვუპასუხე: სიგარეტს აღარ ვეწევი ოცდაცამეტი წელიწადი, ორი თვე და ჩვიდმეტი დღეა-მეთქი. `ოქროს ზანზალაკთან~ გავლისას განათებულ ვიტრინაში საკუთარი თავი დავინახე ბებერი და საძაგლად ჩაცმული.

ათი საათი ჯერ არ იყო. ტაქსი გავაჩერე და ვთხოვე, სასაფლაოსკენ წავეყვანე, არ მინდოდა, მიმხვდარიყო, სადაც მივდიოდი.

მძლოლმა სარკიდან შემომხედა და მხიარულად მითხრა: `ნუ მაშინებთ, ბრძენო ბატონო, ღმერთმა ქნას, მეც ისეთივე ცოცხალი ვიყო, როგორიც თქვენა ხართ~. ხურდა არ ჰქონდა და სასაფლაოსთან ორივენი გადმოვედით მანქანიდან. მძლოლი იქვე სასაუზმე `სამარეში~ შევიდა, სადაც მოქეიფე ლოთები თავ-თავიანთ ძვირფას მიცვალებულებს დასტიროდნენ მუდამდღე.

მძლოლმა ძალზე სერიოზულად მითხრა: `ფრთხილად იყავით, დონ, როსა კაბარკასის სახლი ისეთი აღარ არის, ძველად რომ იყო~.

მადლობის მეტი რა მეთქმოდა. არ არსებობს საიდუმლო, კოლუმბის პროსპექტის ტაქსის მძლოლმა რომ არ იცოდეს!

შევედი სიღარიბის კვარტალში, რომელსაც არავითარი საერთო არ ჰქონდა იმასთან, ძველად, ჩემს დროს რომ მინახავს. მართალია, იგივე ფართო, გახურებული, ქვიშიანი ქუჩები, პირთამდე კარღია სახლები, გაურანდავი ფიცრებით შეკოწიწებული კედლები, პალმის ტოტების სახურავები და ღორღით დაფარული პატარა შიდა ეზოები დამხვდა, მაგრამ სამაგიეროდ ყურისწამლები ხმაური იდგა. იქაურმა მცხოვრებლებმა დიდი ხანია დაივიწყეს, რა არის სიჩუმე და მშვიდი ძილი.

სახლებში მხიარულება გუგუნებდა, მუსიკოსები დოლების ბრავუნითა და რკინის თეფშების მჭახე ხმით აზანზარებდნენ იქაურობას. ყველა მსურველს შეეძლო ორმოცდაათ სენტავოდ ნებისმიერ სახლში შესულიყო საცეკვაოდ ან სულაც კარწინ ეცეკვა დავარდნამდე. მივდიოდი და გუნებაში ვილანძღებოდი, ნეტავ მიწა რატომ არ გამისკდება და არ ჩამიტანს ამ ჩემს ქარაფშუტულ პიჯაკიანად-მეთქი, მაგრამ ჩემთვის არავის სცხელოდა. მხოლოდ ერთი სახლის წინ მთვლემარე ჩასუქებულმა მულატმა კაცმა შემომძახა გულითადად:

– გწყალობდეს ღმერთი, პატივცემულო. სასიამოვნო ჟიმაობას გისურვებ.

აქაც მადლობის მეტი რა მეთქმოდა. სანამ აღმართს ავათავებდი, სამჯერ მაინც შევჩერდი სულის მოსათქმელად. მშვენიერი სანახავი იყო ჰორიზონტზე ამოწვერილი უზარმაზარი სპილენძისფერი მთვარე.

მუცელში რაღაცამ მომიარა შიშისგან, მაგრამ მალევე გამიარა. ქუჩის ბოლოში ხეხილის ბაღი იწყებოდა. სწორედ აქ იყო როსა კაბარკასის მაღაზია.

სადღა იყო ძველი როსა კაბარკასი, თავისი სიფრთხილით ცნობილი უზარმაზარი ქალი როსა-სანი. მახსოვს, წლების წინ სახანძრო რაზმის სერჟანტის წოდებაც კი გვინდოდა მისთვის მიგვეცა: ისეთ სასიყვარულო ხანძრებს აჩენდა და ისეთ მოქნილობას ამზეურებდა ამ დროს, რომ მართლაც ყველასგან გამოირჩეოდა თავისივე `სახლში~. მარტოობას დაეჩიავებინა ეს ვეებერთელა ქალი, კანი დანაოჭებოდა, ხმაც გოგონასავით დაწვრილებოდა, ოღონდ ბებერ გოგონასავით. ძველი როსასი მხოლოდ დიდებული კბილებიღა შემორჩენოდა. მძიმე ძაძები ეცვა, ქმარს გლოვობდა, ორმოცდაათი წელი იცხოვრეს ერთად.

ძაძებს ამძიმებდა შავი სამგლოვიარო ფარფლიანი ქუდი, რომელიც ერთადერთი ვაჟიშვილის დაკარგვის გამო ეხურა. სიცოცხლის ნიშატი მხოლოდ გამჭვირვალე მკაცრ თვალეში ჩაჰბუდებოდა და მივხვდი, არსებითად იგი არ შეცვლილიყო.

მაღაზიაში ნათურა ბჟუტავდა. თაროებზე არაფერი ეწყო. ყველამ იცოდა, ეს პატარა მაღაზია როსას თავისი ხელობის შესანიღბად რომ სჭირდებოდა. ყველამ იცოდა, მაგრამ

ხმამალა არავინ ამბობდა. მე რომ შევედი, როსა კლიენტს აცილებდა კარამდე. არ ვიცი, მართლა ვერ მიცნო თუ თავი მოიკატუნა სხვის დასანახად.

მე სკამზე ჩამოვჯექი. შევეცადე, აღმედგინა წარსული, როცა ორივენი ფერ-ხორციტ სავსე ახალგაზრდები ვიყავით. რამდენჯერ ვუხსნივარ ძნელ წუთებში, რამდენჯერ მომშველვია, თავად რამდენჯერ დაუცხრია ჩემთვის გზნება. ეტყობა, ფიქრებს მიმიხვდა. მოტრიალდა და ისე მომაშტერდა, შევიშმუშნე. `წლები არ დაგტყობია~, _ ოხვრას ნაღველი ამოაყოლა. მინდოდა, რაღაც ქათინაურისმაგვარი მეთქვა: `შენ დაგტყობია, მაგრამ გიხდება~.

`მე სერიოზულად გეუბნები, _ თქვა მან, _ ჯაგლაგი ცხენის ფიზიონომია გამოგცოცხლებია~. `ალბათ, იმიტომ, რომ სხვა `სახლებში~ ვმოვ ბალახს~, _ ვუკბინე მე. შეკრთა. `როგორც მახსოვს, საუკეთესო ურო გქონდა, იშვიათი, ახლა როგორია?~ სიტყვა ბანზე ავუგდე. `ერთადერთი, რაც ჩვენ შემდეგ შეიცვალა, ჩემი უკანალია, რომელიც გამუდმებით მეწვის~. მან სწრაფად დასვა დიაგნოზი: `იშვიათად იყენებ~. `მე მას ვიყენებ მხოლოდ იმისთვის, რაც ღმერთმა დაუწესა, _ ვუპასუხე მე, _ მაგრამ გულახდილად რომ ვთქვა, დიდი ხნის წინათაც მაწუხებდა და თანაც სავსე მთვარის დროს~.

როსამ ხელი მოაფათურა და მწვანესაცხიანი პატარა კოლოფი გამოამკვრინა საიდანაც. `გოგონას უთხარი, თითოთ აი, ასე წაგისვას~, _ და თვალსაჩინოებისთვის უწმაწურად ამოდრავა საჩვენებელი თითი. `ღმერთის წყალობით ჯერ არ მჭირდება შენი ექიმბაშობა~, _ ვუთხარი მე. `აჰ, მესტრო, გთხოვთ, მაპატიოთ~, _ და საქმეზე გადავიდა. `გოგონა ოთახშია ათი საათიდან, _ თქვა მან, _ ლამაზი გოგოა, სუფთა, ზრდილობიანი, მაგრამ ძალზე შეშინებულია. მისი მეგობარი გოგო ერთ გაირელ მტვირთავს გაჰკიდებია. ორი საათი სისხლისგან იცლებოდა თურმე. გაირელებს ხომ იცი, როგორი სახელიც აქვთ, დედალ ვირებს შავ დღეს აყენებენო.

ჰო, საბრალო გოგო, ვითომ საქმე არ ჰყოფნიდეს, ფაბრიკაში მუშაობს, ღილებს აკერებს~. ეგ რა მძიმე სამუშაოა-მეთქი. `კაცებს გგონიათ ასე. ქვის მტვრევა სჯობს ამ საქმეს~. როსა გამოტყდა, გოგონას ბრომიდიანი კატაბალახას წვეთები დავალევი და ახლა სძინავსო. ვიცი, რატომაც წუწუნებს, ფასის აწევა სურს. როსამ კი თქვა: ჩემი სიტყვა ოქროა, წესს არ შეცვლი, მომსახურების ფასი ცალკეა, თანაც წკრიალა მონეტა და თანაც წინასწარო, მამ. როსას გავყევი, ეზო გავიარეთ.

გული მომიღბა მისი მოჩვენარული კანის დანახვაზე და იმაზეც, რა გაჭირვებით მიაბაჯბაჯებდა უბრალო ბამბის წინდებში გამოხვეულ დასივებულ ფეხებს. სახსე მთვარე შუა ცაზე დაეკიდა და ქვეყანაც თითქოს მწვანე წყლებში ჩაიძირა. მის სახლთან მუსიკოსებისთვის პალმის ტოტები დაეფინათ. ქალაქის მამებმა მოიწვიეს ისინი. გარშემო უამრავი ტყავგადაკრული სკამი იდგა, ჰამაკებიც გაეკიდათ. ეზოში, რომლის გადაღმაც ხეხილის ბაღი იყო გაშენებული, შეუთეთრავი აგურის შუშაბანდიანი სახლი იდგა. სახლს ექვსი საძინებელი ოთახი და ბადეაკრული ფანჯრები ჰქონდა.

ერთადერთი დაკავებული ოთახი ნახევრად სიბნელეში ჩაძირულიყო. რადიოში ტონია _ ზანგი ქალი მღეროდა სიყვარულზე. როსა კაბარკასმა სული მოითქვა: `ბოლერო _ სიცოცხლეა~. დავეთანხმე, მაგრამ დღემდე ვერ გადამეწყვიტა, დამეწერა. კარს ხელი ჰკრა, ოთახში შესული არ იყო, რომ მობრუნდა, `ისევ სძინავს. სჯობს, დააცადო გამოძინება, იძინოს, რამდენსაც მისი სხეული ითხოვს. შენი ღამე უფრო გრძელია, იმისი მოკლე~.

დავიბენი: `კი მაგრამ, შენი აზრით, რა უნდა გავაკეთო?~ `თვითონ მიხვდები, _ მიპასუხა მან ასეთი ვითარებისთვის შეუფერებელი სიმშვიდით, _ ბრძენი ტყუილადა ხარ?~ შებრუნდა და დამტოვა შიშის ზაფრასთან პირისპირ.

გაქცევას აზრი არ ჰქონდა, ოთახში შევედი და ლამის გული ამომვარდა მკერდიდან, დავინახე დედიშობილა მძინარე გოგო უზარმაზარ სხვის საწოლში. გვერდზე იწვა, კარისკენ სახემიქცეული. ჭერიდან ჩახჩახა შუქი დაჰნათოდა და მის სხეულზე ყოველ წვრილმანს გარკვევით აჩენდა. საწოლის კიდეზე ჩამოვჯექი, მონუსხული შევაცქერდი.

ხუთივე გრძნობით ვისრუტავდი მის სურნელს. შავგვრემანი იყო, თბილი, ეტყობა, დაბანეს, გაალამაზეს თხემიდან ნაზი ღინღლით დაფარულ ბოქვენამდე. თმა დაუხვევიათ, ხელ-ფეხზე ფრჩხილები შეუფერადებიათ, მაგრამ მოთაფლისფრო კანი კი ქარდაკრული, აქერცლილი და მოუვლელი ჰქონდა.

ძუძუები საცაა დაეტყობოდა, ახლა კი ჯერჯერობით ბიჭისას მიუგავდა, თუმცა იგრძნობოდა მზადყოფნა, _ ამოეხეთქა დაფარული ენერგია. ფეხები მართლაც საუკეთესო ჰქონდა. ალბათ, მსუბუქად დადის. გრძელი და მგრძნობიარე თითები აქვს ხელებზეც. ჩართული ვენტილატორის ქვეშაც კი ოფლის წვეთები უბრწყინავდა სხეულზე.

შეღამებულზე აუტანელი სიცხე ჩამოდგა. ბრინჯის პუდრის სქელი ფენის ქვეშ ძნელი იყო მისი სახის გარჩევა.

გვარიანად შეეთითხნათ. ორი შევარდისფერებული ლაქა, დაწებებული წამწამები, გამუქებული წარბები, შოკოლადისფრად გათხიპნილი ტუჩები, _ მძიმე სანახავი იყო, მაგრამ კოსმეტიკის სქელი ფენის ქვეშ მაინც ჩანდა ამაყად გამოკვეთილი ცხვირი და ლამაზი ტუჩ-პირი. `ნაზი, ყოჩაღი ბოჩოლა~, _ გავიფიქრე მე.

თერთმეტ საათზე სააბაზანოში შევედი ჩემს საქმეზე. გოგონას იქ თავისი უბადრუკი ტანსაცმელი დაეტოვებინა, მაგრამ სკამზე ისე დაელაგებინა, თითქოს დიდი ძვირფასი სამოსი ყოფილიყო: პეპლებმოხატული სინთეტიკური ქსოვილის კაბა, ყვითელი მიტკლის ქვედა საცვალი, თასმებიანი სანდლები, იქვე იდო იაფფასიანი სამაჯური და ღვთისმშობლის გამოსახულებიანი მედალიონი.

მე პერანგი, პიჯაკი გავიხადე და საკიდზე ისე დავკიდე, არ დამჭმუჭნოდა. მოვმარდე უნიტაზში, რომელიც ჯაჭვიანი წყლის ავზის ქვეშ იდგა, მოვმარდე დამჯდარმა, როგორც ფლორინა დე დიოსმა მასწავლა პატარაობაში, რათა უნიტაზის კიდეები არ დასველებულიყო. რა დასამალია და, ნაკადი ლარივით იყო დაჭიმული, როგორც ველური ულაცისა.

სააბაზანოდან გასვლამდე ონკანს ზემოთ დაკიდებულ სარკეში ჩავიხედე. ცხენის სიფათი, რომელიც სარკიდან შემომეფეთა, არც ისე უსულო და უსიცოცხლო ჩანდა, მაგრამ კუშტი კი იყო. თავზე აქა-იქ შესაბრალისად შემრჩენოდა რამდენიმე ღერი თმა, ოდესღაც კი ფაფარივით მედო.

_ მძლ...რო, _ ვუთხარი ორეულს, _ აი, დარდი, თუ არ გიყვარვარ!

გოგო რომ არ გამეღვიძებინა, გახდილი ფრთხილად ჩამოვჯექი საწოლზე და წითელი შუქის სიცრუეზე მიჩვეული თვალებით მტკაველ-მტკაველ გადავჩხრიკე მისი სხეული. საჩვენებელი თითი ჩამოვაცოლე ოფლით დანოტივებულ კეფაზე და ისიც ჟრჟოლით გამომეპასუხა, ჩემკენ შემობრუნდა, რაღაც წაიბურტყუნა და თავისი სუნთქვის მომწარო სითბო შემომახვია. ცერა და საჩვენებელი თითი ოდნავ მოვუჭირე ცხვირზე. ის შეირხა, თავი გასწია, გადაბრუნდა, მაგრამ არ გაუღვიძია. უცებ რაღაც მეტაკა თითქოს, მოვინდომე, მუხლით მისი ფეხები გამეწია გან-განზე, მაგრამ მძინარე გოგონამ ფეხები უფრო მაგრად მიატყუპა.

ყურში წავუმღერე: `დეღგადინას საწოლთან ანგელოზები ჩამომსხდარან~. ოდნავ მოდუნდა, ცხელმა დენმა დამიარა მარღვებში და ჩემმა დინჯმა, კარგა ხანს უსაქმურობისაგან გულგაწყალეულმა მხეცმაგ გამოიღვიძა ხანგრძლივი ძილის მერე. დეღგადინა, ჩემო სულიკო, _ ვევედრებოდი სურვილისაგან ცეცხლწაკიდებული. დეღგადინა. მან ნაღვლიანად ამოისლუკუნა, ჩემს ფეხებს დაუსხლტა, ზურგი შემაქცია, მოიკუნტა, ლოკოკინასავით ჩაიმალა თითქოს ნიჟარაში. კატაბალახას ნაყენმა, ეტყობა,

კარგად იმოქმედა მასზეც და ჩემზეც, რადგან არაფერი მომხდარა ჩვენ შორის. არა უშავს, რატომ გავალვიძო, როცა მშვენივრად ვგრძნობ, რა არარაობაც ვარ, როცა ნალველი მაწევს გულზე და თანაც მოლუსკივით ცივი ვარ.

სამრეკლოზე ღამის თორმეტი საათი ჩამოჰკრეს მკვეთრად და შეუვალად. დაიწყო ახალი დღე, ოცდაცხრა აგვისტო, დღე წმინდა მოწამისა ხუან ბაუტისტასი.

ვიღაცა ხმამალა ტიროდა ქუჩაში. ყურადღებას არავინ აქცევდა. ვილოცე, ღმერთს შევთხოვე შეწევნა ქუჩაში მოტირალის სახელითაც, თუკი, რა თქმა უნდა, სჭირდებოდა, და ჩემი სახელითაც ყველა მონიჭებული სიკეთისთვის. `თავს ნუ მოიტყუებთ, ნუ იფიქრებთ, რომ ის, რასაც ელოდებით და რისი იმედიც გაქვთ, უფრო დიდხანს გაგრძელდება, ვიდრე მას ხედავენ თქვენი თვალები~. გოგონამ ამოიკვნესა, ისიც შევავედრე ღმერთს: `იყოს, როგორც არის~. მერე რადიოც გამოვრთე და შუქიც. იქნებ დავიძინო.

რიჟრაჟზევე გამომეღვიძა, არ მახსოვდა, სად ვიყავი.

გოგოს ისევ ეძინა. ჩემკენ ზურგშექცეულს, მოკუნტულს, როგორც ნაყოფს დედის საშოში. აუხსნელი, ბუნდოვანი შეგრძნება დამეუფლა. რატომღაც მომეჩვენა, სიბნელეში ღამით როგორ წამოდგა, გავიგონე უნიტაზში ჩაშვებული წყლის შხუილი, მაგრამ იქნებ დამესიზმრა. რაღაც ახალი გაჩნდა ჩემში, არასოდეს მიმიმართავს მაცდუნებელი ხრიკებისათვის, ერთი ღამის საყვარელს ალაღბედზე ვირჩევდი, უფრო ფასის მიხედვით, ვიდრე მისი ხიბლისა. უსიყვარულო სიყვარულობანას ვთამაშობდით უმეტეს შემთხვევაში. ნახევრად ჩაცმულები და ჩქარ-ჩქარა, რათა ერთმანეთი უკეთესი მოგვჩვენებოდა, ვიდრე სინამდვილეში ვიყავით.

იმ ღამით მე აღმოვაჩინე დაუჯერებელი რამ, უსაზღვრო სიტკბოება, _ შევცქეროდი მძინარე ქალწულის სხეულს და არც სირცხვილი მაწვალებდა და არც სურვილი.

ხუთ საათზე ავდექი შეფიქრიანებული: ჩემი საკვირაო სტატია თორმეტ საათამდე უნდა იდოს რედაქციაში, მაგიდაზე. დაწესებულ დროზე გავითავისუფლე კუჭ-ნაწლავი _ სავსე მთვარე იყო და ვგრძნობდი წვას _ როცა წყლის ჩასაშვები ჯაჭვი ჩამოვქაჩე, ასე მეგონა, მთელი ჩემი წარსული წყენა თუ ტკივილი კანალიზაციას გავატანე-მეთქი.

გამოცოცხლებული და ჩაცმული დავბრუნდი ოთახში. გოგონას გემრიელად ეძინა წყნარო განთიადის შუქზე. საწოლის გარდიგარდმო იწვა ხელებგამოშლილი თავისი სიქალწულის სრულუფლებიანი დიასახლისი. `გფარავდეს ღმერთი~, _ დავლოცე. ფული რაც მქონდა, ჩემიც და მისთვის განკუთვნილიც, ბალიშზე დავუდე, შუბლზე ვაკოცე, სამუდამოდ გამოვემშვიდობე.

სახლი, როგორც ყველა ბორდელი განთიადისას, ახლოს იყო სამოთხესთან. ბაღში გამავალი კარიდან გავედი, რათა არავის გადავყროდი. ქუჩაში, მზეზე, კვლავ ვიგრძენი ჩემი ოთხმოცდაათწლოვანი ტვირთი და დავიწყე სიკვდილამდე დარჩენილი ღამეული წუთებისა და წამების გამოთვლა.

2

ამ მოგონებას რომ ვწერ, ჩემი მშობლების ბიბლიოთეკა უკვე გვარიანად არის შეთხელებული, ჩრჩილისა და ხის ჭიების წყალობით თაროები სადაცაა ჩამოიშლება. ბოლოს და ბოლოს, ამქვეყნად ჩემი საკეთებელი საქმისთვის ეს ლექსიკონები, ბენიტო პერეს გალდოსის `ნაციონალური ეპიზოდების~ პირველი სერია და `ჯადოსნური მთაც~ საკმარისია. ეს წიგნი ძალზე დამეხმარა ჩავწვდომოდი ჭლექით დასწეულელებული და გაწვალელებული დედაჩემის ავადმყოფურ ჭირვეულობას.

დანარჩენ ავეჯსა და თავად ჩემზეც უკეთ არის შემონახული ერთი უზარმაზარი მაგიდა, რომელზეც მე ვწერ და რომელიც თავის დროზე ბაბუაჩემს _ მამის მხრიდან _ საკუთარი ხელით გამოუთლია ძვირფასი ხისგან.

ბაბუა თურმე გემთსაშენში მუშაობდა ხუროდ. რომც არაფერი მქონდეს საწერი, ყოველ დილით, როგორც წესი, მივუჯდები ხოლმე ამ მაგიდას, რომელსაც დროის მსახვრალი ხელი ჯერ არ შეხებია.

ბევრი სიყვარული მაქვს გამოტოვებული ამ მაგიდის გამო. ხელის გაწვდენაზე მიწყვია ჩემი წიგნები-თანამოაზრეები. 1903 წელს გამოცემული `ესპანეთის სამეფო აკადემიის პირველი ილუსტრირებული ლექსიკონი~, დონ სებასტიან კოვარუბიასის `კასტილიური, ანუ ესპანური ენის საგანძური~, დონ ანდრეს ბელიოს გრამატიკა, _ თუ, რა თქმა უნდა, სემანტიკის განხრით რაიმე დამაეჭვებდა; დონ ხულიო კასარესის ახალი `იდეოლოგიური ლექსიკონი~, ნიკოლა ზინგარელის `იტალიური ენის ლექსიკონი~, რომელიც დედაჩემის მშობლიური ენის განმტკიცებაში მეხმარება, ცოდნით კი იტალიური ენა აკვნიდანვე ვიცი, და კიდევ, ლათინური ენის ლექსიკონი. ლათინური ენა, რომელსაც ამ ორი სხვა ენის წინაპრად მიიჩნევენ, მშობლიურ ენასავით ვიცი. მაგიდაზე მარცხენა მხარეს ყოველთვის მიდევს ხუთი თაბახის ფურცელი ჩემი საკვირაო ამბების ჩასაწერად, აქვე მიდგას ქვიშიანი პატარა ჭურჭელი მელნისათვის. ქვიშა მირჩევნია ახლანდელ საშრობი ქაღალდის ბალიშებს. მარჯვნივ სამელნე და ოქროს კალმისთვის ხის ლამაზი ჩასამაგრებელი მიდგას. ჯერჯერობით ლამაზად ვწერ, ფლორინა დე დიოსმა პატარაობიდანვე მიმაჩვია ლამაზად წერას, ყოველნაირად ცდილობდა საკანცელარიო ხელწერა არ გადმომეღო მამაჩემისგან, რომელიც სიკვდილამდე ნოტარიუსი და ნაფიცი მსაჯული იყო.

როცა რედაქციაში გამოგვიცხადეს, საგაზეთო მასალები მანქანაზე დაბეჭდილი მოიტანეთ, ლინოტიპზე სტრიქონების გამოთვლა და ტექსტის დაკაბადონებაც გაიოლდებაო, მე ვერაფრით შევეგუე ამ წესს, ვსარგებლობდი ძველი თანამშრომლის უფლებით და კვლავაც ხელნაწერი მიმქონდა, თუმცა ზოგჯერ ტექსტს საბეჭდ მანქანაზეც ვაკაკუნებდი კოდალასავით. ამჟამად პენსიაზე გასული ვსარგებლობ ღვთიური პრივილეგიით: შემძლია ვიმუშაო სახლში, გამოვრთო ტელეფონი, რათა არავინ შემაწუხოს და რაც მთავარია, ვიმუშაო უცენზუროდ. ის რად ღირს, წერისას აბეზარი ცენზორი რომ არ გიდგას უკან და ცალი თვალით არ გამოწმებს, ნეტავ რას წერსო. მარტო ვცხოვრობ, არც ძაღლი მყავს, არც ჩიტი, არც მოახლე, თუ არ ჩავთვლით ერთგულ დამიანას, რომელიც ბევრჯერ მომშველელია უცერად წამოჭრილი სიძნელეების დროს და კვლავაც მოდის კვირაში ერთხელ მოსახმარებლად. სიკვდილის სარეცელზე ძალაგამოცლილმა დედაჩემმა მთხოვა, სანამ ახალგაზრდა ხარ, დაოჯახდი, ცოლად თეთრკანიანი ქალი მოიყვანე, სამი შვილი იყოლიეთ, ერთი უსათუოდ გოგო უნდა იყოს და ჩემი სახელი დაარქვათო. დედაჩემის დედასაც და ბებიასაც ფლორინა ერქვა. მომაკვდავი დედის თხოვნა ყოველთვის მახსოვდა, მაგრამ ეტყობა, ცნება `ახალგაზრდობა~ მე ჩემებურად მესმოდა, უფრო ხანგრძლივი მსურდა ყოფილიყო. ალბათ, ამიტომაც ჩავიჭედე თავში, ცოლის თხოვა არასოდეს არის-მეთქი გვიან.

ასე ვფიქრობდი ერთ პაპანაქება დღემდე. იმ დღეს კი პრადომარეში პალომარეს დე კასტროების სახლში კარი შემეშალა და მათ უმცროს ქალიშვილს ხიმენა ორტისს მთლად დედიშობილას გადავაწყდი საძინებელში სიესტის დროს. კარისკენ ზურგშექცეული იწვა და ისე სწრაფად გადმომხედა მხარის ზემოდან, რომ ოთახიდან გასვლა ვერ მოვასწარი. `ოჰ, გთხოვთ, მაპატიოთ~, _ ამოვილულულუღე სულშეგუბებულმა. ქალიშვილმა გაიღიმა, გაზელის გრაციოზულობით შემობრუნდა ჩემკენ და მთელი სიგრძე-სიგანით დამანახვა თავისი მშვენიერება. ოთახი თითქოს აივსო მისი სიახლოვით. მთლად შიშველი არ იყო: მანეს ოლიმპიასავის ნარინჯისფერფოთლებიანი ყვავილი მიემაგრებინა ყურთან, მარჯვენა ხელზე ოქროს სამაჯური ეკეთა, ყელზე _ წვრილი მარგალიტის მძივი.

`არა მგონია, ამაზე ამალეღვებელი რამ ვიხილო ოდესმე~, _ გავივლე მაშინ გონებაში და მართლაც, თამამად შემძლია ვთქვა, არც შევმცდარვარ.

საკუთარი უგერგილობით დარცხვენილმა კარი გავიხურე იმ გადაწყვეტილებით, რომ სამუდამოდ დამევიწყებინა ხიმენა ორტისი, მაგრამ თავად ხიმენამ არ მომცა ამის საშუალება, საერთო მეგობრების ხელით მიგზავნიდა მაცდუნებელ წერილებს, მიპატიჟების ბარათებს, მემუქრებოდა კიდევ. ხმაც დაყარა, მართალია, სიყვარულზე სიტყვაც არ დაგვიძრავს, მაგრამ გაგიჟებით გვიყვარს ერთმანეთით. წინააღმდეგობის

გაწევას აზრი არ ჰქონდა. თვალებს ველური კატასავით აკვესებდა, სხეული ჩაცმულიც ისეთივე მაცდუნებელი ჰქონდა, როგორც შიშველი. ხშირი, გასაგიჟებელი ოქროსფერი თმა ისეთ ქალურ სურნელს აფრქვევდა, რომ გაცოფებული ვტიროდი ხოლმე ბალიშში სახეჩარგული. ვიცოდი, სიყვარული ჩვენ არ გამოგვივიდოდა, და მაინც ხიმენა ორტისის სატანური მომნუსხავი ძალა მწვავდა და არ მასვენებდა. სულის მოთქმას პირველსავე შემხვედრ მწვანეთვალემა კახპასთან ვცდილობდი, მაგრამ ამაოდ.

ვერ შევძელი იმ ცეცხლის ჩაქრობა, პრადომარეში ნანახმა საწოლმა რომ წამიკიდა. ბოლოს დავყარე იარაღი, რასაც მოჰყვა ოფიციალური ნიშნობა და ბეჭდების გაცვლა. შევთანხმდით, ქორწილს წმინდა სამების დღესასწაულამდე გადავიხდიდით. ამ ახალ ამბავს ჩინურ კვარტალში უფრო მეტი ხმაურით შეხვდნენ, ვიდრე მაღალი წრის კლუბებში. ჩემმა სასიძოვრამ ქრისტიანული მორალის სრული დაცვით ჩაიარა ტერასაზე, – ჩემი საბედოს სახლში ამაზონური ორქიდებისა და გვიმრების ქოთნებს შორის. თეთრი ტილოს კოსტიუმში გამოწყობილი ვსტუმრობდი ხოლმე მათთან საღამოს შვიდ საათზე რაიმე სამშვენისი ნივთით ან შვეიცარიული შოკოლადით ხელდამშვენებული. ათ საათამდე ვსაუბრობდით ნახევრად ხუმრობით, ნახევრად სერიოზულად, დეიდა არხენიდა გვდარაჯობდა, თუმცა იმდროინდელი რომანების დუნეიასავით ეყვინთებოდა და თავს წარამარა აკანტურებდა. რაც უფრო ხშირად ვხვდებოდით ერთმანეთს, ხიმენა მით უფრო ააშკარავებდა თავის ვნებიანობას. ზაფხულის პაპანაქება დღეების დადგომისას ხომ ლიფი უფრო გამჭვირვალე ეცვა და ქვედა კაბა – მოკლეზე მოკლე.

ასე რომ, ძნელი წარმოსადგენი არ იყო, რა დამანგრეველი ძალით იფეთქებდა ეს ყველაფერი სიბნელეში. ნიშნობიდან ორი თვის შემდეგ ჩვენ აღარაფერი გვქონდა სალაპარაკო. ერთხელ სრულიად მოულოდნელად მან ბავშვები ახსენა და ჩვილისთვის ფაჩუჩების ქსოვას შეუდგა უსიტყვოდ, ჩვეულებრივად. როგორც კარგად აღზრდილმა სასიძომ, მეც დავიწყე ქსოვა. ასე უაზროდ ვკლავდით ქორწილამდე დარჩენილ დროს. მე ცისფერ ფაჩუჩებს ვქსოვდი ბიჭისთვის, ის ვარდისფერს – გოგონასათვის. წინდების მთა დავახვავეთ, ორმოცდაათ ბავშვს ეყოფოდა.

საათი ათს რომ ჩამოჰკრავდა, ცხენებშებმულ ეკიპაჟში ვჯდებოდი და მივდიოდი ჩინურ კვარტალში, რათა სამოთხისეულ ნეტარებაში გამეტარებინა ღამე. ხმაურიანი ბერბიჭული გამოთხოვება, რომელსაც ჩინურ კვარტალში მიწყობდნენ, სრულიად განსხვავდებოდა საზოგადოებრივ კლუბში ჩემს პატივსაცემად გამართული დამღლეი საღამოებისგან.

ეს კონტრასტი მეხმარებოდა ჩავწვდომოდი, ამ ორი სამყაროდან რომელი იყო ჭეშმარიტად ჩემი. წარმოიშვა ილუზია ორივეს თანაარსებობისა, მაგრამ თითოეულს თავისი დრო ჰქონდა. როგორც კი ერთ სამყაროში მოვხვდებოდი, ვგრძნობდი, მეორე როგორ მშორდებოდა პორტიდან ღია ზღვაში ქშენა-ქშენით გამავალი გემივით. ერთ დაწესებულებაში, რომელსაც `უფლის ძალა~ ერქვა, წინასაქორწილო მეჯლისი ისეთი ცერემონიით დამიგვირგინეს, რწმენადაკარგულ ესპანელ მღვდელს თუ მოაფიქრებოდა მხოლოდ. მან უკლებლივ ყველა ქალი ფატიტ და ფლერდორანჟით მორთო, აქაოდა, საყოველთაოდ მიღებულ, უნივერსალურ, წმიდათაწმიდა მორთულობით კანონიერად უნდა დაგაქორწინოთ ამ კაცზეო. ეს იყო უდიდესი მკრეხელობის ღამე, რადგან ოცდაორმა ქალმა სიყვარული და მორჩილება გამომიცხადა, მე კი მათ კუბოს კარამდე ერთგულება და მხარში დგომა შევფიცე. შინ გვიან მისულს თვალი არ მომიხუჭავს, ვერაფრით დავიძინე, ვიცოდი, გამოუსწორებელ ნაბიჯს რომ ვდგამდი.

განთიადი გამოკრთა, სამრეკლოს საათმა დრო-ჟამის ათვლა ააგუგუნა, მეც მივყევი მის გუგუნს, მანამდე ვითვლიდი, სანამ საათმა შვიდჯერ არ ჩამორეკა. ეს იმ დროს იყო, მე რომ ეკლესიაში უნდა ვყოფილიყავი ახლა. ტელეფონი რვაზე აწკრიალდა გრძლად, ჯიუტად, ავბედიტად. მთელი ერთი საათი რეკავდა. არათუ ვუპასუხე, სუნთქვაც კი გავწყვიტე. ათი საათისთვის კარზე დააკაკუნეს, მერე მუშტები დაუშინეს, ლაპარაკიც მომესმა, ნაცნობი, საძულველი ხმები. ვაითუ კარი შემომამტვრიონ-მეთქი, შემეშინდა, მაგრამ თერთმეტი საათისთვის სახლი უკვე აივსო დიდი კატასტროფის მომასწავებელი მჩხვლეტავი ღიმილით. მაშინ კი ავტირდი.

ხიმენასაც და ჩემს თავსაც ვტიროდი, ვლოცულობდი, ვიფიცებოდი, ჩემს ცხოვრებაში აღარასოდეს შევხვდებოდი მას. რომელიღაც წმინდანმა ეტყობა შეისმინა ჩემი ლოცვა-ვედრება: ხიმენა ორტისმა იმავე ღამეს დატოვა აქაურობა და მხოლოდ ოცი წლის შემდეგ დაბრუნდა. გათხოვდა, შვიდი შვილი გააჩინა. ხომ შეიძლებოდა, ისინი ჩემი შვილები ყოფილიყვნენ.

მას შემდეგ, რაც საზოგადოების მიმართ უკმაყოფილება გამოვთქვი, ძლივს შევინარჩუნე სამსახურიც და გაზეთის ერთი სვეტიც. მთლად ამ მიზეზის გამო არ გადაუტანიათ ჩემი წერილები მეთერთმეტე გვერდზე, უბრალოდ, მეოცე საუკუნე შემოიჭრა ცხოვრებაში. ყველანი მხოლოდ პროგრესზე ლაპარაკობდნენ. ყველაფერი შეიცვალა: ფრენა დაიწყეს თვითმფრინავებმა, ვიღაც თავიანმა კაცმა `იუნკერსიდან~ წერილებით სავსე ტომარა ჩამოაგდო და ასე გამოიგონა ავიაფოსტა.

ერთადერთი, რაც არ შეცვლილა, ჩემი საკვირაო ჩანაწერები იყო გაზეთში. ახალგაზრდა თაობა გამუდმებით მესხმოდა თავს და წარსულის მუმიად მიხსენიებდა, უნდა დაიწვას და დაიფერფლოსო, მაგრამ მე მაინც განვაგრძობდი წერას, ფარ-ხმალს არ ვყრიდი და არ ვემორჩილებოდი ნოვატორულ ქროლას, ყველაფრის მიმართ დაყრუბული ვიყავი. მე ორმოცი წლისა ვიყავი, ახალგაზრდა რედაქტორები ჩემს ჩანაწერებს ყბედის სვეტს ემახდნენ. დირექტორმა მიხმო თავის კაბინეტში და მთხოვა, თქვენი წერილების სტილი ახალ ქროლას მიუსადაგეთო. თითქოს ეს-ეს არის თვითონ მოიგონა ეს გამოთქმაო, დიდი ზარზეიმურობით წარმოთქვა: `ქვეყანა წინ მიდის~. `დიახ, _ ვუთხარი მე, _ ძველებურად წინ მიდის, მაგრამ ბრუნავს მზის ირგვლივ~. მან დატოვა ჩემი საკვირაო ამბები, რადგან სხვა ვერავინ იბოვა ახალი ამბების მომპოვებელი.

დღეს უკვე მივხვდი, რომ ის მართალი იყო და აი, რატომ: ცხოვრების ორომტრიალში მოხვედრილი ჩემი თაობის ახალგაზრდები მომავლის ოცნებებში ვიყავით ჩამირული მთელი არსებით, მაგრამ მკაცრმა რეალობამ ყველას დაგვანახვა, მომავალი სულაც არ გამოდგა ისეთი, როგორზეც ვოცნებობდით, ამიტომაც დაგვრია ხელი ნოსტალგიამ. ამის შესახებ მოუთხრობდა მკითხველს ჩემი ჩანაწერები _ წარსულის ნანგრევებში ჩარჩენილი არქეოლოგიური რელიკვიები. ეს ჩანაწერები მართო მოხუცებისთვის კი არა, ახალგაზრდებისთვის უფრო იყო განკუთვნილი _ არ შეშინებოდათ სიბერისა. ჩემი წერილები კვლავ ყველაზე საკითხავი გახდა, პირველ სვეტსაც კი მითმობდნენ ხანდახან. როცა პირად ცხოვრებაზე მეკითხებიან, ყველას ალაღად ვპასუხობ, ქუჩის კახპებმა დრო არ დამიტოვეს დასაქორწინებლად-მეთქი, თუმცა უნდა ვაღიარო, ეს აზრი თავში არ მომსვლია მანამ, სანამ ოთხმოცდაათისა არ გავხდი, არ მომსვლია მანამ, სანამ როსა კაბარკასის `სახლიდან~ გამოსვლისას მტკიცედ არ გადავწყვიტე, აღარასოდეს ავყოლოდი ცდუნებას. სულ სხვა ადამიანად ვიგრძენი თავი. გუნება შემეცვალა, როდესაც პარკის რკინის მესერთან მუნდირიანებს მოვკარი თვალი. დამიანა ოთხზე დამდგარი რეცხავდა იატაკს სასტუმრო ოთახში.

მისი ასაკისთვის შეუფერებელი ახალგაზრდული წვივ-ბარძაყის დანახვაზე მთელ ტანში დამიარა დიდი ხნის წინათ მივიწყებულმა ჟრჟოლამ. ეტყობა, ეს იგრძნო ქალმა, წელში გასწორდა, კაბის კალთა ჩამოიწია. ვკითხე: `დამიანა, წარსულიდან თუ იხსენებ რამეს?~ `არაფერსაც არ ვიხსენებ, მაგრამ აი, ახლა თქვენმა შეკითხვამ გამახსენა რაღაც~. ვიგრძენი, გული როგორ შემეკუმშა. `არასოდეს მყვარებია ვინმე~, _ ვთქვი მე. მაშინვე მიპასუხა: `მე კი, _ და თავისი საქმიანობა განაგრძო, _ ოცდაორი წელიწადი თქვენზე ტირილში გავატარე~. გული გადამიქანდა მკერდში.

შევეცადე ღირსეულად დავსხლტომოდი ამ მდგომარეობას: `ცუდი წყვილი არ ვიქნებოდით~. `ახლა რატომ მეუბნებით ამას? _ გაჯავრდა ის, _ თუ ჩემს დასამშვიდებლად ამბობთ, ფასი აღარ აქვს~. სახლიდან რომ გავდიოდი, მან ძალზე უბრალოდ მითხრა: `არ დამიჯერებთ და მე ისევ ქალიშვილი ვარ. მადლობა ღმერთს~. ცოტა მოგვიანებით აღმოვაჩინე, რომ მთელ სახლში წითელი ვარდები ღუოდნენ ლარნაკებში, ხოლო ბალიშზე პატარა ბარათი იდო: `გისურვებთ ასი წლის სიცოცხლეს!~ გუნებადამძიმებული ჩავუჯექი წინა დღის სანახევროდ დაწერილ ჩემს `ამბებს~ და ერთი ამოსუნთქვით დავამთავრე კიდეც. თითქოს გედისთვის მომეგრინოს კისერი, თან ისე ვჩქარობდი, თითქოს მინდოდა სანამ აქვითინდებოდა, მანამდე ამომერთმია მისთვის სული. დაგვიანებული შთაგონებით შეპყრობილმა გადავწყვიტე, წერილი დამემთავრებინა განცხადებით, რითაც აღვნიშნავდი ხანგრძლივი და ღირსეული ცხოვრების დასასრულს, მაგრამ იმასაც დავუმატებდი, რომ იოტისოდენა სურვილიც კი არ გამაჩნდა სიკვდილისა.

რედაქციის მისაღებში ვაპირებდი სტატია-განცხადების დატოვებას და შინ დაბრუნებას, მაგრამ ჩემდა გასაკვირად მთელი რედაქცია მე მელოდებოდა, რათა აღვნიშნათ ჩემი იუბილე. შენობაში რემონტი მიმდინარეობდა, ყველგან ხის მასალა ეყარა, ნაგვის მთებიც იდგა, მაგრამ მუშაობა შეაჩერეს ზეიმის გამო.

სადურგლო დაზგაზე ნაირ-ნაირი სასმელი და ლამაზად შეფუთული საჩუქრები ელაგა. ლამის დამაბრმავა და დამაყრუა ფოტოაპარატების ჩხაკუნმა და ნათებამ. თითქმის ყველამ სათითაოდ გადაიღო ჩემთან სურათი.

ძალიან გამიხარდა, როცა რადიოსა და საქალაქო პრესის ჟურნალისტები დავინახე. მოსული იყვნენ კონსერვატორთა და ლიბერალთა დილისა თუ საღამოს გაზეთებიდან, `პრენსადან~, `ნასიონალიდან~, კიდეც ერთი გაზეთიდან, რომელიც ძირითადად სენსაციურ ამბებსა და პატარ-პატარა რომანებსაც ბეჭდავს გულისამაჩუყებელ ვნებებზე. სულაც არ არის გასაკვირი, ყველამ რომ ერთად მოიყარა თავი. ასეა: უბრალო, რიგითი ჯარისკაცები ერთმანეთში მეგობრობენ, მათი გენერლები კი ამ დროს საგამომცემლო ომებში არიან ჩართული.

ოფიციალურ, შტატთან ცენზორს დონ ხერონიმო ორტეგას უსარგებლია თავისი არასამუშაო საათებით და ისიც მობრძანებულა. ჩვენ მას `საძაგელ თოვლის კაცს~ ვეძახით; რედაქციაში ღამდამობით მოდის ხოლმე თავისი გუთი სატრაპის სისხლიან ფანქარმომარჯვებული და ერთ კრამოლურ სიტყვასაც არ ტოვებს მეორე დღეს გამოსასვლელ გაზეთში.

პირადად მე არ ვუყვარდი ჩემი გრამატიკული აღმოჩენებისა და ტექსტში გაბნეული იტალიური სიტყვებისა თუ გამოთქმების გამო. ჩემი აზრით, იტალიური ენა უფრო გამომსახველი და ტევადია, ვიდრე ესპანური. არც ბრჭყალებში ვსვამდი და არც კურსივით ვყოფდი, როგორც ეს საერთოდ არის მიღებული სიამის ტყუპებით ერთმანეთთან განუყოფლად დაკავშირებული ორი ენის გამოყენებისას. მდივანმა ქალმა დარბაზში შემოიტანა ღვეზელი, რომელზეც ოთხმოცდაათი ანთებული სანთელი იყო ჩარჭობილი. ამ სანთლებმა დამანახვეს და მაგრძნობინეს განვლილ წელთა სიმრავლე. ცრემლი მახრჩობდა, როცა მისალოც სიმღერას მიმღეროდნენ და უცებ გოგონა გამახსენდა. გამახსენდა სინანულის გარეშე, მხოლოდ დაგვიანებული თანაგრძნობით. რამ გამახსენა.

საერთოდ, ფიქრადაც არ გამივლია, რომ ოდესღაც გამახსენდებოდა. როდესაც ანგელოზმა გადაიფრინა, ვიღაცამ დანა მომაჩეჩა ხელში ღვეზლის გასაჭრელად. გამახსრების შიშით არავინ რისკავდა სიტყვის წარმოთქმას. მეც სიკვდილი მერჩივნა კითხვებზე პასუხის გაცემას. ზეიმის დასასრულს რედაქციის გამგემ, ვის მიმართაც არასოდეს მქონია განსაკუთრებული სიმპათია, უმოწყალოდ დაგვაბრუნა მიწაზე: `აბა, ძვირფასო იუბილარო, სად არის თქვენი სტატია?~

მართალი რომ ვთქვა, მთელი ეს ხანი სტატია ნაკვერცხალივით მედო ჯიბეში, მაგრამ ზეიმმა ისე ამაღელვა, რომ გამბედაობა არ მეყო გათავისუფლების შესახებ განცხადებით გამეფერმკრთალებინა იგი. `ამჯერად არ მაქვს~, _ ვთქვი მე. რედაქციის გამგე უკიდურესად უკმაყოფილო ჩანდა წარმოუდგენლად დაუშვებელი მარცხის გამო, იმ მარცხის გამო, გასული საუკუნის მერე რომ არ მომხდარა.

`გთხოვთ, გამიგოთ, _ ავუხსენი მე, _ მძიმე ღამე გადავიტანე, გამოლვიძებულს თავი გასკდომაზე მქონდა~. `ჰოდა, სწორედ ეგ დაგეწერათ, _ მიპასუხა მისთვის ჩვეულ გესლიან კილოზე, _ მკითხველისთვის საინტერესო იქნებოდა პირადად ოთხმოცდაათი წლის კაცისაგან გაეგო, როგორია ცხოვრება ამ ასაკში~. საუბარში ერთ-ერთი მდივანი ქალი ჩაერთო: `იქნებ ეს სულაც პიკანტური საიდუმლოა? _ ქალმა ეშმაკურად შემომხედა, _ ვცდები?~ სახეზე აღმური მომედო: `ჯანდაბა ჩემს თავს, _ გავიფიქრე მე, _ საკუთარმა თავმა გამცა, მიღალატა~. მეორე მდივანმა ქალმა თითი მოაშვირა ჩემკენ: `ღმერთო, რა საოცარია! მას ჯერაც არ დაუკარგავს გაწითლების უნარი!~ ამ უბოდიშო ქცევამ კიდევ უფრო გამაწითლა. `ეტყობა, დიდი ბოხოქარი ღამე გადაიტანა, _ არ ცხრებოდა მდივანი ქალი, _ შურით ღამის გავსკდე~ _ და კოცნა მომაწება ლოყაზე, კიდევ დამაჩნია. ფოტორეპორტიორები ნამდვილად გაცოფდნენ, ფოტოაპარატების ნათებით თვალაჭრელებულმა რედაქციის გამგეს სასწრაფოდ მივაწოდე ქალადი: წელან ვიხუმრე,

აი აგერ არის სტატია-მეთქი, და გავიქეცი ამჯერად ტაშის გრიალით დაყრუებული: არ მინდოდა დავსწრებოდი იმ წამს, როცა აღმოჩნდებოდა, რომ ეს სტატია კი არა, ჩემი განცხადება იყო იმ გალერიდან წასვლის თაობაზე, რომელზეც ნახევარი საუკუნე დავყავი.

სულიერი მღელვარება და ფორიაქი სადამო ხანს შინ დაბრუნებულსაც მომყვა. საჩუქრები გადავათვალიერე.

ლინოტიპისტებს, ალბათ, დაავიწყდათ, წინა დაბადების დღეებზეც რომ ზუსტად ასეთივე მადულარები მაჩუქეს. სტამბის თანამშრომლებმა მუნიციპალური ცხოველსაშენიდან ანგორის კატის წამოყვანის ნებართვა მომიტანეს. ხელმძღვანელობამ სიმბოლური შეღავათები მიბოძა რაღაც-რაღაცებში. მდივანმა ქალებმა აბრეშუმის ქვედა საცვალი მაჩუქეს პომადიანი ტუჩების ანაბეჭდებით აჭრელებული და პატარა ბარათიც მოაყოლეს: თუ თქვენი სურვილიც იქნება, სიამოვნებით მოგემსახურებით საცვლის გახდაშიო. უყვართ ყმაწვილ ქალებს ბებრებთან ხუმრობა და თამაში. მით უმეტეს, როცა ეს ბებერი თამაშგარე მოთამაშედ მიაჩნიათ.

ნეტავ ეს შესანიშნავი ფირფიტა ვინ გამომიგზავნა? _ შოპენის ოცდაოთხი პრელუდია იყო აშკენაზის შესრულებით. რედაქტორების უმეტესობამ მოდური წიგნები მაჩუქა.

ხეირიანად ვერც კი მოვასწარი საჩუქრების დახსნა, რომ ტელეფონი აწკრიალდა და როსა კაბარკასმა ის შეკითხვა დამისვა, რომლის გაგონებაც არ მინდოდა: `რა მოხდა შენსა და გოგონას შორის?~ `არაფერი~, _ ვუპასუხე დაუფიქრებლად. `ე.ი. შენი აზრით, არაფერია, გოგონა რომ არ გააღვიძე? შენ რა, ვითომ არ იცი, ქალი რომ არასოდეს პატიობს კაცს პირველი ღამის უმოქმედობას?~ იქით შევედავე: `არა მგონია, ეგ შენი გოგონა მხოლოდ ღილების დაკერებას დაეღალოს ამ ზომამდე. თავს იმძინარებდა, ალბათ, ეშინოდა, მხეცურად არ მომექცესო~, `იცი რას გეტყვი? _ თქვა როსამ, _ ცუდი ის არის, რომ გოგონა მართლა დარწმუნდა შენს უძლურებაში, მე კი სულაც არ მინდა, ეს ამბავი ქვეყანამ გაიგოს~.

როსას არ მივეცი ჩემი დამარცხებით გამოწვეული კმაყოფილების უფლება: `ასეა თუ ისე, გოგონაც ისეთი საცოდავი შესახედავია მძინარე, და ალბათ, მღვიმარეც, რომ არ ვიცი, როგორ მოვექცე~. როსამ ოდნავ შეარბილა კილო: `ყველაფერი სიჩქარის ბრალია, ასე ფაცაფუცით არ კეთდება საქმე, მაგრამ შეცდომებს გამოვასწორებთ, აი, ნახავ~. შემპირდა, გოგონას ვაიძულებ ყველაფერი გულახდილად მითხრას, და თუ მართლა იმძინარებდა თავს, მაშინ ფულს დაგიბრუნებთო. `არა, რას ამბობ, ეგ არ გინდა.

დიდი არაფერი მომხდარა. ახლა უკვე დარწმუნებით ვიცი, რომ ეს საქმე აღარ არის საჩემო. გოგონა მართალია: `აღარაფრად ვვარგვიარ~. ყურმილი დავდე და გულზეც მომეშვა: თავისუფლების ჯერ არგანცდილმა გრძნობამ ამავესო, როგორც იქნა, გავთავისუფლდი მონობისაგან, რომლის უღელშიც ვიტანჯებოდი ცამეტი წლის ასაკიდან.

სადამოს შვიდ საათზე საპატო სტუმრად მიმიწვიეს ჟაკ ტიბოსა და ალფრედ კორტოს კონცერტზე, სრულდებოდა სეზარ ფრანკის სონატა ვიოლინოსა და ფორტეპიანოსათვის.

ანტრაქტზე საოცარი ქება-დიდება მოვისმინე. მაესტრო პედრო ბიავამ, ჩვენმა უდიდესმა მუსიკოსმა, ლამის ძალით წამათრია კულისებისაკენ მუსიკოსების წინაშე წარსადგენად. ისე დავიბენი, რომ ფრანკის ნაცვლად შუმანის სონატის ბრწყინვალედ შესრულება მივულოცე ყველას.

ვიღაცამ ამდენი ხალხის თვალწინ საკმაოდ უხეშად შემისწორა შეცდომა. იქ მყოფებმა დაიჯერეს, რომ მე, უბრალოდ, უცოდინარობის გამო ავურიე ერთმანეთში ორი კომპოზიტორი. როცა კვირის სტატიაში კონცერტის შესახებ საკმაოდ არეულად შევეცადე შეცდომის გასწორებას, უარესი გამომივიდა.

ჩემი ხანგრძლივი ცხოვრების მანძილზე პირველად ვიგრძენი, რომ შემიძლია, კაცი მოვკლა. შინ აღელვებული და დათრგუნვილი დავბრუნდი. ეშმა ყურში ჩამჩურჩულებდა გამანადგურებელ პასუხებს, რომლებიც, როცა დამჭირდა, არ მომაგონდა. ვერც წიგნმა, ვერც მუსიკამ ვერ ჩაახშო ჩემი მძვინვარება. საბედნიეროდ, როსა კაბარკასის ყვირილმა გამომიყვანა ამ კოშმარიდან: `რა კარგია, გაზეთი წავიკითხე, ოთხმოცდაათი წლის გამხდარხარ, მე კი ასის მეგონე~.

`ასეთი მოფამფალეული ვარ?!~ _ ჩავძახე ყურმილში გაბრაზებულმა. `პირიქით, _ მიპასუხა მან, _ ძალიან კარგად გამოიყურები. სულაც არ ჰგავხარ იმ გაახალგაზრდავებულ ბებრებს, წლებს რომ იმატებენ, აქაოდა, ნახეთ, რა კარგად ვართ შენახულიო, _ და მოაყოლა, _ საჩუქარი მოგიმზადე~. გულწრფელად გამიკვირდა: `რა საჩუქარი?~ `რა და, გოგონა~, _ გავიგონე პასუხად. წამითაც არ დავფიქრებულვარ: `დიდი მადლობა, მაგრამ ხათაბალის თავი ნამდვილად არ მაქვს~. ყურიც არ მათხოვა: `პირდაპირ სახლში გამოგიგზავნი ვერცხლისფერ ქალაქში გახვეულს, კარგად შებრაწულს სანელებლებით შეკაზმულ საწებელთან ერთად, თანაც უფასოდ~. არა-მეთქი, მაგრამ როსა არ მეშვებოდა, როგორც მომეჩვენა, გულწრფელად მთავაზობდა.

მიტხრა, გოგონა იმ პარასკევს ისე დაიქანცა, ხუმრობა ხომ არ არის ორასი ღილის მიკერება, ეს ნემსიო, ძაფიო, სათითეო, _ ადვილი ხომ არ გგონია. ესეც არ იყოს, ეშინია, ძალას იხმარენ და სისხლისდენა ამიტყდებო, მაგრამ ყველაფერი აუხსნეს, როგორ უნდა მოიქცეს, რა გააკეთოს და უკვე მზად არის საიმისოდ. ღამით მართლა გაუღვიძია, სააბაზანოში შესულა, შენ კი ისე მაგრად გძინებია, შესცოდებიხარ და არ გაუღვიძებიხარ, ხოლო დილით რომ გაიღვიძა თვითონ, შენ უკვე წასული დახვდიო. გამაცოფა ასეთმა უსინდისო ტყუილმა. `ჰო, კარგი, _ თქვა როსამ, _ იყოს ტყუილი. გოგონა ინანიებს, საბრალო აგერ არის ჩემ გვერდით. გინდა დაგალაპარაკო?~ `არა, არ მინდა!~ ის იყო წერას შეეუდექი, რომ მდივანმა ქალმა დამირეკა რედაქციიდან: დირექტორმა გთხოვათ ხვალ ღილის თერთმეტ საათზე მობრძანდეთ მასთანო.

ზუსტად მივედი. მთელ შენობაში აუტანელი ხმაური იდგა, ცემენტის მტვერი ირეოდა ჰაერში, მაგრამ სხვა რა გზა იყო, რედაქციის თანამშრომლები მიეჩვივნენ გონებრივად მუშაობას ამ ქაოსის რუტინაში. ადმინისტრაციისთვის განკუთვნილ ოთახებში კი, პირიქით, ისეთი სიგრილე და სიწყნარე სუფევდა, მეგონა, სადღაც რომელიღაც იდეალურ ქვეყანაში მოვხვდი-მეთქი.

ყმაწვილური გარეგნობის მარკუს ტულიუს მესამე ჩემი დანახვისთანავე წამოდგა, ტელეფონზე ლაპარაკი არ შეუწყვეტია, მაგიდიდანვე გამომიწოდა ხელი და მანიშნა, დაჯექიო. ის იყო გავიფიქრე, სატელეფონო ხაზის ბოლოში არც არავინაა, უბრალოდ, სპექტაკლს მიწყობს ჩემზე შთაბეჭდილების მოსახდენად-მეთქი, რომ მალევე მივხვდი, გუბერნატორს ელაპარაკებოდა და იმასაც მივხვდი, რომ უსიამოვნო საუბარი, მტრების საუბარი იყო. და მაინც, რატომღაც მეგონა, რომ დირექტორი ცდილობდა საქმიან კაცად მოეჩვენებინა ჩემთვის თავი. აღარ დამჯდარა, ფეხზე მდგომი ელაპარაკებოდა უფროსობას. ეტყობოდა, სკრუპულოზურობა მისი ნაკლი გახლდათ.

ოცდაცხრა წლის ყმაწვილკაცი უკვე ოთხ ენასა და სამ საერთაშორისო დიპლომს ფლობდა. გაზეთის პირველი უვადო პრეზიდენტისაგან, ანუ მამის მხრიდან ბაბუისგან განსხვავებით _ რომელიც ჟურნალისტი გახდა ემპირიულად მას შემდეგ, რაც კახპების ყიდვა-გაყიდვით დააგროვა დიდძალი ქონება _ ეს დირექტორი იყო ლამაზი, მშვიდი, გონიერი ახალგაზრდა კაცი. ერთადერთი რამ, რასაც დისონანსი შეჰქონდა მის გარეგნობაში, იყო ხმაში შეპარული სიყალბე. სპორტულ პიჯაკებს იცვამდა. ღილკილოში ცოცხალი ორქიდეა ჰქონდა დამაგრებული და საერთოდ, ყველაფერი ისე ედგა ტანზე, თითქოს მისი სხეულის ნაწილი ყოფილიყო, არაფერი ჰქონდა ქუჩის უამინდობისთვის განკუთვნილი, ყველაფერი ჰქონდა თავისი კაბინეტის სხივნათელი გაზაფხულისთვის განკუთვნილი. ამ ვიზიტისთვის ორი საათი მაინც ვემზადებოდი და უცებ შემრცხვა

საკუთარი სიღარიბისა და ამიტომაც გავბრაზდი უფრო მეტად.

ყველაფერ ამასთან სასიკვდილო შხამს აფრქვევდა გაზეთის დაარსებიდან ოცდამეხუთე წლისთავზე გადაღებული რედაქციის თანამშრომლების პანორამული ფოტო, რომელზეც ზოგიერთის თავზე ჯვარია დასმული, რაც იმას ნიშნავს, რომ გარდაცვლილები არიან. მარჯვნიდან მეორე მე ვარ, უღვაშაწკეპილს კანოტიე მახურავს, ფართონასკვიანი ჰალსტუხი მიკეთია, ჰალსტუხზე მარგალიტისთვლიანი ქინძისთავი მაქვს დამაგრებული, ლითონისჩარჩოიანი სათვალე სემინარისტივით მაღვეს ცხვირზე. შნოიანი უღვაშით ორმოც წლამდე ვიწონებდი თავს.

ნახევარი საუკუნის მერე სათვალეც აღარ დამჭირვებია, ფოტო სხვადასხვა დროს სხვადასხვა კაბინეტში მაქვს ნანახი, მაგრამ მხოლოდ ახლა მივხვდი მის არსს: ორმოცდარვა კაციდან, ძველი მუშაკებიდან მხოლოდ ოთხიღა ვართ ცოცხალი, ჩვენს შორის ყველაზე უმცროსი კი ოცწლიან სასჯელს იხდის ციხეში სერიული მკვლელობებისათვის.

დირექტორმა ტელეფონზე საუბარი დაამთავრა და როცა შეამჩნია, ფოტოსურათს ვუყურებდი, გაიღიმა: `ჯვრები მე არ დამისვამს, _ თქვა მან, _ ვფიქრობ, ეგ ცუდი გემოვნების ბრალია, _ მაგიდას მიუჯდა და სხვა კილოზე წამოიწყო ახლა ლაპარაკი, _ ნება მიბოძეთ, გითხრათ რომ თქვენ მოულოდნელობებით სავსე კაცი ბრძანდებით მათ შორის, ვისაც კი ვიცნობ. მე მხედველობაში მაქვს თქვენი განცხადება სამსახურიდან წასვლის თაობაზე~. ძლივს ჩავურთე სიტყვა: `ეს _ მთელი ცხოვრებაა~. დირექტორი შემეპასუხა: `სწორედ ამიტომაც არ არის ეს გამოსავალი~. სტატია ძალიან მოსწონებია, მსჯელობა სიბერეზე საუკეთესოაო, მსგავსი არაფერი წამიკითხავსო. ამიტომაც არავითარი აზრი აღარ ჰქონდა, სტატიას ბოლოში რომ მიაყოლეთ თქვენ მიერ მიღებული გადაწყვეტილება, რომელიც სამოქალაქო სიკვდილის ტოლფასი უფროაო.

`საბედნიეროდ, `სამაგელმა თოვლის კაცმა~ სტატია უკვე გვერდებად შეკრული წაიკითხა.

რა თქმა უნდა, დასაბეჭდად მიუღებელი მოეჩვენა. ისე, რომ არავის შეთანხმებია, თავისი ტორკვემდასეული ფანქრით მიუხაზ-მოუხაზავს ტექსტი, ზოგან ამოუშლია კიდეც გვერდები.

გუშინ დილით ეს ამბავი რომ გავიგე, გადავწყვიტე მთავრობისთვის გაგვეზავნა პროტესტის წერილი. ეს ჩემი მოვალეობაა, მაგრამ გულახდილად რომ გითხრათ, ცენზორის მადლობელიც კი ვარ მისი თვითნებობისთვის, მაგრამ ეს იმას არ ნიშნავს, ნოტა უყურადღებოდ დავტოვო~. დირექტორმა გულწრფელად მთხოვა, ნუ დატოვებთ

გემს შუა ზღვაშიო... შემდეგ კი მაღალფარდოვნად დაუმატა: `ჩვენ ჯერ კიდევ ბევრი გვაქვს სათქმელი მუსიკაზე~.

დირექტორი ისე მტკიცედ იდგა თავის სიტყვაზე, რომ შეკამათებას აზრი აღარ ჰქონდა. მართალი რომ ვთქვა, დიდი ხელჩასაჭიდი მიზეზი გალერის დასატოვებლად ნამდვილად არ მქონდა.

კიდევ ერთხელ ვიტყვი ჰოს, დროს მოვიგებ, დავმშვიდდები. ჩემდა სამარცხვინოდ გულაჩუყებული და თვალზე ცრემლმომდგარი არ მინდა ვინმემ დამინახოს... და მაინც, როგორც მთელი ეს ხანი, ახლაც ჩვენ-ჩვენს თვალსაზრისზე დავრჩით.

მომდევნო კვირაში, რომელიც აურზაურით უფრო გამოირჩეოდა, ვიდრე მხიარულებით, ცხოველთა საშენს მივაკითხე კატის წამოსაყვანად. ცხოველების გვერდით ცხოვრება ნამდვილად არ მიზიდავდა, არც იმ ბავშვების გვერდით, ლაპარაკი რომ არ ჰქონდათ დაწყებული. ვფიქრობ, მათ მუნჯი სული აქვთ. ვერ ვიტყვი, არ მიყვარან-მეთქი, უბრალოდ, ვერ ვიტან იმიტომ, რომ არ ვიცი მათთან როგორ მოვიქცე. არაბუნებრივად მეჩვენება, როცა კაცს თავისი ძალი უფრო უგებს, ვიდრე ცოლი.

კაცი ძალს წვრთნის, ასწავლის, ელაპარაკება, უზიარებს თავის დარდს, მაგრამ სტამბის მუშების ნაჩუქარი კატა რომ არ წამოვიყვანო, ეს ნიშნავს, გავანაწყენო ისინი. თანაც ეს ხომ მშვენიერი ანგორის კატა თავისი ვარდისფერი მზინავი ბეწვითა და ცეცხლოვანი თვლებით, კნავილით კი ისე კნავის, გეგონება, სადაცაა ალაპარაკდებო.

კატა დაწული კალათით გამომიყვანეს ჯიშის დამადასტურებელი სერტიფიკატით და, ვითომ დასაკეცი ველოსიპედი ყოფილიყოს, ზედ ინსტრუქციაც მოაყოლეს.

სამხედრო პატრული საბუთებს უმოწმებდა სან ნიკოლას პარკში შემსვლელებს. მსგავსს არაფერს შევსწრებვარ წინათ, ხოლო ის მძიმე შთაბეჭდილება, რამაც ჩემზე ასე იმოქმედა, სიბერის სიმპტომად ჩავთვალე. ოთხკაციანი პატრული იყო: კუნთმაგარ და ჩუმ მთიელ ახალგაზრდებს საქონლის სადგომის სუნი ასდიოდათ. მხოლოდ ოფიცერს ჰქონდა ზღვისპირელის მზემოკიდებული სახე, იგი ყურადღებით ადევნებდა თვალს თავის ხელქვეითებს. ჩემი პირადობის მოწმობა და ჟურნალისტის წიგნაკი რომ შეამოწმეს, ოფიცერმა მკითხა, კალათში რა გაქვთო. კატა-მეთქი, ვუპასუხე.

ვნახავო. კი, ბატონო-მეთქი, ოღონდ არ ამოხტეს და არ გამექცეს-მეთქი, კალათს ფრთხილად ავხადე, თავი, მაგრამ პატრულმა, აქაოდა, კალათის ძირში რამე საეჭვო არ იყოსო, ხელი მოაფათურა, კატამ კი გაკაწრა. `დიდებული ანგორული კატა~, _ ოფიცერი მიეფერა, რაღაც ჩაუჩურჩულა, კატა არ განძრეულა, მაგრამ არც ყურადღება მიუქცევია მისთვის. `რამდენი წლისაა?~ _ დაინტერესდა ოფიცერი. `არ ვიცი, სულ ახლახან

მაჩუქეს~. იმიტომ გეკითხებით, რომ ვხედავ, ძალიან ბებერია, ალბათ, ათი წლის იქნება~. მინდოდა გამერკვია, საიდან იცოდა მან ეს ყველაფერი და კიდევ ბევრი რამ, მაგრამ თუმცა ოფიცერი კარგი მანერებითა და დახვეწილი მეტყველებით გამოირჩეოდა, თავი არ მქონდა მასთან ლაპარაკისა.

ჩემი აზრით, კატა მიტოვებულია და თანაც რამდენჯერმე, _ თქვა ოფიცერმა, _ თვალი ადევნეთ, თქვენს ნება-სურვილზე ნუ გადაიყვანთ, პირიქით, მისას მიჰყევით და დაელოდეთ, როდის დაიმსახურებთ მის ნდობას~. მან კალათს თავი დაახურა და მკითხა: `თქვენ რას საქმიანობთ?~ `ჟურნალისტი ვარ~, `დიდი ხანია?~ `თითქმის საუკუნე~. `ასეც გავიფიქრე~, _ თქვა მან, ხელი ჩამომართვა და ისეთი რამ მითხრა, რომელიც შემემძლო მიმელო როგორც კეთილი რჩევა და მზრუნველობა:

_ თავს გაუფრთხილდით.

შუადღისას ტელეფონი გამოვრთე, რათა ჩავძირულიყავი გემოვნებით შერჩეულ მუსიკაში. შევარჩიე ვაგნერის რაფსოდია კლარნეტისა და ორკესტრისათვის, დებიუსის რაფსოდია საქსოფონისათვის და ბრიუკნერის კვინტეტი სიმებიანი საკრავებისთვის, რომელიც სამოთხისეული დასვენება იყო კომპოზიტორის მუსიკალურ ქმნილებათა კატაკლიზმში. მე ჩავძირე ოთახის ნახევარსიბნელებში და უცებ ვიგრძენი, რაღაც გასრიალდა მაგიდის ქვეშ, მომეჩვენა, ცოცხალი არსება კი არა, რაღაც ზებუნებრივი სუბსტანცია იყო. ფეხზე შემეხო, ყვირილს ნახტომი მოჰყვა. ეს კატა იყო, ლამაზი, კუდფუმფულა, იდუმალად აუჩქარებელი, მითოლოგიური არსება.

გამაჟრჟოლა. მე შინ ვიმყოფები, ჩემ გვერდით ცოცხალი არსებაა. ეს არსება კი ადამიანი არ არის.

სამრეკლოზე შვიდჯერ ჩამოჰკრეს. შევარდისფერებულ ცაზე ერთი კაშკაშა ვარსკვლავიდა შემორჩენილიყო ეულად, რომელიღაც გემმა ნავსადგურიდან გასვლისას უნუგემო გამოსამშვიდობებელი გუგუნე მოჰფინა არემარეს და უცბად ვიგრძენი, ყელში როგორ წამიჭირა ყველა იმ სიყვარულის გორდიასის კვანძმა, რომელიც შეიძლებოდა აღსრულებულიყო, მაგრამ არ აღსრულებულა. მეტის მოთმენა აღარ შემემძლო, ტელეფონის ყურმილს დავწვდი. გული სადაცაა ამომიხტებოდა მკერდიდან. ავკრიფე ოთხი ციფრი ძალიან ნელა, არ შემეშალოს-მეთქი, და მესამე ზარის შემდეგ ვიცანი ხმა.

`კარგი, _ ვუთხარი მე და თავისუფლად ამოვისუნთქე, _ მაპატიე, დილით რომ გავცხარდი~. როსამ კი, ვითომც არაფერიო: `არა უშავს, ველოდი შენს ზარს~. გავაფრთხილე: `გოგონა იყოს იმ სახით, რა სახითაც ღმერთმა მოავლინა იგი ამ ქვეყანას. საღებავით არ წაუთხიპნოთ სახე~. როსამ ხმამაღლა გადაიხარხარა: `როგორც იტყვი,

მაგრამ შენ იკლებ სიამოვნებას, ნელ-ნელა გახადო მას ტანზე, ნელ-ნელა გაათავისუფლო იგი სამკაულებისგან, ბებრებს უყვართ, არ ვიცი, რატომ...~ `სამაგიეროდ მე ვიცი, _ ვუპასუხე მე, _ ასე ნელნელაობაში უფრო ბერდებიან~. როსა დამეთანხმა: `კარგი, ეგრე იყოს. მაშასადამე, ზუსტად სადამოს ათ საათზე.

აჩქარდი, სანამ იგი ჯერ კიდევ თბილია~.

3.

როსამ გოგონას სახელი არ მითხრა, უბრალოდ, ნინიად _ გოგონად იხსენიებს. მეც ასე ვარჩიე. ნინია, როგორც `თვალთა ჩემთა სინათლევ, ნინია~ ან როგორც კოლუმბის მომცრო კარაველა _ `ნინია~, თანაც თავის სამეურვეო გოგონებს სხვადასხვა კლიენტისთვის სხვადასხვა სახელს არქმევდა ყოველთვის. შევცქეროდი მძინარე გოგონას და ვცდილობდი სახის მიხედვით გამომეცნო მისი სახელი. რატომღაც დარწმუნებული ვიყავი, გრძელი სახელი ერქვა: ფილომენა, სატურნინა, ნიკოლასა ან რაღაც ამდაგვარი. გოგონამ მხარი იცვალა, ზურგი შემაქცია. მომეჩვენა, თითქოს თავისი ტანის ფორმისა და ზომის სისხლის გუბეში იწვა, თავზარი დამეცა, მხოლოდ მაშინ მოვეგე გონს, როცა დავრწმუნდი, ზეწარს ოფლის ლაქა აჩნდა მხოლოდ.

როსა კაბარკასმა დამმოძღვრა, ფრთხილად მოექცევი, გოგონას ჯერ ისევ ეშინია, ხომ იცი, პირველადაა, უფრო მეტიც, რიტუალის გაწელილმა ზეიმურობამ შიში გაუმძაფრა, კატაბალახას წვეთები დავალევი, ახლა მშვიდად სძინავს და ცოდვას გაღვიძებო. გოგონას პირსახოცით ოფლს ვუმშრალე და თან ხმადაბლა ვუმღეროდი დელგადინაზე ანუ `სიფრიფანაზე~, ხელმწიფის უმცროს ასულზე, რომელსაც ყოველთვის აკლდა მამის სიყვარული.

მე ოფლს ვუმშრალე და, ის კი სიმღერის ტაქტს აყოლილი გვერდს იცვლიდა.

`დელგადინა, ყველაზე მეტად მეყვარები~. ეს იყო უდიდესი ტკბობა, ხან ერთ გაოფლილ გვერდს ვუმშრალე პირსახოცით, ხან მეორეს, სიმღერაც არ მთავრდებოდა:

`წამოდექი, სიფრიფანა და ჩაიცვი, სიფრიფანა~, _ ვუმღეროდი ყურში. სიმღერის ბოლოს კი, როცა ხელმწიფის მსახურები წყურვილით მკვდარ ქალიშვილს იხილავენ საწოლში, მომეჩვენა, რომ ჩემი გოგონა სადაცაა გაიღვიძებდა თავისი სახელის გაგონებაზე, რადგან ის მართლა დელგადინა, ანუ `სიფრიფანა~ იყო.

ლოგინში ჩავწექი ტრუსის ამარა, რომელიც პომადიანი ტუჩების ანაბეჭდებით იყო აჭრელებული, გოგონას გვერდით მოკვალათდი და დილის ხუთ საათამდე ტკბილად მეძინა, რადგან ნანინასავით ჩამესმოდა მისი ჩუმი ფშვინვა.

დილით კი სწრაფად ჩავიცვი, ხელ-პირი არც დამიბანია, სარკეზე პომადით ნაწერმა

მიიქცია ჩემი ყურადღება: `ვეფხვი საჭმელს შორს არ ეძებს~. დანამდვილებით ვიცი, წინა დღეებში აქ არ მოვსულვარ, ოთახშიც ვერავინ შემოვიდოდა. ნეტავ ვინ დაწერა? ნამდვილად ეშმას ხელი ურევია აქ. საშინელმა ქუხილმა კართან მომისწრო, ოთახი მყისვე აივსო ნოტიო მიწის გრძნეული სუნით.

ვიდრე ტაქსს გავაჩერებდი, კოკისპირული წვიმა წამოვიდა. ასეთი წვიმები ქალაქს ქაოსში ძირავს მაისიდან ოქტომბრამდე. გახურებულქვიშიანი ქუჩები მდინარისკენ მიექანებიან აქაფებულ ნიაღვრებად და თან მიაქვთ ყველაფერი, რაც გზაზე ხვდებათ. ეს უჩვეულო სექტემბრის წვიმა კი, რომელიც სამი თვის გვალვის შემდეგ დაატყდა ქალაქს, შეიძლება ითქვას, სულის მოსათქმელიც იყო და დამანგრეველიც.

ჩემი სახლის კარი რომ გავადე, უცებ ისეთი ფიზიკური შეგრძნება დამეფულა, თითქოს მარტო არ ვიყავი. კატის ლანდს შევასწარი თვალი, სავარძლიდან ჩამოხტა და აივნისკენ გასრიალდა, თეფშზე ელაგა საჭმლის ნარჩენები, რომელიც მე არ დამიდვია. შარდისა და ახალმოსაქმებული განავლის მძალე სუნით გაჟღენთილიყო იქაურობა. ეს სუნი ისე შევისწავლე, როგორც ერთ დროს ლათინური.

ინსტრუქციაში ამოვიკითხე, კატები თავიანთ განავალს თურმე მიწაში მალავენ, თუ ეზო არ არის, მაშინ ყვავილის ქოთანს ან მოფარებულ კუთხე-კუნჭულს იყენებენ მოსასაქმებლად. ოჯახში ამ სიბინძურის თავიდან ასაცილებლად კატის პატრონმა პირველივე დღიდან საგანგებოდ უნდა მიუჩინოს ადგილი ქვიშიან ყუთს. ინსტრუქციაში ისიც წერია, რომ კატა ახალ სახლში უპირველესად თავის ტერიტორიას ინიშნავს თურმე და ყველგან შარდავს. ალბათ, სწორედ ეს იყო მთავარი სირთულეც, თუმცა ინსტრუქციაში არაფერი ეწერა ამ სირთულესთან ბრძოლის თაობაზე. ერთი სიტყვით, კატა ცხოვრობდა თავისი წესით და მეც მაიძულებდა დავმორჩილებოდი ამ წესს, მაგრამ ბოლომდე მაინც არ მანდობდა არც თავის მოფარებულ კუთხე-კუნჭულებს, არც თავის საძინებელ ადგილებს და არც თავის ცვალებად ბუნებას. ძალიან მინდოდა მისთვის მესწავლებინა ლოგინში აღარ დამხტომოდა თავზე მძინარეს, მაგიდაზე საჭმელი არ დაეყნოსა, მაგრამ ამაოდ; ვერც ის შევასმინე, რომ სახლი მისიც იყო საკუთრების უფლებით და არა ომის ნადავლის უფლებით. ყველაფერი დამთავრდა იმით, რომ კატას თავი მივანებე.

საღამოხანს კოკისპირული წვიმა წამოვიდა, გრიგალი სახლს მიწასთან გასწორებით ემუქრებოდა.

ცემინება ამიტყდა, თავი მტკიოდა, სიცხემ ამიწია, მაგრამ თითქოს ძალა და სიმტკიცე მომეცაო, _ რაც უცხო იყო ჩემთვის ყველა ასაკსა და ყველა ვითარებაში _ იატაკზე

ტაშტები მივდგი-მოვდგი იმ ადგილებზე, სადაც წვიმა ჩამოდიოდა. ჭერზე ახალი ხვრელები გაჩენილიყო. ყველაზე დიდი ხვრელიდან წვიმა უკვე დასდიოდა ბიბლიოთეკის მარჯვენა მხარეს. სასწრაფოდ უნდა გადამერჩინა თაროზე ჩარიგებული ჩემი ბერძენი და ლათინელი ავტორები. ის იყო გადმოლაგებას შევუდექი, რომ წყალმა გადმოხეთქა კედლიდან. მილი გამსკდარიყო. ხვრელი დიდი წვალეებით ამოვავსე ნაჭრით, ვცდილობდი, დრო მომეგო წიგნების გადასარჩენად.

წყალი და ქარი ავად მძვინვარებდა პარკში. ჯოჯოხეთურმა ელვამ და გრუხუნმა სადამოს ბინდი გაკვეთა და გოგირდის მძიმე სუნი დატრიალდა ჰაერში. გაავებულმა სტიქიამ აივნის მინები ჩაამსხვრია, საკეტები მოგლიჯა და ზღვის შტორმული ქარიც სახლში შემოვარდა, მაგრამ სულ რაღაც ათ წუთში ქარი ერთბაშად ჩაცხრა, მზემ გამოანათა და ააშრო ნამსხვრევებითა და ნაგვით სავსე ქუჩები. კვლავ ჩამოდგა სიცხე. ავდარმა კი გადაიარა, მაგრამ მე დამრჩა ისეთი შეგრძნება, თითქოს მარტო არ ვიყავი სახლში. ასეთ მოვლენას ერთადერთი ახსნა აქვს: ზოგჯერ ადამიანს რეალურად მომხდარი ამბავი ავიწყდება. სამაგიეროდ, ზოგჯერ ისეთ ამბავს იხსენებს, რომელიც არ მომხდარა სინამდვილეში.

ჰოდა, ახლა საკმარისი იყო მეხსიერებაში აღმედგინა ის კოკისპირული წვიმა, რომ სახლში უკვე მარტო კი არა, ჩემს `სიფრიფანასთან~ ერთად აღმექვა თავი. ღამით ისე ახლოს ვგრძნობდი მას, რომ ცხადად მესმოდა მისი სუნთქვა, ვხედავდი, როგორ უთრთოდა ჩემს ბალიშზე დადებული ლოყა... მახსენდება, ბიბლიოთეკაში ტაბურეტზე ამძვრალი თაროებს ვათვალიერებდი, მას კი ახალგამოღვიძებულს წიგნები მშრალ ადგილზე გადაჰქონდა; ვხედავდი, როგორ დარბოდა მთელ სახლში, წყალი კოჭებამდე სწვდებოდა, ჭერიდან ჩამოსულ წვიმას ებრძოდა მთლად გალუმპული. მახსენდება, ვიდრე მე ღამის ღვარცოფის მერე სახლს ვალაგებდი, იატაკს ვწმენდდი, მან არარსებული საუზმე მოამზადა და სუფრაც გააწყო. არასოდეს დამავიწყდება, საუზმობისას რა კუმტად შემომხედა: `რატომ გამეცანი ასეთი ბებერი?~ მე სიმართლე ვუთხარი: `ასაკი ის კი არ არის, რამდენი წლის ხარ, არამედ ის, როგორ გრძნობ ამ წლებს~.

მას შემდეგ გოგოს ისე ცხადად ვიხსენებდი, რომ შემემლო მისთვის ყველაფერი გამეკეთებინა, რაც მომესურვებოდა. შემემლო მისი თვალების ფერი ჩემი გუნება-განწყობილების მიხედვით შემეცვალა: გამოღვიძებულს თვალები ზღვისფერი ჰქონდა, გაცინებულს _ თაფლისფერი, გაბრაზებულს _ ცეცხლისფერი. ტანსაცმელსაც განწყობილების მიხედვით ვაცმევდი _ ასაკისა და ვითარების შესაბამისად.

ოცი წლისა მოკრძალებულ შეყვარებულ ქალიშვილად მესახებოდა, ორმოცისა _ დემიმონდენად, სამოცდაათისა _ ბაბილონელ დედოფლად, ასი წლისა _ წმინდანად. ვმღეროდით პუჩინის სასიყვარულო დუეტებს, აგუსტინ ლარას ბოლეროს, კარლოს გარდელის ტანგოს და ვრწმუნდებოდით, რომ ვინც არ მღერის, იმას არც ესმის, რა ბედნიერებაა სიმღერა. ახლა მე ზუსტად ვიცი, ეს გონების დაბინდვა კი არა, ჩემს ცხოვრებაში შემოჭრილი პირველი სიყვარული იყო, რომელიც ოთხმოცდაათი წლისას მესტუმრა.

სახლი რომ ასე თუ ისე მივაღაგ-მოვაღაგე, როსა კაბარკასს დავურეკე.

`ღმერთო დიდებულო! _ შეჰყვირა ქალმა ჩემი ხმის გაგონებაზე, _ მე კი მეგონა, ჩაიძირე~. ვერაფრით გაეგო, როგორ მოხდა რომ გოგონასთან მთელი ღამე გავატარე და კვლავ არ დავაკარე თითი. `თუ არ მოგწონს, ეგ შენი ნებაა, მაგრამ ისე მაინც მოიქეცი, ჭკუადამჯდარ კაცს რომ შეეფერება~.

მინდოდა ყოველივე ამეხსნა მისთვის, მაგრამ როსამ არ მაცალა: `კიდევ მყავს ერთი გოგო, ცოტა ამაზე უფროსიცაა, ლამაზი და ისიც ქალიშვილია. მამამისს სურს სახლზე გაცვალოს, მაგრამ შევაჭრება შეიძლება~. გული გამეყინა: `კიდევ რას იტყვი? _ შიში შემეპარა ხმაში, _ მე ეს მინდა. მორჩა და გათავდა. შევთანხმდით? რა საჭიროა ჩხუბი და უსიამოვნება~. ყურმილში ცოტა ხანს სიჩუმე ჩამოვარდა, ბოლოს ქალმა თავისთვის ჩაილაპარაკა მორჩილად: `ჰო, ეტყობა, ექიმები სწორედ ამას ეძახიან ბებრულ ჭკუასუსტობას~.

ზუსტად ათ საათზე მივედი მძღოლთან ერთად. მძღოლი განსაკუთრებულად დამამახსოვრდა თავისი თავაზიანობით: ზედმეტი შეკითხვებით არ შევეუწუხებოვარ.

მივიტანე პატარა ვენტელატორი და უსაყვარლესი ორლანდო რივერა-ფიგურიტას ნახატი. ჩაქუჩი და ლურსმანიც არ დამვიწყნია: სურათი ხომ უნდა დავკიდო კედელზე! გზად მაღაზიაში შევიარე, კბილის პასტა, ჯაგრისი, ხელის საპონი, ტუალეტის წყალი `აგუა დე ფლორიდა~ ვიყიდე. ლარნაკისა და ვარდების თაიგულის ყიდვაც მინდოდა ხელოვნურყვავილიანი ქოთნის დასაჩრდილად, მაგრამ საყვავილე დაკეტილი დამხვდა და ვიღაცის ბაღში რამდენიმე ახალამოკვრებული ლამაზი ყვავილის მოპარვა მომიწია. დიასახლისის რჩევა გამახსენდა და სახლის უკანა მხრიდან, პარალელური ქუჩიდან, აკვედუკის მხრიდან მივადექი, რათა არავის დავენახე.

მძღოლმა მითხრა: `ფრთხილად იყავით, პატივცემულო, ამ სახლში კლავენ~. მე ვუპასუხე: `თუ სიყვარულისთვის კლავენ, მომკლან~. ეზოში ბნელოდა, მაგრამ ფანჯრებში სიცოცხლე ენთო, ექვს ოთახში დომხალი თუხთუხებდა. ჩემს ოთახში ოდნავ

ხმამალა ჟღერდა თბილი ხმა ამერიკელი ტენორის დონ პედრო ვარგასისა, რომელიც ასრულებდა მიგელ მატამოროსის ბოლეროს. მეგონა, სადაცაა მოკვდები-მეთქი, სუნთქვა შემეკრა, კარს ხელი ვკარი და საწოლზე დავინახე დელგადინა-სიფრიფანა სწორედ ისეთი, როგორც ხშირად წარმომედგინა: შიშველს ტკბილად ეძინა მარცხენა გვერდზე, გულის მხარეს.

ვიდრე დავწვებოდი, ჩემი ნივთები ამოვალაგე, ძველი დაჟანგული ვენტლატორის ადგილას ახალი დავდგი; სურათი ისე დავკიდე, საწოლიდან რომ კარგად დაენახა.

მერე მივუწექი და ვიცანი იგი. ეს გოგონა იყო, ჩემს სახლში რომ დადიოდა, ეს ის ხელებია, სიბნელეში ფათურით რომ მცნობდნენ, ეს ის ფეხებია, კატასავით მსუბუქად რომ დააბიჯებდნენ, იმ ოფლის სუნია, ჩემს ზეწარს რომ ასდიოდა, ის თითია, ღილების დაკერებისას სათითეს რომ იკეთებს ზედ. მაგრამ აი, რა არის დაუჯერებელი: ის, ვინც მე ხორცმესხმული ვნახე და ხელითაც შევეხე, ნაკლებად რეალური მეჩვენებოდა, ვიდრე ის, ვინც ჩემს მეხსიერებაში ცხოვრობდა.

კედელზე შენს პირდაპირ სურათი კიდია, _ ვუთხარი გოგონას, _ ფიგურიტამ დახატა. ჩვენ ის ძალიან გვიყვარდა, ბორდელებში ცეკვავდა, გულკეთილი კაცი იყო, ეშმაკ კი ეცოდებოდა. ეს სურათი, გემებს რომ ღებავენ, იმ საღებავებით დახატა, ტილოც იმ თვითმფრინავიდანაა, კატასტროფა რომ განიცადა სიერა ნევადა დე სანტა მარიას მთებში. ფუნჯებიც თავისი ძაღლის ბეწვისგან გააკეთა. სურათზე დახატული ქალი მონაზონია, ფიგურიტამ მოიტაცა მონასტრიდან და ცოლად ითხოვა.

სურათი მე დავკიდე აქ, რათა გამოღვიძებისთანავე პირველი ეს დაინახო~.

შუალამისას, შუქი რომ ჩავაქრე, გოგონას გვერდი არც უცვლია, ისე წყნარად სუნთქავდა, პულსიც კი გავუსინჯე, ხომ ცოცხალია-მეთქი. მის ძარღვებში სისხლი ჩუმ სიმღერასავით ჩქეფდა, მისი სხეულის ყველაზე იდუმალ ადგილებამდე აღწევდა და შემდეგ გულთან ბრუნდებოდა სიყვარულით განწმენდილი.

ამას წინათ, წასვლამდე, ქალაქზე მისი ხელისგულის ხაზები გადავიხატე და დივა საპიბს მივუტანე ამოსაკითხად და გოგონას სულის ამოსაცნობად. პასუხი ასეთი იყო: ამბობს მხოლოდ იმას, რასაც ფიქრობს, ხელსაქმე ეხერხება. უკავშირდება მიცვალებულს, ვისგანაც ელოდება შველას, მაგრამ ამაოდ. შველა იქვია, მის გვერდით. ასაკოვანი მოკვდება, გათხოვილი. ახლა მას ჰყავს კაცი, შავგვრემანი, მაგრამ ეს მისი ცხოვრების მამაკაცი არ არის.

შეუძლია იყოლიოს რვა შვილი, მაგრამ მხოლოდ სამს გააჩენს. თუ გულის კარნახს მიჰყვება და არა გონებისას, ოცდათხუთმეტი წლისა გამდიდრდება, ორმოცი წლისა

მემკვიდრეობას მიიღებს. ბევრს იმოგზაურებს, ორმაგი ცხოვრება და ორმაგი ბედ-იღბალი ექნება. შეუძლია თავისი ბედი თავადვე განაგოს. იზიდავს ყველაფერი ახალი, მაგრამ სანაწებელი გაუხდება, თუ ყურს არ მიუგდებს საკუთარ გულს.

სიყვარულით ანთებულმა წესრიგში მოვიყვანე ჭექა-ქუხილის დროს განადგურებული სახლი, ბევრიც ისეთი რამ შევაკეთე, წლების მანძილზე რომ არ მომიკიდია ხელი, ან ფული არ მქონია მათ შესაკეთებლად. ბიბლიოთეკაში წიგნები გადავალაგ-გადმოვალაგე იმ წესითა და რიგით, როგორითაც ვკითხულობდი ოდესღაც. ბოლოს ისტორიულ რელიკვიას _ პიანინოსაც გამოვეთხოვე და კლასიკური მუსიკის ასზე მეტ ჩანაწერსაც.

სამაგიეროდ ვიყიდე ფირფიტასაკრავი _ მთლად ახალი არა, მაგრამ იმას სჯობდა, რაც მქონდა _ დინამიკებიანი, რამაც სახლს დიდებულება შესძინა. სრული სიღარიბის ზღვარზე აღმოვჩნდი, მაგრამ ერთი საოცრება ნამდვილად ყველაფერს ჩრდილავდა. ამ ხნისა ცოცხალი ვიყავი. სახლი ფერფლიდან აღდგა. მე კი დელგადინას სიყვარულში აქამდე განუცდელ უბედნიერეს სიყვარულში ვცურავდი. დელგადინას წყალობით ოთხმოცდაათი წლის მანძილზე პირველად შევხვდი პირისპირ საკუთარ თავს და აღმოვაჩინე, რომ მანიაკური სწრაფვა _ ყოველ ნივთს ჰქონოდა თავისი ადგილი, ყოველ საქმეს _ თავისი დრო, ყოველ სიტყვას _ თავისი სტილი, სულაც არ გახლდათ დალაგებული ჭკუის დამსახურება, პირიქით, ჩემ მიერ მოგონილი სისტემა საკუთარი ბუნების უწესრიგობის დაფარვა იყო. მე აღმოვაჩინე, რომ წესრიგი და წესრიგიანობა სულაც არ არის ჩემი ღირსება, მხოლოდ რეაქციაა საკუთარ უდარდებლობაზე; გულუხვი ვჩანვარ, სინამდვილეში საკუთარი მეწვრილმანეობის დაფარვას ვცდილობ; ფრთხილი კაცის სახელი მაქვს, სინამდვილეში ავ ზრახვებს ვმალავ; ბუნებით კი არ ვარ მშვიდი, შიშის გამო ვარ მშვიდი, ვაითუ ჩემი სიცოფე გამომჟღავნდეს-მეთქი; პუნქტუალურიც მხოლოდ იმიტომ ვარ, რომ ვერავინ შემაძჩინოს, სხვის დროს პატივს რომ არ ვცემ, და ბოლოს ისიც აღმოვაჩინე, რომ სიყვარული სულიერი მდგომარეობა კი არა, ზოდიაქოს ნიშანია.

სხვა ადამიანი გავხდი, ვცადე, თავიდან გადამეხედა კლასიკოსებისათვის, ყრმობის წლებში რომ მაკითხებდნენ, მაგრამ ვერ შევძელი.

ჩავიძირე ლიტერატურაში, რომანტიკოსებში, რომლებიც არ მიყვარდნენ დედაჩემის გამო _ სულ ჩამჩიჩინებდა, წაიკითხეო, ახლა კი სწორედ დედაჩემის წყალობით მივხვდი, რომ შეუქცევადი ძალა, რომელიც მთელ სამყაროს ატრიალებს, ბედნიერი სიყვარული კი არა, უბედური სიყვარულია და როცა კრიზისმა ჩემი მუსიკალური გემოვნებაც ქვეშ მოიყოლა, მივხვდი, დავბერდი და ჩამოვრჩი ცხოვრებას, სამაგიეროდ ბრმა შემთხვევებით გამოწვეულ სიხარულებს გავუღე გული.

ხშირად მიფიქრია, როგორ მოხდა, რომ დავემორჩილე, მივენდე აცეტებულ დაბინდულ გონებას, რისიც მეშინოდა და რაც თავად ავუტეხე საკუთარ თავს. დავფრინსვდი ცრუ ღრუბლებში, საკუთარ ორეულს სარკეში ველაპარაკებოდი იმ იმედით, იქნებ გავიგო, ვინ ვარ და რას წარმოვადგენ-მეთქი. მთვარეულივით დავბორიალობდი. ერთ დღეს სტუდენტების დემონსტრაციას შევეჩეხე ქუჩაში. ქვებსა და ბოთლებს ისროდნენ. ძლივს შევიკავე თავი, დემონსტრანტების პირველივე რიგებში არ შევვარდნილიყავი ტრანსპარანტიტ ხელში, რომელიც ყველასათვის ნათელს გახდიდა ჩემს სიმართლეს: `სიყვარულმა გამაგიჟა!~

მძინარე დელგადინას სახე ჯიუტად მედგა თვალწინ და მეც ყოველგვარი წინასწარი განზრახვის გარეშე უცებ მომაფიქრდა, ძირეულად შემეცვალა ჩემი საკვირაო წერილების სტილი და ხასიათი. ყველაფერს ვწერდი მისთვის, ვიცინოდი და ვტიროდი მისთვის და ყოველ დაწერილ სიტყვას თან ვატანდი ჩემი ცხოვრების ნაწილს.

ჩვეული საგაზეთო სტილის ნაცვლად ამბებს სასიყვარულო წერილების სახე მივეცი, რათა ყველას ისე წაეკითხა, როგორც საკუთარი. რედაქციას შევთავაზე, ტექსტის სასტამბო შრიფტით აწყობის ნაცვლად პირდაპირ ჩემი ხელნაწერი გაეშვათ. რედაქციის გამგემ, რა თქმა უნდა, მორიგ ბებრულ გამოხდომად ჩამითვალა ეს წამოწყება, მაგრამ დირექტორმა იგი დაითანხმა ერთადერთი ფრაზით, რომელიც მაშინვე აიტაცა მთელმა რედაქციამ ფრთიან ფრაზად.

_ თქვენ ცდებით: წყნარი გიჟები მომავალს გვიახლოებენ.

საზოგადოება აღფრთოვანებული გამოეხმაურა ჩემს წერილებს. უამრავი წერილი მოდიოდა რედაქციაში, უმეტესწილად შეყვარებულებისა. ჩემს წერილებს რადიოშიც გადმოსცემდნენ, როგორც მნიშვნელოვან ახალ ამბებს, ასლებს იღებდნენ, ამრავლებდნენ და კონტრაბანდული სიგარებივით ყიდდნენ სან ბლასის ქუჩის კუთხეში.

თავდაპირველად ეს წერილები ნაკარნახევი იყო საკუთარი თავის წარმოჩენის მეტისმეტი სურვილით, მკითხველებს მივმართავდი ოთხმოცდაათი წლის კაცის სახელით, კაცისა, რომელმაც ვერ ისწავლა ბებრულად ფიქრი. ინტელექტუალებმა ჩვეულებისამებრ პირფერობით გამოიჩინეს თავი, გრაფოლოგებმა კი, ვისგანაც ყველაზე ნაკლებად ველოდი, მცდარ დასკვნებზე დაყრდნობით საწინააღმდეგო მოსაზრებები გამოთქვეს ჩემს კალიგრაფიასთან დაკავშირებით, სწორედ გრაფოლოგებმა დაუპირისპირეს ერთმანეთს აზრები და განწყობილებები, დაანთეს პოლემიკის კოცონი და შემოიტანეს ნოსტალგიის მოდა.

როსა კაბარკასს მოველაპარაკე, რომ ოთახში დარჩებოდა ვენტილატორი, ჩემი

სატულეტო ნივთები და საერთოდ ყველაფერი, რასაც მე მივიჩნევდი საჭიროდ ნორმალური ცხოვრებისათვის.

მოვდიოდი საღამოს ათ საათზე, რაღაც-რაღაცები მომქონდა გოგონასათვის და ხანდახან ორივესთვის, რამდენიმე წუთს ჩვენი ღამეული თეატრის დეკორაციის გაფორმებას ვუნდებოდი, ხოლო ვიდრე წავიდოდი _ არა უგვიანეს დილის ხუთი საათისა _ ყველაფერს ჩაკეტილში ვტოვებდი და ოთახიც ღარიბული და გაფცქვნილი ხდებოდა, თავის დანიშნულებას ამართლებდა. უსიცოცხლო სიყვარულობანასა და შემთხვევითი კლიენტებისთვის მეტიც იყო. ერთ მშვენიერ დილას ყური მოვკარი, მარკოს პერესს _ რადიოს ყველაზე პოპულარულ ხმას _ გადაუწყვეტია, ჩემი საკვირაო წერილები წაიკითხოს ორშაბათობით თავის გადაცემაში _ `ახალი ამბები~. რაღაცნაირი უსიამოვნო შეგრძნება და შიში გადავიფერთხე და ვთქვი: `იცი რას გეტყვი, დელგადინა? სახელი და დიდება _ მსუქანი სენიორაა, რომელიც შენთან არ წევს, მაგრამ როცა გაიღვიძებ, დაინახავ, რომ შენს საწოლთან დგას და გიმზერს~.

ერთ დილით როგორღაც როსა კაბარკასთან დავრჩი სასაუზმოდ, თუმცა მძიმე ძაძებშია და შლაპაც წარბებამდე აქვს ჩამოფხატული, როსა მოტეხილი აღარ მეჩვენება. მისი ნახელავი ცხარე უგემრიელესი საუზმეული განთქმული იყო. პირში მოვიგდე თუ არა ცოცხალი ცეცხლის პირველივე ლუკმა, თვალებიდან ნაპერწკლები წამომცვივდა და ძლივს ამოვდერღე: `ამაღამ სავსე მთვარის გარემოც ამეწვება უკანალი~. `მოეშვი წუწუნს, _ მითხრა როსამ, _ თუ გეწვის, ე.ი.

ღვთის წყალობით ჯერ კიდევ გქონია იგი~.

როსას გაუკვირდა, გოგონა რომ დელგადინად მოვიხსენიე. `მას დელგადინა არ ჰქვია~... `ნუ მეტყვი, რა ჰქვია, _ შევაწყვეტინე მე, _ ჩემთვის ის დელგადინა, ანუ `სიფრიფანაა~. როსამ მხრები აიჩეჩა: `კარგი, ეგრე იყოს, გოგონა შენია და რასაც გინდა, იმას დაარქმევ, ოღონდ, შენი შერქმეული სახელი რაღაცნაირად რაქიტული მეჩვენება~. როსას მოვუყევი, სარკეზე გოგონას ნაწერი დამხვდა-მეთქი ვეფხვის შესახებ. `შეუძლებელია, გოგონამ წერა-კითხვა არ იცის~. `მაშინ ვინ დაწერა?~ როსამ ახლაც აიჩეჩა მხრები: `ალბათ, იმან, ვინც ამ ოთახში მოკვდა~.

როსასთან ხშირი საუზმობით ვისარგებლე, ჯერ გული გადავუშალე და მერე ვთხოვე, დელგადინასთვის მიეხედა, შეემოსა, პირობები გაეუმჯობესებინა.

სიამოვნებით დამეთანხმა _ მოსწავლე გოგონასავით ეშმაკურად: `სასაცილოა, ასე მგონია, მის ხელსა მთხოვ, _ უცებ გამოცოცხლდა, _ მართლა, იქნებ ცოლად მოგეყვანა?~ გავექვავდი. `ჰო, ჰო, _ არ მომეშვა ის, _ იაფად გამოხვალ. ბოლო-ბოლო შენს ასაკში

მთავარია, შეგიძლია თუ არ შეგიძლია ის. შენ მითხარი, ამ მხრივ ჩემთან ყველაფერი რიგზეაო~. ინიციატივა გამოვტაცე: `უსიყვარულო სექსი იმათთვის არის ნუგეში, ვისაც სიყვარული არ სტუმრებია~.

როსამ გადაიხარხარა: `აჰ, ჩემო ჭკვიანო კაცო, ყოველთვის ვიცოდი, ნამდვილი მამაკაცი რომ იყავი, და მიხარია, ასეთი რომ დარჩი, მაშინ როცა შენმა მტრებმა იარაღი დაყარეს. ტყუილად როდი ლაპარაკობენ შენზე ამდენს. მარკოს პერესი ხომ გაგიგონია?~ `პერესი ვის არ გაუგონია!~ _ ვთქვი მე საუბრის თემის შესაცვლელად, მაგრამ როსა მაინც თავისას მიერეკებოდა: `პროფესორმა კამაჩო ი კანომ გუშინ გადაცემაში `ცოტა-ცოტა ყველაფერზე~ შენც გახსენა და თქვა, სამყარო ის აღარ არის, იმიტომ, რომ მისნაირები ცოტანილა დარჩნენო~.

კვირის ბოლოს შევამჩნიე, რომ დელგადინას ახველებდა და სიცხეც ჰქონდა, როსა გავაღვიძე, იმანაც სასწრაფოდ შემომიტანა წამლები.

გოგონა ორი დღის შემდეგაც სუსტად გრძნობდა თავს, სამუშაოდ _ ღილების დასაკერებლად _ ვერ წავიდა.

ექიმმა შინაურული წამლები დაუნიშნა, საშიში არაფერია, გაცივებულია, ერთ კვირაში გამოკეთდებაო, მაგრამ ისიც დაუმატა, მე უფრო მისი სიგამხდრე მაფიქრებსო. დელგადინას ვერ ვხედავდი, მხოლოდ ვგრძნობდი, ძალიან მაკლდა, ვისარგებლე შემთხვევით და ოთახის გადახალისება დავიწყე, დრო მაქვს და ჩემებურად მოვაწყობ-მეთქი.

მოვიტანე სესილია პორასის ნახატი ალვარო სეპედას წიგნისათვის `ჩვენ ყველანი ველოდებოდით~ და რომენ როლანის `ჟან-კრისტოფის~ ექვსი ტომი ჩემი ღამეული სიფხიზლის გასალამაზებლად. ერთი სიტყვით, როდესაც დელგადინამ შეძლო აქ დაბრუნება, ოთახი ლამაზად, ღირსეულად და სავსებით შესაფერისად დახვდა აქაური ბედნიერებისათვის: სურნელოვანი ინსექტიციდით გაჟღენთილი ჰაერი, ვარდისფერი კედლები, დაბურუპლაფონიანი ლამპები, დღევანდელი გემოვნების შესაფერისად დაკიდებული სურათები, დედაჩემის მშვენიერი ნახატები, ცოცხალი ყვავილები ლარნაკებში, ჩემი საყვარელი წიგნები _ ეს ყველაფერი სხვანაირ ელფერს აძლევდა ოთახს. ძველი რადიომიმღები ახალ მოკლექტალიანზე გადავცვალე და მოვმართე კლასიკურ მუსიკაზე, რათა დელგადინას ძილის წინ მოცარტის კვარტეტი მოესმინა, მაგრამ ერთ მშვენიერ დღეს აღმოვაჩინე, რომ გოგონა იმ არხს იჭერდა, რომელზეც მოდურ ბოლეროებს გადმოსცემდნენ. ეჭვი არ არის, ეს უფრო მოსწონდა და მეც თავი არ მომიკლავს, გინდა თუ არა, მოცარტი მოისმინოს-მეთქი. სიყმაწვილეში მეც მოდური მუსიკით ვიყავი გატაცებული.

მეორე დღეს სახლიდან გასვლამდე პომადით დავწერე სარკეზე: `ჩემო გოგონა, ჩვენ მარტონი ვართ ამ ქვეყანაზე~.

იმ დღეებში რაღაც უცნაური შეგრძნება გამიჩნდა, მეჩვენებოდა, თითქოს დელგადინა დროს უსწრებდა გაზრდაში. როსას გავუზიარე ჩემი წუხილი. როსას არც გაკვირვებია, ბუნებრივი ამბავიაო. დელგადინა ხუთ დეკემბერს თხუთმეტისა ხდება, ტიპური მშვილდოსანია. შემეშინდა, გოგონა იმდენად რეალურია, რომ ყოველ წელს თითო წელი ემატება. რა ვაჩუქო? `ველოსიპედი, _ მითხრა როსამ, _ დღეში ორჯერ ლამის მთელი ქალაქის გავლა უწევს თავის დილემამდე~. როსამ საკუჭნაოში შემეყვანა და გოგონას ველოსიპედი მაჩვენა.

ეს ძირგავარდნილი ქვაბი რა მისი საკადრისია-მეთქი, გავიფიქრე და გულიც ამიჩუყდა, ეს ხომ ნაღდი საბუთია იმისა, რომ დელგადინა მართლაც არსებობს რეალურ ცხოვრებაში.

გადავწყვიტე საუკეთესო ველოსიპედი მეყიდა მისთვის. მაღაზიაში სულმა წამძლია, პირადად შემემოწმებინა ველოსიპედის ვარგისიანობა. დავჯექი, ერთ-ორ წრეს შემოვივლი-მეთქი. გამყიდველი დაინტერესდა ჩემი ასაკით. მეც ბებრული თავმოწონებით ვუპასუხე, მალე ოთხმომცდათერთმეტის გავხდები-მეთქი და პასუხად გავიგონე ის, რისი გაგონებაც მსურდა: `ოცი წლით ახალგაზრდად გამოიყურებით~. თავადაც ვერ გამეგო, აქამდე როგორ შემომრჩა პატარა ბიჭის ჩვევები; გული სიხარულით მქონდა სავსე და სიმღერა წამოვიწყე. ჯერ ჩემთვის ვლიღინებდი, მერე ცოტა მოვუმატე ხმას, მერე მკერდიდან ისე გადმოვაფრქვიე, თითქოს დიდი კარუზო ვყოფილიყავი.

აქრელებულ დახლებს შორის ატორტმანებულ ხალხის მორევში გიჟურად დავაქროლებდი ველოსიპედს. ყველანი მხიარულად მაყოლებდნენ თვალს, შემახილებით მამხნევებდნენ, მირჩევდნენ, მონაწილეობა მიმელო რბოლაში _ `კოლუმბიის გარშემო ინვალიდის ეტლით~. ვმღეროდი, ხალხს ხელს ვუქნევდი, გემშვიდობებათ ბედნიერი მოგზაური-მეთქი... იმავე კვირას დავწერე კიდევ ერთი სასოწარკვეთილი სტატია: `როგორ უნდა გახდე ბედნიერი ველოსიპედზე ოთხმომცდაათი წლისა~.

დაბადების დღეს დელგადინას ძილის წინ ვუმღერე, კოცნით დავუფარე მთელი სხეული, ხერხემალი, მალეები, მილეული თეძოები, ხალიანი გვერდი და მკერდი, სადაც უძილო გული უბგერდა. მე ვკოცნიდი, მის სხეულს კი თანდათან ემატებოდა სიმხურვალე და ველური სურნელი. მისი კანის ყოველი გოჯი ნაზი თრთოლით მპასუხობდა და ყოველ ჩემს კოცნას აგებებდა სხვაგვარ სითბოს, განსაკუთრებულ გემოსა და ახალ კვნესას.

მუშა კერტები ეფურჩქნებოდა ჩემი თითების მოლოდინში, თითების, რომლებიც არ შეხებია მას. ის იყო ჩამთვლიმა, რომ ზღვა აზვირთდა ღმუილით, პანიკამ გადაურბინა ხეებს და გულში გამიარა, მაშინვე გავედი სააბაზანოში და სარკეზე დავწერე:

დელგადინა, სიფრიფანა, ჩემო სიყვარულო, აი, უკვე თავს დაგვატყდა შობის ქარები~. ერთ-ერთი ჩემი ყველაზე ბედნიერი მოგონება სკოლის წლებს უკავშირდება. ერთ ზუსტად ასეთსავე დილას სულში რაღაცნაირი ფორიაქი ვიგრძენი. რა დამემართა? მასწავლებელმა დაბნეულმა მითხრა: `აჰ, შვილო, ეს ხომ ქარია~. ოთხმოცი წლის შემდეგაც დელგადინას საწოლში გაღვიძებულს იგივე შეგრძნება დამეუფლა. ახლაც დეკემბერი იყო, თავის დროზე დამდგარი დეკემბერი გამჭვირვალე სუფთა ცით, ქვიშის ქარიშხლებითა და ქუჩების გრიგალებით, სახლებს რომ სახურავებს ხდიდა და მოსწავლე გოგონებს კაბებს მაღლა უფრიალებდა, ქალაქი ივსებოდა ზღაპრული გუგუნით. ქარიან დამეებში ქალაქის ბაზრის ხმაური შორეულ კვარტალებშიც კი ისე ისმოდა, თითქოს ხელის გაწვდენაზე ყოფილიყოს.

და რა გასაკვირია, რომ დეკემბრის ქარები გვეხმარებოდნენ ხმების მიხედვით მოგვეძებნა შორეულზე შორეულ ბორდელებში მიმოფანტული მეგობრები. მაგრამ ამ ქარებმა უსიამოვნო ამბავიც მოიტანეს: დელგადინა ჩემთან ერთად ვერ გაატარებდა შობის დღესასწაულს, თავის ოჯახში რჩებოდა. თუკი რამ მძულს ამჟვეყნად, ეს მოვალეობის გამო სადღესასწაულო თავყრილობებია. მეზარება, ადამიანები სიხარულისგან რომ ტირიან, მეზარება ეს ხელოვნური ცეცხლები, სულელური საშობაო სიმღერები და ქალაქის გირლანდები, რომლებსაც არაფერი აქვთ საერთო ორი ათას ხუთასი წლის წინათ უბადრუკ ბაგაში დაბადებულ ყრმასთან, მაგრამ როცა დადგა შობის დამე, ნაღველს ვერ გავუძელი და გავეშურე ჩვენი ოთახისკენ, სადაც ის არ იყო. კარგად მეძინა. როცა გამოვიღვიძე, იქვე საწოლთან დავინახე პლუშის დათუნია, ჩრდილოური, პოლარული დათუნია, რომელიც უკანა ფეხებზე შემდგარი დაბაჯბაჯებდა. იქვე იდო ბარათიც: `სამაგელ მამას~.

როსა კაბარკასი მეუბნებოდა, დელგადინა სარკეზე შენი წარწერების დახმარებით სწავლობს წერასო, ძალიან მომწონს მისი ნაწერი, მაგრამ თვითონ დელგადინამ კიდევ ერთხელ დამწყვიტა გული: დათუნია მისი საჩუქარი ყოფილა. ახალი წლის დამეს შინ დავრჩი, სადამოს რვა საათზე ჩავწექი ლოგინში და დავიძინე ყოველგვარი ნაღველისა და შფოთიანობის გარეშე. ბედნიერი ვიყავი, რადგან საათმა თორმეტჯერ რომ ჩამოჰკრა, მას მოჰყვა ზარების რეკვა, პორტში მდგარი გემების გუგუნე, ქარხნების საყვირების ღმუილი, სახანძრო მანქანების სირენები, პეტარდების ტკაცატკუცი _ ვიგრძენი, დელგადინა შემოვიდა, გვერდით მომიწვა და მაკოცა.

ისე ცხადად მოხდა ეს ყველაფერი, რომ პირში ძირტკბილას გემოც კი დამრჩა.

4

ახალი წლის დადგომისთანავე ჩვენც დაგვიდგა დრო ერთმანეთის უკეთ გაცნობისა. ხმამოზომილ სიმღერას მივაჩვიე თავი. ისე ვუმღეროდი, ძილში რომ გაეგონა და ძილშივე ეპასუხა თავისი სხეულის ბუნებრივი ენით: გოგონას გუნება-განწყობილების გამოცნობა შეიძლებოდა იმის მიხედვით, თუ როგორ ეძინა, მერე და მერე, თითქოს სულიერი სიმშვიდე ჰპოვაო, ძილიც მშვიდი გაუხდა, სახეც _ უფრო ლამაზი და სიზმრებიც _ მრავალფეროვანი.

ერთ დღეს ბალიშზე დედაჩემის ზურმუხტის საყურეები დავუტოვე. ჩვენს შემდგომ შეხვედრაზე ეკეთა, მაგრამ არ უხდებოდა.

სხვა მოვუტანე, თან ავუხსენი: პირველად მოტანილი არც სახის ფერზე მოგიხდა და არც ვარცხნილობაზე, აი, ესენი კი, მე მგონი, მოგიხდება-მეთქი. ორჯერ უსაყურეებოდ მოვიდა, მესამედ კი ჩემი მოწონებული გაეკეთებინა. ეტყობა, დიდად არ მოსწონდა, მაგრამ შემთხვევას ელოდებოდა, ჩემთვის ესიამოვნებინა. იმ დღეებში ისე მივეჩვიე ოჯახურ ცხოვრებას, რომ შიშველი აღარ ვიძინებდი უწინდებურად. ჩინური აბრეშუმის პიჟამები გამოვამზეურე, კარგა ხანია არ ჩამიცვამს: არავინ მყავდა ისეთი, ვისი გულისთვისაც მომიწევდა გახდა.

დავიწყე ფრანგი ავტორის სენტ-ეგზიუპერის `პატარა უფლისწულის~ კითხვა. ამ წიგნმა მთელი მსოფლიო აღაფრთოვანა და აღაფრთოვანა უფრო მეტად, ვიდრე თავად ფრანგები. ეს იყო პირველი შემთხვევა, გოგონა რომ რაღაცით დაინტერესდა, გაღვიძებით არ გაუღვიძია, მაგრამ რომ მოეწონა, ნამდვილად დაეტყო.

ჰოდა, მეც ორი დღე ზედიზედ მომიწია აქ მოსვლა, რომ წიგნები ბოლომდე ჩამეკითხა. შემდეგ წავიკითხეთ პეროს `ზღაპრები~, საღმრთო ისტორია, `ათას ერთი ღამის~ დეზინფიცირებული ვარიანტი ბავშვებისათვის. კითხვისას მივხვდი, რომ გოგონას ძილის სხვადასხვა სიღრმეები ჰქონდა, ეს კი იმას მიაწინებდა, რომ ჩემს წაკითხულ წიგნებს ის ერთმანეთისგან განასხვავებდა, მეტ-ნაკლები მოწონებით აღიქვამდა. როცა ვიგრძნობდი, რომ, როგორც იტყვიან, ძირამდე ჩავედი, შუქს ვაქრობდი და მასთან ჩახვეულს მეძინა მამლის ყვილამდე.

ბედნიერი ვიყავი და ნაზად ვუკოცნიდი თვალებს. ერთ ღამეს თითქოს სხივი გაუკრთაო სახეზე, პირველად ჩაიღიმა, შემდეგ კი სწრაფად შემაქცია ზურგი და უკმაყოფილოდ

ჩაილაპარაკა: `ისაბელის ბრალია, ლოკოკინები რომ ტიროდნენ~. იმედი მომეცა, საუბარს ავაწყობთ-მეთქი და მისსავე კილოზე ვკითხე: `ვისი იყვნენ?~ არ მიპასუხა. ხმა და კილო პლებეური ჰქონდა, თითქოს მისი არ იყო, თითქოს ვიღაც სხვას მალავდა შიგნით და მაშინ ყოველგვარი ეჭვისა და ყოყმანის გარეშე მივედი იმ დასკვნამდე, რომ გოგონა მძინარე უფრო მომწონდა.

ჩემი ერთადერთი საზრუნავი კატა გახდა.

ბოლო ხანებში როგორღაც მოეშვა, იწვა თავის კუთხეში და თავს მალა არ სწევდა. დამიანას ვთხოვე: იქნებ ექიმ-ვეტერინართან წაიყვანო-მეთქი. კალათში ჩასმა რომ დავუპირე, დაჭრილი ნადირივით დამფხოქნა. დამიანამ კალათში ძალისძალობით ჩაკუჭა აფხარკალებული კატა და წავიდა. რაღაც დროის შემდეგ დამირეკა: სხვა გზა არ არის, კატა უნდა მოწამლონ, მაგრამ თქვენი თანხმობაა საჭიროო. კი მაგრამ, რატომ უნდა მოწამლონ-მეთქი? `იმიტომ, რომ ბებერია~, _ თქვა დამიანამ. ცეცხლი მომეკიდა გულზე: მაშინ მეც უნდა დამწვან ცოცხლად-მეთქი.

არ ვიცოდი, როგორ მოვქცეულიყავი, ორ ცეცხლშუა აღმოვჩნდი. მართალია, კატის სიყვარული ვერ ვისწავლე, მაგრამ სასიკვდილოდ მაინც ვერ ვიმეტებდი, თანაც მხოლოდ იმიტომ, რომ ბებერი იყო. ის ოხერი ინსტრუქცია მაინც სად მივაგდე, იქნებ იქ ამომეკითხა რამე სასიკეთო!

ამ შემთხვევამ ისე ამაღელვა, რომ დავწერე საკვირაო სტატია სათაურით, რომელიც ნერუდას ვესესხე: `კატა _ ოთახის პატარა ვეფხვი?~ სტატიას ახალი კამპანია მოჰყვა, საზოგადოება კვლავ ორად გაიყო! კატების მომხრეებად და მოწინააღმდეგეებად. ხუთი დღის მერე გაიმარჯვა აზრმა _ სავსებით კანონიერია მოაკვდინო კატა, თუკი ის ადამიანთა ჯანმრთელობას ემუქრება და არა იმის გამო, რომ ბებერია.

დედის სიკვდილის შემდეგ რაღაცნაირი შიში დამჩემდა, სულ მგონია, რომ მძინარეს ვიღაცა შემახებს ხელს. ერთ ღამეს მე ეს ცხადად ვიგრძენი და ავფორიაქდი, მაგრამ დედაჩემის ხმამ დამიბრუნა სიმშვიდე: `ფიგლიო მის პოვერეტო!*~. ასეთივე შეგრძნება დამეუფლა ერთ ადრიან დილას ჩვენს ოთახში. ღამის წამოვხტი სიხარულისგან, ვიფიქრე, დელგადინა შემეხო-მეთქი, მაგრამ არა: როსა კაბარკასი გამომეცხადა სიბნელეში, თითქოს წყვდიადიდან ამოტივტივდაო.

`ჩქარა ჩაიცი და გამომყევი, სერიოზული პრობლემა შემექმნა~.

პრობლემა სერიოზულზე მეტი აღმოჩნდა. `სახლის~ ერთი პატივცემული კლიენტი ყელგამოჭრილი იპოვეს პირველ ოთახში. მკვლეელი მიიძალა. უზარმაზარი, მოხარშული

ქათამივით ფერშეცვლილი შიშველი გვამი გასისხლიანებულ საწოლზე იწვა. მხოლოდ ფეხსაცმელი ეცვა. ოთახში შესვლისთანავე ვიცანი: ხ. მ.

ბ. იყო, მსხვილი ბანკირი, ტანადი და სასიამოვნო გარეგნობის მამაკაცი, ჩაცმა-დახურვის მოყვარული და, რაც მთავარია, ცნობილი თავისი ოჯახური სიწმინდით. ორი მეწამული ჭრილობა აჩნდა ყელზე, ტუჩების ფორმისა, მუცელზე კარგა მოზრდილი ხვრელიდან სისხლი სდიოდა. გვამური გაქვავება ჯერ არ დამდგარიყო, მაგრამ ჭრილობებზე მეტად გამაოცა სიკვდილის გამო შეკუმშულ მამაკაცურ ორგანოზე წამოცმულმა გამოუყენებელმა პრეზერვატივმა.

როსა კაბარკასმა არ იცოდა, ვინ ახლდა ბანკირს, რადგან ბანკირიც ერთ-ერთი იმათგან იყო, ვინც ამ სახლში ბალის მხრიდან შესვლის პრივილეგიით სარგებლობდა. როსა არ გამორიცხავდა იმასაც, რომ ბანკირის მეწყვილე შესაძლოა მამაკაცი ყოფილიყო. როსას ერთი რამ სურდა ჩემგან, _ მიცვალებულის ჩაცმაში მივხმარებოდი. იგი ისეთი მშვიდი და თავდაჯერებული ჩანდა, რომ ეჭვმა გამკრა, იქნებ სიკვდილი მისთვის სულაც ჩვეულებრივი, სამზარეულოში საქმიანობასავით არის-მეთქი.

`მიცვალებულის ჩაცმა ძალიან ძნელია~, _ ვთქვი მე. `ღვთის წყალობით, მე ჩამიცმევია, _ თქვა მან, _ სულაც არ არის ძნელი. მით უმეტეს, თუ ვინმე გეხმარება~. შევეჩვდი: `შენ გგონია, ვერ მიხვდებიან? გვამი დანით არის დაჩეხილი და ამ დროს კოსტიუმი კი ახალთახალი აცვია ინგლისელი ჯენტლმენივით?!~

უცებ შიშმა ამიტანა, დელგადინა გამახსენდა. `სჯობს, წაიყვანო~, _ მირჩია როსამ. `ჯერ მიცვალებულს მივხედოთ~, _ ვთქვი შიშით დაზაფრულმა. ქალმა შეამჩნია ჩემი შიში და მოურიდებლად მითხრა: `რა მოგდის? სულ კანკალებ~.

`იმაზე ვფიქრობ, _ ახლაც ვერ დავმალე შიში, მაგრამ ეს იყო ნახევარი სიმართლე, _ უთხარი გოგოს, სანამ არ შემოცვენილან, სასწრაფოდ გაეცალოს აქაურობას~. `კარგი, _ დამპირდა როსა, _ შენ კი ჟურნალისტი ხარ და ხელს არ გახლებენ~.

`არც შენ გახლებენ, _ ვუთხარი არცთუ მეგობრულად, _ შენ ერთადერთი პოლიტიკოსი-ლიბერალი ხარ, ვისაც წონა აქვს ამ მთავრობაში~.

ქალაქს, რომელიც მიჩვეული იყო წყნარ გარემოსა და ძველისძველი უშფოთველობით ტკბობას, წყევლასავით დაატყდა თავს საშინელი ამბები: წელიწადი ისე არ გავა, ქალაქი არ შეძრას ცნობამ სკანდალური, განსაკუთრებული სისასტიკით ჩადენილი მკვლელობის თაობაზე. ამჯერად კი სხვაგვარად მოხდა: ოფიციალური განცხადება შთამბეჭდავი სათაურითა და ძუნწ ფაქტებზე დაყრდნობით იუწყებოდა, რომ ახალგაზრდა ბანკირს

პრადომარის გზატკეცილზე დაესხნენ თავს. იგი დანით მიყენებული ჭრილობებისაგან გარდაიცვალა. მკვლელობის მოტივი უცნობია. მას მტრები არ ჰყავდა, განცხადებაში სავარაუდო ექვმიტანილებად ნახსენები იყვნენ ქვეყნის შიდა ოლქებიდან გადმოსული ადამიანები, რომლებმაც ააზვირთეს დანაშაულობათა ტალღა, რაც სრულიად მიუღებელი და უცხო იყო ადგილობრივი მშვიდობისმოყვარე მოსახლეობისათვის.

პირველივე საათებში დააკავეს ორმოცდაათზე მეტი ექვმიტანილი.

აღშფოთებულმა მივაკითხე ჩვენი გაზეთის კრიმინალური განყოფილების რედაქტორს, ოციანი წლების ტიპიურ ჟურნალისტს. თავზე განუყრელი მწვანე ცელულოიდის წინაფრიანი კეპი ეხურა, პერანგის სახელოები რეზინის აჭიმებით დაემაგრებინა. მან ყველაფერი იცოდა უფრო ადრე, ვიდრე მოხდებოდა, წინასწარ ხვდებოდა ყველაფერს, – ყოველ შემთხვევაში, მას ასე ეგონა, მაგრამ ამჯერად ხელთ ჰქონდა ჩადენილი დანაშაულის მხოლოდ ნაწყვეტი ძაფები და თავი და ბოლო ვერ გაერკვია მათი. მე, არაფერში გავება-მეთქი, დიდი სიფრთხილით შევავესე საერთო სურათი. მოკლედ, ოთხი ხელით დავწერეთ – როგორც ყოველთვის, ახლაც უტყუარ წყაროებზე დაყრდნობით – ხუთი გვერდი, რომელსაც დაეთმობოდა `ახალი ამბების~ რამდენიმე სვეტი პირველსავე გვერდზე. მაგრამ, `სამაგელ თოვლის კაცს~, ცენზორს, ხელიც არ შეტოვებია, ისე აიძულა რედაქცია გამოექვეყნებინა ოფიციალური ვერსია: თითქოს ლიბერალებმა ჩაიდინეს ეს საზარელი დანაშაული: თუ აქამდე სინდისი მქენჯნიდა, დაკრძალვის დღეს ლამის ბოლმას დავეხრჩვე. ეს იყო საუკუნის ყველაზე ცინიკური და ყველაზე ხალხმრავალი დაკრძალვა.

შინ დაბრუნებულმა საღამოსვე დავურეკე როსა კაბარკასს, დელგადინას ამბავი მინდოდა გამეგო, მაგრამ ტელეფონი დუმდა.

ოთხი დღე ვრეკავდი როსასთან, არავინ მპასუხობდა. მეხუთე დღეს შიშატანილი გავემართე მისი დაწესებულებისკენ. კარი დალუქული დამხვდა. მეგონა, პოლიციამ დალუქა-მეთქი, მაგრამ სანიტარულ ინსპექციას დაულუქავს. მეზობლებმა არაფერი იცოდნენ. დელგადინას კვალი გამქრალიყო. დავიწყე ძებნა.

იმდენს ვეძებდი, რომ საცოდავიც ვიყავი, სასოწარკვეთილიც და სასაცილოც, ძალა გამომეცალა. მთელი დღეები პარკში ვიჯექი მტვრიან მერხზე და თვალს ვაყოლებდი ველოსიპედიან გოგონებს. პარკში ბავშვები თამაშობდნენ, სიმონ ბოლივარის გაქუცულ ძეგლზე ძვრებოდნენ. ველოსიპედებით მიქროდნენ მეძავეები – ლამაზები, ამყოლები, მიდი, ჩაავლე ხელი, ვისაც გინდა და რამდენიც გინდა, როგორც თვალახვეული ბიჭი ან გოგო ავლებენ ხოლმე ხელს ერთმანეთს დამალობანას თამაშისას. იმედი რომ

გადამეწურა, ბოლეროს მშვიდ სამყაროს შევაფარე თავი, მაგრამ ესეც სამსალად ქცეულიყო ჩემთვის: ყოველი სიტყვა იყო ის. წინათ წერის დროს სიჩუმე მჭირდებოდა, რადგან ჩემს გონებას მუსიკა უფრო მაცდურად ეწეოდა თავისკენ, ვიდრე საწერისკენ. ახლა კი ყველაფერი პირიქითაა, შემოდის ვიმუშაო, ვწერო მხოლოდ ბოლეროს თანხლებით.

ჩემი ცხოვრება მისით არის სავსე. ჩემი სტატიები, იმ ორ კვირას რომ იბეჭდებოდა, სასიყვარულო წერილების ნამდვილ ნიმუშად იქცა. რედაქციის გამგეს აღიზიანებდა დასტებად მოსული მკითხველთა წერილები. მთხოვა, ოდნავ მაინც დააცხრეთ სასიყვარულო გზინება, ვიდრე არ მოვიფიქრებთ რაიმე დამამშვიდებელს შეყვარებულთა უზარმაზარი არმიისთვისო.

მე ვერ ვმშვიდდებოდი და დღეებიც უთავბოლოდ, ლამის თავდაყირა გადიოდა. ვიღვიძებდი ხუთზე, ვიწევი ბნელში და ვხედავდი დელგადინას თავის რეალურ ცხოვრებაში; აი, ის აღვიძებს ძმებს, აცმევს, აჭმევს – თუკი აქვთ საჭმელი – და მიჰყავს სკოლაში. მერე კი თვითონ მთელი ქალაქის გავლით ველოსიპედით მიეშურება ღილების დასაკერებლად. საინტერესოა, ნეტავ რაზე ფიქრობს ქალი ღილების დაკერებისას? ნეტავ თუ ფიქრობდა ის ჩემზე? ნეტავ თუ მეძებდა, როგორც მე ვეძებდი მას როსა კაბარკასის დახმარებით? მთელი კვირა, არც დღისით, არც ღამით საშინაო ბალახონს არ ვიშორებდი, პირს არ ვიბანდი, არ ვიპარსავდი, კბილებს არ ვიხეხავდი.

სიყვარულმა ძალიან გვიან მასწავლა, რომ ადამიანი ყოველთვის ვიღაცისთვის ირთვება, იკაზმება, იფრქვევს სუნამოს, მე კი არასოდეს მყოლია ეს ვიღაც. დამიანამ დილის ათ საათზე ჰამაკში შიშველი რომ დამინახა, იფიქრა, ნამდვილად ავად არისო. მე ჟინმორეული თვალები შევაველე შემფოთებულ ქალს და შევთავაზე, ხომ არ გვექანავა ჰამაკში შიშვლებს-მეთქი. დამიანამ აგდებულად შემომხედა:

– იმაზე თუ გიფიქრიათ, რას გააკეთებთ, რომ დაგეთანხმობთ?!

ახლავა ვიგრძენი, დარდმა სადამდე მიმიყვანა: ყმაწვილური განცდებით დამძიმებული საკუთარ თავს ველარ ვცნობდი. სახლიდან არ გავდიოდი, ტელეფონს ვდარაჯობდი, თვითონ არავის ვურეკავდი, ვწერდი, პირველსავე ზარზე ტელეფონისკენ გავრბოდი, იქნებ როსა კაბარკასი რეკავს-მეთქი. რამდენჯერმე საქმე გადავდე, მთელი დღეები ვრეკავდი და ვრეკავდი, ვიდრე არ დავრწმუნდი, რომ ამ ტელეფონს გული არ აქვს. ერთ წვიმიან საღამოს შინ დაბრუნებულმა კიბეზე, კართან, გორგალივით დადებული კატა დავინახე, ჭუჭყიანი, აბურძგნილი და გასაცოდავებული. ინსტრუქციაში ამოკითხულის მიხედვით მივხვდი, კატა ავად იყო და მეც ყველა მითითება თუ რჩევა ზედმიწევნით შევასრულე, რათა სიკვდილის კლანჭებიდან გამომეხსნა იგი.

დღისით, სიესტის შემდეგ გამოღვიძებულს, უცებ მომაფიქრდა, კატას შეუძლია დელგადინას სახლში მიმიყვანოს-მეთქი. კალათაში ჩავსვი და ჯერ როსა კაბარკასის დაწესებულებაში მივედი. კარი კვლავ დალუქული დამხვდა, სიცოცხლის ნიშატი არაფერს ეტყობოდა. კატა რატომღაც აფორიაქდა კალათაში, უცებ გადმოხტა, ღობეს გადაევლო და ბაღში გაუჩინარდა. კარზე მუშტით დავაბრახუნე. კარს მიღმა ვილაცამ სამხედრო წესისამებრ იკითხა: `ვინ მოდის?~ `თქვენიანი, _ ვუპასუხე მეც იმ კილოზე, _ დიასახლისს ვეძებ~. `დიასახლისი არ არის~, _ თქვა ხმამ.

`კარი გამიღეთ, კატა მაინც წავიყვანო!~ `აქ კატა არ არის~. `თქვენ ვინ ხართ?~ _ ვკითხე მე.

_ არავინ, _ მიპასუხა ხმამ.

ყოველთვის მეგონა, რომ გამოთქმა `სიყვარულის გამო სიკვდილი~ _ მხოლოდ პოეტური სითამამე იყო და მეტი არაფერი, მაგრამ იმ საღამოს, როცა შინ უკატოდ და უდელგადინოდ დავბრუნდი, დავრწმუნდი, რომ სითამამე აქ არაფერ შუაშია.

მე _ ბებერი და მარტოსული კაციც ხომ სიყვარულის გამო ვკვდები. და კიდევ ერთი ჭეშმარიტებაც შევიძენე: ამქვეყნად არაფერზე გავცვლიდი ჩემს ტანჯვით აღსავსე ტკბობას. თხუთმეტი წელიწადი ვცდილობდი მეთარგმნა ლეოპარდის `სიმღერები~ და მხოლოდ იმ საღამოს შევიგრძენი იგი მთელი სიგრძე-სიგანით. `ბედშავო ჩემო თავო, სიყვარული სატანჯველი ყოფილა თურმე~.

რედაქციაში საშინაო ტანსაცმელში ჩაცმული და წვერმოშვებული რომ გამოვეცხადე ყველას, ხომ წარმოგიდგენიათ, რასაც გაიფიქრებდნენ, ალბათ, ყველას ეჭვი შეეპარა ჩემს გონებრივ შესაძლებლობებში. იქაურობა მთლად გადაკეთებული დამხვდა.

ერთმანეთისგან მინით გამოყოფილი პატარ-პატარა კაბინებით, ჭერზე მიკრული განათებით რედაქცია სამშობიარო სახლს ჰგავდა, ირგვლივ გამეფებული ხელოვნური სიჩუმე და კომფორტი გაიძულებდა ჩურჩულით გელაპარაკა და ფეხაკრეფით გეგლო. ვესტიბიულში აწ განსვენებული ვიცე-მეფეებივით თავს იწონებდნენ სამი უვადო დირექტორის ზეთის საღებავით შესრულებული პორტრეტი და ცნობილი ადამიანების ფოტოსურათები, ყველასი, ვინც კი ოდესმე სტუმრებია რედაქციას. დიდ სასტუმრო დარბაზში საპატიო ადგილზე ეკიდა ახლანდელი რედაქციის მთელი შემადგენლობის უზარმაზარი ფოტოსურათი, რომელიც ჩემს დაბადების დღეზე გადავიღეთ.

შევძრწუნდი: ფიქრებში ეს სურათი შევადარე სხვა სურათს, სადაც მე ოცდაათი წლის ვარ და კიდევ ერთხელ დავრწმუნდი, რომ ადამიანები უფრო მეტად და უარესად ბერდებიან ფოტოსურათებზე, ვიდრე სინამდვილეში. მდივანმა ქალმა, იუბილეზე რომ დამკოცნა,

მკითხა, ავად ხომ არ ხართო. უსაზღვრო ბედნიერება განვიცადე, როცა ვუთხარი დაუჯერებელი სიმართლე: `დიახ, სიყვარულით ვარ ავად~. `რა სამწუხაროა, რომ ჩემი სიყვარულით არ ხართ ავად~.

ქათინაური არ დავიშურე: `ტყუილად ხართ დარწმუნებული~. კრიმინალური განყოფილების რედაქტორი ყვირილით გამოვარდა თავისი კაბინიდან: `ორი გოგონას გვამი უნახავთ, ჯერ ვერ ამოიცნეს!~ დამზაფრა: `ასაკი?~ `ახალგაზრდები არიან. შეიძლება შიდა რაიონებიდან მორბოდნენ აქეთ რეჟიმის მიერ დაქირავებული მკვლელების შიშით~. გულზე მომეშვა: `მძიმე ვითარება ნელ-ნელა იზრდება სისხლის ლაქასავით და გვიკრავს ყველას~, _ ვთქვი მე. რედაქტორმა უკვე შორიდან დაიძახა: _ სისხლის ლაქასავით კი არა, მძლ...ის, მაესტრო!.. რამდენიმე დღის მერე უარესი ამბავი მოხდა. წიგნების მაღაზიასთან ველოსიპედით ჩამიქროლა კალათიანმა გოგონამ; ჩემი კატის კალათას ჰგავდა. ტანში გამცრა.

გავეკიდე, ხალხის ტალღას მუჯლუგუნებით მივარღვევდი. გოგონა ძალიან ლამაზი იყო, იოლად სხლტებოდა ხალხის ნაკადში, მე კი ამ დროს ძლივს მივიკვლევდი გზას. ბოლოს დავეწიე, წინ გადავუდექი და სახეში ჩავხედე. ხელით გამწია, არც გაჩერებულა, არც ბოდიში მოუხდია. არა, ეს ის არ იყო, ვისზეც მე ვფიქრობდი, მაგრამ მისმა ამაყმა გარეგნობამ ისე მომნუსხა, თითქოს დელგადინა ყოფილიყო და მე მივხვდი, რომ დელგადინას არც მძინარეს ვიცნობდი, არც ჩაცმულს, ასევე არ მიცნობდა თვითონაც, რადგან არასოდეს ვუნახავარ. გაგიჟებამდე მისულმა სამ დღეში თორმეტი წყვილი ფაჩუჩი მოვექსოვე, ცისფერიც და ვარდისფერიც. აღარც მუსიკა მინდოდა და აღარც ის სიმღერები, მის თავს რომ გამახსენებდა.

ვერაფერს ვუხერხებდი სულიერ მღელვარებას, ბებერი ვარ, ამიტომაც სუსტი და უძლური ვარ სიყვარულის წინაშე.

ეს რომ ასეა, ერთი დრამატული შემთხვევაც კმარა დასამტკიცებლად. ხალხმრავალ სავაჭრო რაიონში ველოსიპედისტ გოგონას ავტობუსი დაეჯახა. გოგონა სასწრაფო დახმარების მანქანით გაუქანებიათ საავადმყოფოში. შემთხვევის ტრაგიკულობაზე კი ნათლად მეტყველებდა სისხლის გუბე და ის დაგრეხილი რკინის გროვა, სულ რამდენიმე წუთის წინ ველოსიპედი რომ ერქვა. მაგრამ ჩემზე იმოქმედა არა ამ ჯართმა, არამედ ველოსიპედის მარკამ, მოდელმა და ფერმა, ვინ იცის, იქნებ ეს ის ველოსიპედიცა, მე რომ დელგადინას ვაჩუქე!

თვითმხილველები ერთხმად აცხადებდნენ, ყმაწვილი ქალი იყო, მაღალი, გამხდარი, მოკლედ შეჭრილი ტალღოვანი თმა ჰქონდაო. შეშლილივით გავაჩერე პირველივე ტაქსი

და ვუთხარი, მივეყვანე გულმოწყალების საავადმყოფოში, რომელიც ერთ ძველ შენობაში იყო განთავსებული და ქვიშის ციხეს ჰგავდა. მთელი ნახევარი საათი დავბორიალობდი, კლინიკაში რომ შემეღწია და კიდევ ნახევარი საათი – რომ გამომეღწია აყვავებულ, სურნელოვან ხეხილის ბაღში.

იქ კი ერთი სახეტანჯული ქალი გადამიდგა წინ, თვალებში ჩამხედა და მითხრა:
– მე ის ვარ, ვისაც შენ არ ეძებ.

მხოლოდ მაშინ გამახსენდა, რომ ამ ბაღში თავისუფლად დადიოდნენ მუნიციპალური საგიჟეთის პაციენტები. დირექციაში იძულებული გავხდი მეთქვა, რომ ჟურნალისტი ვარ და იქნებ ვინმემ მიმიყვანოს სასწრაფო დახმარების განყოფილებაში-მეთქი. მიმიყვანეს. ჟურნალში ეწერა: როსალბა რიოსი, თექვსმეტი წლის, საქმიანობა უცნობია. დიაგნოზი: ტვინის შერყევა. მდგომარეობა: საშუალო სიმძიმის, განყოფილების გამგეს ვკითხე, შემძლია ვნახო-მეთქი? მეგონა, არ დამრთავდნენ ნებას, მაგრამ სიამოვნებით წამიყვანეს იმ იმედით, იქნებ გაზეთში გამოაქვეყნოს, რა სავალალო მდგომარეობაშიცაა საავადმყოფო.

გავიარეთ კარბოლის სუნით გაჟღენთილი დიდი ოთახი, სადაც საწოლებში მოკუნტულიყვნენ ავადმყოფები. სიღრმეში, კუთხეში, ბორბლებიან საკაცეზე იწვა ის, ვისაც ვეძებდი.

თავი ერთიანად ბანდით ჰქონდა შეხვეული. დატანჯულ, სისხლჩაქცევებიან სახეს მხელად თუ ვინმე გაარჩევდა, მაგრამ საკმარისი იყო ფეხები დამენახა, რომ მე უკვე ვიცოდი, ეს დელგადინა არ იყო. თავში გამკრა: `ნეტავ რას ვიზამდი, რომ ყოფილიყო?~ მეორე დღეს ჯერ კიდევ დილაბნელზე ძალა მოვიკრიბე და გავემართე ფაბრიკაში, სადაც, როგორც ერთხელ როსა კაბარკასმა მითხრა, გოგონა მუშაობდა, ფაბრიკის მეპატრონეს ვთხოვე, დაეთვალაიერებინებინა ჩემთვის თავისი საწარმო, რომელიც `გვსურს ნიმუშად წარვუდგინოთ გაერთიანებული ერების ორგანიზაციას საკონტინენტო პროექტისთვის~. სქელკანიანმა და მელანქოლიურმა ლიბანელმა მეპატრონემ სტუმართმოყვრულად გამიღო თავისი სამეფოს კარი იმ იმედით, რომ მთელი მსოფლიოს ხალხებს იგი მალე მოევლინებოდა საუკეთესო ნიმუშად. ხელოვნური შუქით განათებულ დიდ ოთახში სამასამდე გოგონა მორჩილად თავდახრილი აკერებდა ღილებს. ჩვენს დანახვაზე ყველანი წელში გაიმართნენ სკოლის მოსწავლეებივით. ცალი თვალი ჩვენკენ ჰქონდათ, ამ დროს კი მათი უფროსი ყვებოდა თავისი ფაბრიკის მიერ შეტანილ წვლილზე ღილების დაკერების უკვდავ ხელოვნებაში.

ამასობაში მე თვალს ვადევნებდი გოგონებს, მეშინოდა ამომეცნო ჩაცმული დელგადინა და არა მძინარე დელგადინა.

სამაგიეროდ მე მიცნო ერთმა ქალიშვილმა, რომელსაც უღმობელი ადფრთოვანებით გამოწვეული შიში ეხატა სახეზე:

– სენიორ, ეს თქვენ აქვეყნებთ გაზეთში სასიყვარულო წერილებს?

ვერასოდეს წარმოვიდგენდი, რომ მძინარე ქალი შეძლებდა ასე გამანადგურებლად ემოქმედა ადამიანზე. ფაბრიკიდან ისე გავვარდი, არავის გამოვმშვიდობებოვარ. უკვე აღარ ვფიქრობდი იმაზე, რომ იმ განსაწმენდელში მყოფი ერთ-ერთი ქალიშვილი იყო ის, ვისაც მე ვეძებდი. იქიდან გამოქცეულს ცხოვრებაში შემორჩენილი ერთადერთი სურვილია მკლავდა – ტირილის სურვილი.

როსა კაბარკასმა თვის ბოლოს დამირეკა და დაუჯერებელი რამ მითხრა: ბანკირის მკვლელობის მერე დამსახურებული დასვენება გამომივიდა კარტახენა დე ინდიასშიო. რა თქმა უნდა, არ დაუჯერე, მივულოცე ასეთი წარმატება და მივეცი საშუალება ეცრუა. მერე კი ვკითხე ის, რაც გულს მითუხთუხებდა:

– კი მაგრამ, ის?..

– აჰ არის, – თქვა ბოლოს როსამ, – მაგრამ ცოტა ხანს უნდა მოიცადო~.

– მაინც რამდენ ხანს? – წარმოვდგენა არ მაქვს. შეგატყობინებ~. ვიგრძენი, პირდაპირ პასუხს გაურბოდა და უხეშად შევაწყვეტინე: – იცი, რას გეტყვი, კვალზე დამაყენე მაინც~.

– კვალი არ არის, – თქვა ქალმა, – ფრთხილად იყავი, თავს არაფერი დაუშავო. რაც მთავარია, იმას არ დაუშავო~. ნართაულების თავი არ მქონდა ახლა, ვევედრებოდი, მიახლოებით მაინც ეთქვა სიმართლე. – ბოლოს და ბოლოს, – არ ვეშვებოდი მე, – თანამზრახველები ვართ~.

ერთი ნაბიჯითაც არ დაუხევია უკან. – დამშვიდდი, – თქვა როსამ, – გოგოს არაფერი უჭირს და ელოდება, როდის დავურეკავ. მაგრამ აი ახლა არ არის საჭირო ამის გაკეთება, და საერთოდ, ჩემგან მეტს ვერაფერს გაიგებ, მშვიდობით~.

ტელეფონის ყურმილი ხელში შემაცივდა. არ ვიცოდი, რა გზას ვწეოდი, რადგანაც როსა კაბარკასს საკმაოდ კარგად ვიცნობდი, ვიცოდი, ნათქვამს არ გადავიდოდა. ნაშუალამეცს ჩუმად, შეუმჩნევლად ჩავუარე მის `სახლს~. შემთხვევითობის იმედით უფრო, ვიდრე გონიერების კარნახით, მაგრამ `სახლი~ კვლავ ჩაკეტილი და დალუქული იყო სანიტარული ინსპექციის მიერ. ალბათ, სხვა ადგილიდან მირეკავდა ან სულაც, სხვა ქალაქიდან.

მარტო ამის გაფიქრებამაც კი ამაფორიაქებელი წინათგრძნობით ამავესო, მაგრამ ექვს საათზე ტელეფონში, როგორც პაროლი, გაისმა თითქმის სიტყვასიტყვით ჩემი ნათქვამი: _ აი, ახლა _ კი.

ღამის ათ საათზე კანკალს ატანილი გავეშურე ჩვენი ოთახისკენ ალისფერი ვარდებით, შვეიცარიული შოკოლადის, ჰალვისა და კანფეტების ლამაზ-ლამაზი კოლოფებით ხელდამშვენებული, თან ტუჩებს ვიკვნეტდი, არ ავტირებელიყავი. კარი გამოღებული დამხვდა, შუქიც ანთებული, რადიოში კი იღვრებოდა ბრამსის სონატა ნომერი პირველი ვიოლინოსა და ფორტეპიანოსათვის. დელგადინა საწოლში ისეთი დიდებული იწვა, ძლივს ვიცანი.

გაზრდილიყო: სიმაღლეს არ ვგულისხმობ, შესამჩნევად მომწიფებულიყო, თითქოს ორისამი წელი მომატებოდეს. და იყო შიშველი როგორც არასდროს, მაღალი ღაწვები, მღელვარე ზღვის სანაპიროზე მზემოკიდებული კანი, თხელი ტუჩები და მოკლე ტალღოვანი თმა პრაქსიტელეს აპოლონის ანდროგინულ დიდებულებას აძლევდა მის სახეს. შეუძლებელი იყო, ვინმეში ამრეოდა, ძუძუები ისე შევსებოდა, ხელისგულებში ვეღარ დავიტევდი, ალბათ. თემოები დამრგვალებოდა, ძვლები გამაგრებოდა და ჰარმონიული გახდომოდა. ბუნებამ გამაოცა, რა მშვენივრად, რა წარმატებულად წარუმართავს მას თავისი ძალა, ხოლო რაც შეეხება ხელოვნურ ეშმაკობებს _ დასაწებებელი წამწამები, სადაფის ლაქით დაფარული ფრჩხილები ხელ-ფეხზე, იაფფასიანი სუნამო, რომელსაც არაფერი ჰქონდა საერთო სიყვარულთან _ ნამდვილად ზედმეტი იყო.

ასევე ზედმეტი და ამავედროულად აღმაშფოთებელი იყო მისი სამკაულები, ზურმუხტის მტევნებიანი ოქროს საყურეები, მარგალიტის ყელსაბამი, ბრილიანტისთვლებიანი სამაჯური და ძვირფასი ბეჭდები ყოველ თითზე. სკამზე ეწყო მისი ღამის საცვალი, ამოქარგული და ბრჭყვიალა და ატლასის ფლოსტები. გულ-მუცელი ამიდულდა: _ ბოზო! _ შევყვირე მე.

შევყვირე იმიტომ, რომ ეშმაკმა ყურში ჩამჩურჩულა საშინელი ვარაუდი: ღამით, როსა კაბარკასის `სახლში~ მკვლელობის დროს, ალბათ ვერ მოასწრეს გოგონას გაფრთხილება და პოლიციამაც იგი ნახა ოთახში მარტო, არასრულწლოვანი და უალიბო. როსა კაბარკასი ასეთ ვითარებაში არ დაიბნევა. ალბათ, გოგონას ქალწულობა მიჰყიდა ბობოლას, რათა გოგონა დანაშაულიდან სუფთად გამოეყვანა. უპირველესად, რასაკვირველია, უნდა გამქრალიყო აქედან, ვიდრე არ ჩაწყნარდებოდა სკანდალი. რა კარგია! თაფლობის თვე სამივემ ერთად გაატარა.

ის ორნი _ საწოლში, როსა კაბარკასი კი, დაუსჯელობით ბედნიერი, მდიდრულ ტერასაზე თვრება! რისხვით დაბრმავებული კედელს ვახეთქებდი ყველაფერს, რაც ოთახში იყო: ლამპებს, რადიომიმღებს, ვენტილატორს, სარკეს, სურებს, ჭიქებს... აუჩქარებლად ვამსხვრევდი ყველაფერს, მაგრამ შეუჩერებლად, საშინელი ხმაურით, მეთოდურად, გამიზნულად და ამან გადამარჩინა სიკვდილს. გოგო პირველსავე ხმაურზე შეხტა, არ შემოუხედავს, ჩემკენ ზურგმექცეული მოიკუნტა საწოლში. ყოველ ხმაურზე ხტოდა, მთელი ტანით კრთოდა. მსხვრევა რომ შევწყვიტე, ქათმებიც და გათენებამდელი ძაღლებიც თითქოს ცოტათი ჩაწყნარდნენ. მრისხანების ამ დამაბრმავებელ გაელვებაში უკანასკნელი შთაგონება მეწვია _ ცეცხლისთვის მიმეცა სახლი, მაგრამ ამ დროს ოთახში პერანგის ამარა როსა კაბარკასი შემოვიდა. სიტყვა არ დაუძრავს, მხოლოდ თვალით შეაფასა ზარალის ზომა-წონა, ლოკოკინასავით მოკუნტული და თავზე ხელებწაფარებულ გოგონასაც გადახედა, შეშინებული ჩანს, მაგრამ დაშავებით არაფერი დაშავებიაო. _ ღმერთო ჩემო! _ შეჰყვირა როსა კაბარკასმა, _ რას არ გავიღებდი ასეთი სიყვარულისთვის! თანაგრძნობით შემომხედა და მიბრძანა: `წამოდი!~ გავყევი.

მის ოთახში შევედი, ჭიქა წყლით შემივსო, მანიშნა, დაჯექიო და მოემზადა ჩემი აღსარების მოსასმენად. `აბა, _ მითხრა მან, _ მოიქეცი ისე, როგორც გონიერ, ჭკუადამჯდარ კაცს ეკადრება. მიაბზე, რა მოგდის?~ ყველაფერი გადმოვულაგე, რაც სიმართლედ მეჩვენებოდა. როსამ მდუმარედ მომისმინა, გაკვირვება არ გამოუხატავს და თითქოს გამიგო კიდეც. `ნამდვილად საოცარია, _ თქვა მან, _ ყოველთვის ვამბობდი: ეჭვიანობამ მეტი იცის, ვიდრე სიმართლემ~. და მაშინ როსა კაბარკასმა მიაბზო ის, რაც იყო სინამდვილეში, დაუფარავად. მართლაც, იმ ღამით არეულ-დარეულობაში სრულიად დაავიწყდა ოთახში მძინარე გოგონა.

ერთ-ერთი კლიენტი, მოკლულის ადვოკატი, თავს უქონავდა, ქრთამავდა ყველას მარჯვნივ თუ მარცხნივ და როსაც კარტახენა დე ინდიასში მიიწვია დასასვენებლად სკანდალის ჩაწყნარებამდე.

`დამიჯერე, _ მითხრა როსამ, _ მთელი ეს ხანი წუთი არ იყო, შენზე და გოგონაზე არ მეფიქრა. გუშინწინ დავბრუნდი და პირველი, რაც გავაკეთე, შენ დაგირეკე, მაგრამ არავინ მიპასუხა. გოგო კი მაშინვე მოვიდა. ისეთი ცუდი შესახედავი იყო, ვიფიქრე, მოვაწესრიგებ და ისე გავუშვებ შეხვედრაზე-მეთქი. მართლაც, დავბანე, ჩავაცვი, სილამაზის სალონში ვთხოვე ყველას, დედოფალივით გამილამაზეთ-მეთქი. ძვირფასი ტანსაცმელი? ჩემს ღარიბ ჩიტუნებს კლიენტებთან საცეკვაოდ მე ვაძლევ ტანსაცმელს.

სამკაულები? სამკაულებიც ჩემია. კარგად დააკვირდი, ბრილიანტი შუშაა, ოქრო _ თუნუქი. ასე რომ, ნუ სულელობ, წადი, გააღვიძე გოგო, ბოდიში მოუხადე და ბოლოს და ბოლოს გაუკეთე ის, რისი გაკეთებაც არის საჭირო. თქვენ ყველაზე მეტად ხართ ღირსი ბედნიერებისა~.

ძალიან მინდოდა მერწმუნა ეს სიტყვები, მაგრამ სიყვარულმა გონება დამიბნელა, აზროვნების უნარი წამართვა. `ბოზები! _ გულ-მუცელს მოგიზგიზე ცეცხლი მიწვავდა, _ აი, ვინ ხართ თქვენ, ბინძური ბოზები. აღარ მინდა გიცნობდეთ და, რაც მთავარია, არც იმას!~ _ კართან მოვბრუნდი და გამომშვიდობების ნიშნად ხელი დავუქნიე. როსა ამას დიდად არ შეუწუხებია.

_ ღმერთმა ხელი მოგიმართოს, _ მითხრა მან სიბრაღულით და მაშინვე დაუბრუნდა რეალურ ცხოვრებას, _ იმის ანგარიშს კი, რაც აქ დაატრიალე, გამოგიგზავნი!

5

`მარტის იდების~ კითხვისას წავაწყდი ფრაზას, რომელსაც ავტორი სწერდა იულიუს კეისარს: `შეუძლებელია, ბოლოს და ბოლოს არ გახდე ის, რადაც მიაჩნიხარ სხვებს~.

მე ვერსად მოვიძიე ამ სიტყვების ავტორზე თუნდაც რაიმე პატარა ცნობა ვერც თავად იულიუს კეისარისა და ვერც მისი ბიოგრაფების შრომებში, დაწყებული სვეტონიუსიდან დამთავრებული კარკოპინოთი, მაგრამ ცოდნა ამ სიტყვების მნიშვნელობისა ნამდვილად ღირს, და რომ ეს ასეა, ჩემი ცხოვრების შემდგომ თვეებში ჩავწვდი უფრო ღრმად. სინათლე, გარკვეულობა, რომელიც ყოველთვის მაკლდა, სწორედ ამ სიტყვებმა მომიტანეს და არა მხოლოდ დამაწერინეს ეს მოგონებები, არამედ დელგადინას სიყვარულიც გამომაფენინეს ყოველგვარი მორცხვობისა და უხერხულობის გარეშე. ერთი წუთითაც არ მქონდა სიმშვიდე, მადაც დამეკარგა, ბუტერბროდებზე გადავდიოდი. ისე გავხდი, შარვალი მძვრებოდა, ძვლებში ტკივილი მიფუთფუთებდა, უმიზეზოდ ვლიზიანდებოდი, ღამეებს თეთრად ვათენებდი, ციებ-ცხელებიანივით აღარც კითხვა შემეძლო, აღარც მუსიკის მოსმენა. დღისით კი, პირიქით, თვლემამი წასული თავს ვაკანტურებდი, ძილითაც ვერ ვიძინებდი.

შვება სრულიად მოულოდნელად მეწვია. ერთ დღეს ხალხით სავსე ავტობუსში გვერდით მჯდომმა ქალმა, _ ვერ შევამჩნიე, როდის ამოვიდა ავტობუსში, _ ყურში ჩამჩურჩულა: `კიდევ შეგიძლია?~ ეს იყო კასილდა არმენტა, ძველი სიყვარული, რომელიც როგორც კლიენტს მიღებდა და მითმენდა იმ დროიდან, როცა ამაყი და ახალგაზრდა იყო. იმ საქმეს რომ შეეშვა, ჯანგატეხილი და ღარიბი ცოლად გაჰყვა ერთ ჩინელ მებოსტნეს,

რომელმაც მას მისცა თავისი გვარი, თანადგომა და შეიძლება, პატარა სიყვარულიც კი. სამოცდაცამეტი წლის კასილდას ძველი აღნაგობა, სილამაზე, ძლიერი ხასიათი და მისი პროფესიისთვის დამახასიათებელი თავისუფალი ქცევები აქამდე შერჩენოდა. სახლში მიმიპატიჟა.

სახლი ჩინურ ბოსტანში იდგა ბორცვზე, ზღვისკენ გაჭრილ გზატკეცილთან ახლოს. დაჩრდილულ ტერასაზე შეზღონებზე მოვკალათდით. ჩარდახქვეშ დაკიდებულ გალიებში ჩიტები ფრთხილებდნენ, ბორცვის კალთებზე შეფენილ ბოსტნებში კონუსისებრქუდებიანი ჩინელები ფუსფუსებდნენ მცხუნვარე მზის ქვეშ. ქვემოთ განრთხმულიყო ბოკას დე სენისას ნაცრისფერი სივრცე ორი კლდოვანი დამბით – ბუნებრივი არხით. ამ არხიდან რამდენიმე ლიგის მერე კი მდინარე ზღვაში ჩადიოდა. ვიდრე ჩვენ ვმასლაათობდით, თეთრი საოკეანო გემი შესართავისკენ გაემართა. ჩვენ მდუმარედ შევცქეროდით მას, სანამ სამდინარო პორტის მხრიდან არ მოგვესმა გემის ნაღვლიანი ხარივით ბლავილი.

კასილდამ ამოიოხრა: `წარმოგიდგენია? ნახევარი საუკუნის მერე პირველად გამსპინძლობ ულოგინოდ~. `ჩვენი დრო წავიდა, ის აღარა ვართ~. ქალი არ მისმენდა. `ყოველთვის, როცა კი რადიოში შენს წერილებს კითხულობენ, როცა გაქებენ, სიყვარულის მასწავლებლად გიხსენიებენ, ჩემთვის გავიფიქრებ ხოლმე, მას ხომ ჩემსავით არავინ იცნობს, ჩემსავით ხომ არავინ იცის, რა გულუხვი და მარჯვია სიყვარულში-მეთქი. მართალს გეუბნები~.

კასილდამ იგრძნო, როგორ ავლელი, დაინახა ჩემი ნამიანი თვალები და მიხვდა, რომ მე ის აღარ ვარ, რაც ვიყავი ოდესღაც. გმირულად გავუბელი მის მზერას, თუმცა არ მეგონა, თუ ამას შევძლებდი. `ვბერდები~, _ ვალიარე მე.

`ჩვენ უკვე ვართ ბებრები, _ ამოიოხრა მან, _ უბრალოდ, შიგნიდან ამას ვერ ვგრძნობთ, მხოლოდ გარეშე თვალისთვის არის შესამჩნევი სხვისი სიბერე~.

გადავწყვიტე, მისთვის გული გადამეშალა. ვუამბე ყველაფერი, რაც მწვავს და მდაგავს, დაწყებული როსა კაბარკასთან პირველი სატელეფონო საუბრიდან დამთავრებული იმ ტრაგიკულ ღამემდე, როდესაც ოთახში ყველაფერი მივლექ-მოვლექ და მეტად იქ აღარ მივსულვარ. ისე უსმენდა ჩემს გადალლილ სულს, თითქოს საკუთარ თავზე განეცადოს ეს ყველაფერი. ცოტაოდენი დაფიქრების შემდეგ ღიმილით მითხრა:

_ რა თქმა უნდა, შენი ნებაა როგორ მოიქცევი, მაგრამ მე თუ მკითხავ... ერთი სიტყვით, ნუ დაკარგავ ამ ქმნილებას. ყველა უბედურებაზე დიდი უბედურება მარტოობაში სიკვდილია.

პუერტო-კოლომბიაში გავემგზავრეთ სათამაშოსავით პატარა მატარებლით, რომელიც ცხენშებმული ეკიპაჟით მიიზღაზნებოდა. ვისადილეთ ძველი, დახრული ხის ჯებირის მოპირდაპირე მხარეს.

სანამ მდინარის ფსკერს ამოასუფთავებდნენ, სწორედ ამ ჯებირიდან შემოდიოდა ჩვენს ქვეყანაში დანარჩენი სამყარო.

პალმის ტოტების ჩარდახქვეშ დავსხედით. ზორბა ზანგ მატრონებს მიჰქონდ-მოჰქონდათ მაგიდებთან შემწვარი თევზი, ქოქოსიანი ბრინჯი და მწვანე ბანანის ნაჭრები. ორი საათი წავუთვლიმეთ კიდეც დახუთულ პაპანაქებაში, მერე მანამდე ვსაუბრობდით, ვიდრე უზარმაზარი ცეცხლმოკიდებული მზე არ ჩაიძირა ზღვაში. სიცოცხლე ფანტასტიკური მეჩვენებოდა. `ხედავ, ცხოვრება როგორ მოგვექცა, თაფლობის თვე გვაჩუქა, _ იხუმრა კასილდამ, _ უკან ვიხედები ახლა და ვხედავ ჩემს ლოგინში გამოვლილ ათასამდე მამაკაცს, მაგრამ სულს მივცემდი, ოღონდ ერთი იმათგანი _ ყველაზე გუდამშიერი და დაჩიავებული _ დარჩენილიყო ჩემთან. მადლობა ღმერთს, დროზე გავთხოვდი ვიღაც გადამთიელზე. ეს იგივეა, ცოლად გავყოლოდი ნეკათითს, მაგრამ სამაგიეროდ ვიცი, რომ ის მხოლოდ ჩემია~.

თვალეში შემომხედა, რა გავლენა მოახდინა ჩემმა სიტყვებმაო, და მტკიცედ დაუმატა: `ასე რომ, წადი, ახლავე მოძებნე ის საბრალო არსება და რაც უნდა ჩაგჩურჩულოს ყურში შენმა ეჭვიანობამ და რაც უნდა მართალი გამოდგეს იგი, სულერთია, მაინც წადი და მოძებნე, როგორც იტყვიან, ჩაიფიქრე? აასრულე კიდეც! და კიდეც: თუ ღმერთი გწამს, ეგ შენი ბებრული რომანტიზმი გვერდზე გადადე.

წადი-მეთქი, გააღვიძე ის საბრალო გოგო და ყურებამდე შეუდე ეგ შენი ხელნა, რითაც დაგაჯილდოვა დემონმა შენი სიმხდალისა და სიმდაბლისათვის. ხუმრობა იქით იყოს და, ისე ნუ მოკვდები, ცხოვრებაში ერთხელ მაინც არ გამოსცადო ერთი საოცრება: დაწვე იმასთან, ვინც გიყვარს~.

მეორე დღეს, ტელეფონს რომ მივადექი როსა კაბარკასთან დასარეკად და დელგადინასთან შეხვედრაც რომ წარმოვიდგინე, პულსი ისე ამიჩქარდა, მეგონა, სადაცაა ძარღვები დამისკდება-მეთქი. არც ის ვიცოდი, როსა რას მიპასუხებდა. ჩვენ ხომ სერიოზულად წავკამათდით, როცა მან ოთახის დარბევისათვის თავის სასარგებლოდ ორჯერ გაზრდილი ანგარიში გამომიგზავნა. სწორედ მაშინ გავყიდე ერთ-ერთი ჩემი საყვარელი სურათი, რომელიც დიდ სიმდიდრეს წარმოადგენდა, მაგრამ საქმე საქმეზე

რომ მიდგა, არ გაამართლა ჩემი ილუზიების მეათედიც კი. დაგროვილი თანხა, რაც გამაჩნდა, ისიც დავუმატე სურათში აღებულ ფულს და როსა კაბარკასს წავუღე.

წინასწარვე გავაფრთხილე მტკიცედ და შეუვალად: `ან ამას აიღებ, ან არაფერს~. ეს ნაბიჯი ნამდვილად თვითმკვლელობის ტოლფასი იყო: საკმარისი იყო როსას ჩემი მხოლოდ ერთი საიდუმლო გაეყიდა, რომ სამუდამოდ დაესამარებინა ჩემი სახელი, მაგრამ ის არ გაჯიუტებულა, რადგან შეთანხმების დროს გირაოში დატოვებული სურათები კვლავ მასთან რჩებოდა. ერთი ხელის მოსმით დავკარგე ყველაფერი: დელგადინაც, როსა კაბარკასიც და უკანასკნელი დანაზოგიც... და უცებ ტელეფონის ზარმა დაიწკრიალა. ერთი, ორი, სამი, და ყურმილში მისი ხმა გავიგონე: `როგორ ხარ?~ ხმამ მიმტყუნა, ყურმილი დავდე, ჰამაკში ჩავწექი და ვცადე დასამშვიდებლად სატის ასეპტიკური ლირიკა წამეკითხა, მაგრამ ისე გავოფლიანდი, ჰამაკის ტილოც კი დასველდა, მხოლოდ მეორე დღეს შევძელი მომეკრიბა ძალა და დამერეკა.

_ კარგი, _ ვთქვი გადაწყვეტილად, _ დღეს _ კი.

როსა რის როსაა, ვითომ არაფერი მომხდარიყოს, გამომელაპარაკა: `აჰ, ჩემო ნაღვლიანო ბრძენკაცო, _ და ამოიოხრა თავის უძლეველობაში დარწმუნებულმა, _ ორი თვე გადაიკარგები, მერე უცებ გამოჩნდები და შეუძლებელსა მთხოვ~. თვეზე მეტია, დელგადინა არ მინახავსო, ეტყობა, იმ შიშისაგან გათავისუფლდა, ოთახის დარბევის დროს რომ განიცადა და ისე გამოკეთდა, იმ დღისა და შენი გახსენებაც არ უნდაო. საერთოდ, კმაყოფილია თავისი ახალი სამსახურით, გალამაზდა კიდევ და კლიენტებიც მეტს უხდინა, ვიდრე იმ თავის ღილებს დაკერებაში იღებდა.

ცეცხლი მომეკიდა: `მამასადამე, ქუჩის ქალი გახდა~, _ ვთქვი მე. როსა გაჯიუტდა, არ დამეთანხმა: `ასე რომ იყოს, აქ იქნებოდა. კიდევ სად იქნებოდა ამაზე უკეთ?~ _ სწრაფად გამოიტანა თვითონ ლოგიკური დასკვნა, რამაც უფრო გამიღრმავა ეჭვები. `საიდან უნდა ვიცოდე, რომ მანდ არ არის?~ `მაშინ სჯობს, არაფერი იცოდე, ასე არ არის?~ როსას მიმართ კვლავ ვიგრძენი სიძულვილი, მაგრამ ერთი-ორი მაგარ-მაგარი სიტყვის მერე დამპირდა, მოვძებნიო, თუმცა დიდი იმედი არ მაქვსო. მეზობლის ტელეფონი, რომლის მეშვეობითაც იგი უკავშირდებოდა გოგოს, გამორთული იყო, სახლის მისამართი კი ნამდვილად არ იცოდა. `კარგი, _ თქვა მან, _ ნუ გეშინია, რაღაცას მოვახერხებ, დაგირეკავ ერთ საათში~.

ერთი საათი სამ დღეს გაგრძელდა, მაგრამ როსამ გოგონას მაინც მიაგნო. მიაგნო საღ-სალამათსა და თავისუფალს...

ჰოდა, მეც დავბრუნდი დამორცხვებული, თავით ფეხამდე დავკოცნე, ვინანიებდი ყველაფერს, ვკოცნიდი შუალამიდან მამლის ყვილამდე. ეს იყო პირობა ხანგრძლივი, სამარადისო მონანიებისა და თითქოს ყველაფერი დაიწყო ისევ თავიდან. ცარიელი ოთახი უკაცრიელი ჩანდა. ყველაფერი, რაც აქ მოვზიდე, აღარაფრად ვარგოდა. როსამ ეგრევე გატიალებული დამახვედრა ოთახი. მითხრა, თუ აქაურობის გალამაზება გინდა, კეთილი ინებე და შენი ხარჯით გაალამაზე, რადგან ჩემი ვალი გაქვსო, მაგრამ ჩემი ეკონომიური მდგომარეობა ნულამდე იყო დასული. პენსია აღარ მყოფნიდა.

სახლში რაც შემომრჩა გასაყიდი – გარდა დედაჩემის ძვირფასეულობისა, რომელიც წმიდათაწმიდას წარმოადგენდა ჩემთვის – გროშიც არ ღირდა ბაზარზე, რადგან არც ერთი არ იყო საკმარისად ძველი, ანტიკვარად რომ ჩაეთვალათ. ჩემი ცხოვრების საუკეთესო წლებში გუბერნატორი მთავაზობდა მომხიბვლელ წინადადებას – დეპარტამენტის ბიბლიოთეკისათვის მეყიდა ბერძენ, ლათინელ, ესპანელ კლასიკოსთა წიგნები, მაგრამ მაშინ დიდად არ მიზიდავდა ეს საქმე, შემდეგ კი იმდენი პოლიტიკური ცვლილება მოხდა და, საერთოდ, ქვეყანაც ისე აირია, რომ მთავრობას უკვე აღარც ხელოვნება აღარდებდა და აღარც ლიტერატურა. მეც ღირსეული გზის ძებნაში დავივალე, ჯიბეში ჩავიტენე ძვირფასეულობა, რომელიც დელგადინამ დამიბრუნა და გავემართე ქალაქის ბაზრისკენ, ერთი მიყრუებული ქუჩისკენ. სახეზე დაბნეული, ჭკვიანი კაცის ნილაბი ავიფარე, რამდენჯერმე ავუარ-ჩავუარე ხალხმრავალ ღარიბულ სასაუზმეებს, ბუკინისტების ჯიხურებსა და ლომბარდებს, მაგრამ ფლორინა დიოსის ღირსეულმა სახელმა გზა გადამიღობა: შემრცხვა ლომბარდში ჩამებარებინა და გადავწყვიტე ამაყად თავაწეულს მიმეყიდა ძველი და სანდო საიუველირო მაღაზიისთვის.

გამყიდველი გამადიდებელი შუშით ათვალაიერებდა სამკაულებს და შეკითხვებს მაძლედა. ექიმის მანერები ჰქონდა და ექიმის წინაშე მდგომი პაციენტის შიშსაც მგვრიდა. ვუამბე, რომ ეს სამკაულები დედაჩემისაგან მერგო მემკვიდრეობად. ყოველ ჩემს ახსნა-განმარტებაზე ხან მეთანხმებოდა, ხანაც გაურკვევლად ბურტყუნებდა რაღაცას.

ბოლოს, როგორც იქნა, გადადო თავისი მონოკლი: – დიდად ვწუხვარ, – მითხრა მან, – მაგრამ ეს ყველაფერი ბოთლის ძირის ნატეხებია.

ჩემს გაკვირვებას შერბილებული თანაგრძნობით უპასუხა: კიდევ კარგი, რომ ოქრო ოქროა და პლატინა – პლატინა. ჯიბე მოვიქექე, სამკაულების შესყიდვის ძველი ქვითარი ამოვიღე და მშვიდად ვთქვი:

– კი მაგრამ, ეს სამკაულები ხომ ამ მაღაზიაშია ნაყიდი ასი წლის წინათ?

გამყიდველს წარბი არ შეუხრია: `ხდება ხოლმე ასე. საგვარეულო ძვირფასეულობას დროთა განმავლობაში აკლდება მეტ-ნაკლებად ძვირფასი ქვები. ცარიელ ადგილებს ან ოჯახშივე ავსებენ რაიმე შუშის ნატეხით, ან იუველიერთან მიაქვთ გასაკეთებლად. ზოგიერთი ქურდი იუველიერი, თავის მხრივ, ძვირფასი ქვის ნაცვლად უბრალოს სვამს, სიყალბე კი მაშინ ვლინდება, როცა ამ ნივთის გაყიდვა სურთ, მაგრამ... თუ შეიძლება ერთი წუთით დამელოდეთ~, _ იგი კარს უკან მაღაზიის სიღრმეში შევიდა და მალევე დაბრუნდა. არაფერი უთქვამს, სკამზე მანიშნა, დავმჯდარიყავი და დავლოდებოდი, თვითონ კი კვლავ განაგრძო კირკიტი. მაღაზია მოვათვალიერე.

რამდენჯერ მოვსულვარ აქ დედასთან ერთად.

რატომღაც მისი სიტყვები გამახსენდა, აქ მოსვლისას რომ მიჩურჩულა ერთხელ: `მამას არ უთხრა~. უცებ, თითქოს თავში რაღაცამ დამარტყაო, ადგილზე შევხტი: ხომ შეიძლება, როსამ და დელგადინამ მოილაპარაკეს, ნამდვილი ქვები გაყიდეს, მე კი ყალბთვლიანები დამიბრუნეს?

ეჭვი ცეცხლივით მომედო. ამასობაში თანაშემწე ქალმა მანიშნა, გავყოლოდი. იმ კარს უკან, სიღრმეში, პატარა კაბინეტში, სადაც თაროებზე სქელ-სქელი დავთრები ელაგა, საწერ მაგიდასთან უზარმაზარი არაბი იჯდა. ჩემს შესახვედრად წამოდგა, ხელი ჩამომართვა და ძველი მეგობარვით შენობით მომმართა: `ჩვენ ერთად ვსწავლობდით საბაკალავროზე~. გოლიათი ადვილად გავიხსენე, საუკეთესო ფეხბურთელი იყო სკოლაში და ასევე ჩემპიონი _ ბორდელებში ჩვენს პირველ ლაშქრობებში.

მერე დავკარგე თვალთახედვიდან. ამან კი, დამინახა თუ არა ასეთი მოფამფალეული, მიცნო _ ეტყობა, რომელიმე თანაჯგუფელში ავერიე.

შუშაგადაფარებულ საწერ მაგიდაზე იდო არქივიდან ამოღებული გადაშლილი დავთარი, რომელშიც დედაჩემის ძვირფასეულობაც იყო აღნიშნული. აქვე ეწერა ზუსტი თარიღი, სამკაულების აღწერილობა და ისიც, რომ კარგამანტოსების გვარის ორი თაობის ლამაზი და ღირსეული ქალბატონების სამკაულებიდან ორი ძვირფასი ქვა პირადად დედაჩემს ამოუღია და მიუყიდა ამ მაღაზიისთვის. ეს მოხდა მაშინ, როცა აქაურობას განაგებდა ამჟამინდელი მფლობელის მამა, ვისთან ერთადაც მე ვსწავლობდი სკოლაში. არაბმა დამამშვიდა: ასეთი ხრიკები ჩვეულებრივი ამბავია სიღარიბეში ჩავარდნილი ოდესღაც ცნობილი ოჯახებისთვის, სახელი და ღირსება რომ არ შეებღალოთ, ძვირფასეულობას ყიდიან და ამ გზით ცდილობენ გაჭირვების დამალვასო. სასტიკი რეალობით გულშემძრულმა გადავწყვიტე, ყოველივე აქ თქმული სამუდამოდ შემომენახა როგორც

ხსოვნა იმ ფლორინა დე დიოსისა, რომელსაც მე ვიცნობდი.

ივლისის თვეში ცხადად ვიგრძენი სიკვდილსა და ჩემს შორის ჩამდგარი მანძილი: გულისცემა შემისუსტდა, ყველგან ვგრძნობდი და ვხედავდი დასასრულის უშეცდომო ნიშნებს. ყველაზე მკვეთრად გამოხატული შეგრძნება დამეუფლა ნატიფი ხელოვნების საზოგადოებაში გამართულ კონცერტზე.

დარბაზში კონდიციონერი გამოირთო. ჰაერი ჩაიხუთა, ლიტერატურისა და ხელოვნების ნაღები საზოგადოება ლამის ამომხრჩვალყო ორთქლის აბანოში – ხალხით გადაჭედო დარბაზში, მაგრამ მუსიკის მაგიური ძალა ზეცისკენ გვეწეოდა და უცბად მივხვდი, რომ მე ვუსმენდი უკანასკნელ კონცერტს. არც ტკივილს ვგრძნობდი, არც შიშს, მხოლოდ ყოვლისწამლეკავი გრძნობა დამეუფლა იმისა, რომ მე ეს უკანასკნელობა განვიცადე, მე ეს ვიგრძენი.

ოფლში გაწუწული ის იყო როგორღაც დავუსხლტი ხვევნა-კოცნასა და ფოტოგრაფებს, რომ უეცრად პირისპირ შევეჩეხე ხიმენა ორტისს. ბორბლებიან სავარძელში დაბრძანებულიყო ასი წლის ქალღმერთივით. ამ ქალბატონის მართო აქ ყოფნაც კი სასიკვდილო ცოდვასავით მენიშნა. სპილოსძვლისფერი, თავისი კანივით გლუვი აბრეშუმის ტუნიკა ეცვა, ყელზე სამმაგად შემოეხვია მარგალიტის მძივი, სადაფისფერი თმა ოციანი წლების მოდაზე შეეკრიჭა, ლოყაზე მერცხლის ფრთასავით მოერკალა. დიდი თვალები ყვითლად უელავდა.

მისი შემხედვარე ვერავინ დაიჯერებდა ხალხში გავრცელებულ ხმებს: თითქოსდა ამ ქალბატონის გონება დღითიდღე ემსგავსებოდა სუფთა ქალაქს მეხსიერების გარდაუვალი ეროზიის გამო. უღონოდ გაეჩერდი მის წინ. სახეში შემოფრქვეულ სულისშემხუთავ ბულს გავუძელი და ქალს დიდის ამბით, მოწიწებით მივესალმე. მან დედოფლის ღიმილით გაიღიმა და ხელში ჩამეჭიდა. ეს ბედის წყალობად მივიჩნიე, შემთხვევით ვისარგებლე, რათა შემაწუხებელი ხიჭვი მომეშორებინა თავიდან: `მთელი ცხოვრება ამ წამზე ვოცნებობდი~, _ ვუთხარი მე. `კარგი ერთი, _ გავიგონე პასუხად, _ შენ რომელი ხარ?~ ვერ მივხვდი, მართლა ყველაფერი დაავიწყდა თუ ეს მისი უკანასკნელი შურისძიება იყო.

ორმოცდაათი წლისამ პირველად გავიაზრე, რომ მოკვდავი ვარ. დაახლოებით ასეთივე ვითარებაში ჩავვარდი ერთ ლამის კარნავალზე.

ტანგო-აპაჩის ვცეკვავდი ერთ გასაგიჟებელ ქალთან. მის სახეს ვერ ვხედავდი, ჩემზე მძიმე იყო ორმოცი ფუნტით და მაღალი _ ორი მტკაველით, მაგრამ ცეკვავდა ბუმბულივით მსუბუქად. ვცეკვავდით თითქმის ჩახვეულები, სისხლის დენას

ვგრძნობდი ძარღვებში. ქალის დაღლილი სუნთქვით, ოფლის მძაფრი სუნით, მისი ასტრონომიული ზომის მკერდით მოთენთილს ლამის ზეზეურად მეძინა. უცებ ისე მაგრად შემანჯღრია, კინაღამ წავიქეცი. სიკვდილის ძახილი! უჩინარმა ორაკულმა ჩამისისინა ყურში: `შენ რაც გინდა ეცადო, ან ამ წელს მოკვდები ბოლოს და ბოლოს ან ასი წლის შემდეგ~. ქალი შეშინებული შედგა.

`რა მოგდით?~ `არაფერი, _ ვცდილობდი, დავმშვიდებულიყავი, _ ეს თქვენ მაიძულებთ ვიკანკალო~.

ამ დღიდან დავიწყე ჩემი ცხოვრების გადათვლა წლობით კი არა, ათწლეულებით. მეხუთე ათეული წელი გადამწყვეტი იყო: ყველანი ჩემზე ახალგაზრდები მეჩვენებოდნენ. მეექვსე ათწლეული ყველაზე დატვირთული იყო, შეცდომის დრო აღარ მქონდა. მეშვიდე ათწლეულისა მეშინოდა, ვაითუ უკანასკნელი აღმოჩნდეს-მეთქი, მაგრამ ოთხმოცდაათი წლისამ საკუთარ დაბადების დღეს ცოცხალმა რომ გავიღვიძე დელგადინას ბედნიერ საწოლში, მოკრძალებულად გავიფიქრე: ცხოვრება მაინცდამაინც ის კი არ არის, ბობოქარ მდინარესავით მიედინებოდეს, ცხოვრება უნიკალურ შანსსაც გაძლევს, ცეცხლზე ცალი გვერდით შებრაწვის შემდეგ გადაბრუნდე და ახლა მეორე გვერდი _ კიდევ ოთხმოცდაათი წელი _ მიუფიცხო შესაწავად.

ეტყობა, ასაკმა იცის: ცრემლი ლამის მომდგარი მაქვს თვალებზე. საკმარისია პატარა სინაზე, რომ ყელში ბურთივით რაღაც გამეჩხიროს. ჰოდა, გადავწყვიტე, აღარ ვუდარაჯო დელგადინას ძილს, არც საკუთარი ტკბობისთვის და არც იმ გაურკვევლობისთვის, სიკვდილამდე დარჩენილ დროს რომ ეხება. გული სიბრაღით შემეკუმშა, ამ `სიფრიფანას~ უჩემოდ ნამდვილად გაუჭირდება.

ერთ ასეთ გრძნობებით დატვირთულ დღეს ნოტარიუსების ქუჩაზე წავედი გულის გადასაყოლებლად და გამიკვირდა, როცა ძველი სასტუმროს, ანუ საიდუმლო შეხვედრების ადგილას ნანგრევებიღა დამხვდა. ამ სასტუმროსთან ერთი შემთხვევა მაკავშირებს: თორმეტი წლის ბიჭი ამ შენობაში ძალით მაზიარეს სიყვარულის ხელოვნებას. შორეულ წლებში ეს შენობა გემების მფლობელებს ეკუთვნოდათ და დიდებულიც იყო, ასეთი შენობა თითზე ჩამოსათვლელია ქალაქში, _ თვალს იტაცებდა ალებასტრით მოპირკეთებული სვეტები, მოოქრული ფრიზები, შიდაეზო შვიდფერი მინის გუმბათით, საიდანაც ცისარტყელას ფერები ეფრქვეოდა ორანჟერეას. ქვემო სართულზე ქუჩაში გამავალი გოტიკური პორტალის უკან საუკუნეზე მეტხანს განთავსებული იყო კოლონიური სანოტარო კანტორები, სადაც წარმატებულად მუშაობდა, ხოლო შემდეგ კი გაკოტრდა მამაჩემი, რომელიც მთელი ცხოვრება ღრუბლებში დაფრინავდა.

ცნობილმა მდიდარმა ოჯახებმა ნელ-ნელა დატოვეს ზემო სართულები და მალე იქაურობა აავსეს ღამის ქალების ურდოებმა, რომლებიც ერთ-ნახევარი პესოს გულისთვის განთიადამდე ადი-ჩადიოდნენ კიბეზე კლიენტებთან ერთად, კლიენტები კი ნავსადგურის მახლობელი დუქნებიდან მოჰყავდათ.

თორმეტი წლის ბიჭმა, ჯერ კიდევ მოკლე შარვალი და სასკოლო ფეხსაცმელი რომ მეცვა, ვერ გავუძელი ცდუნებას და ზემო სართულების დათვალიერება მოვიწოდებ. სანამ მამაჩემი მორიგ დაუმთავრებელ კრებაზე ძალას არ ზოგავდა, მე მივშტერებოდი ღვთიურ სანახაობას. ქალები, განთიადამდე რომ ვაჭრობდნენ საკუთარი სხეულით, დილის თერთმეტიდან იწყებდნენ ოჯახური ცხოვრებით ცხოვრებას.

სიცხე მინის გუმბათის ქვეშ აუტანელი იყო და დედიშობილები დადიოდნენ მთელ სახლში, ერთმანეთს ხმამაღლა უზიარებდნენ ღამეულ თავგადასავლებს. შემეშინდა, პირველი, რაც მომაფიქრდა, გაქცევა იყო, საიდანაც შემოვედი, იქიდან უნდა გავიდე, მაგრამ ერთმა ბრგე, ჩასუქებულმა შიშველმა ქალმა, მთის საპნის სუნი რომ ასდიოდა, ზურგიდან შემომხვია ხელი ისე, რომ მის სახეს ვერ ვხედავდი, და თავის მუყაოს საკუჭნაოში წამათრია შიშველი ქალების ტაშისა და მხიარული ხორხოცის თანხლებით. ქალმა პირქვე დამაგდო ფართო საწოლზე, ოსტატურად ჩამხადა შარვალი და გადამაჯდა, მაგრამ ცივმა საშინელებამ, რომელმაც სხეული შემიბოჭა, ვერ მიმაღებინა ის, რაც უნდა მიიღოს მამაკაცმა. სახლში მისულს ღამით სირცხვილი მტანჯავდა გადატანილი თავდასხმის გამო. წუთითაც არ მომიხუჭავს თვალი, სურვილი მკლავდა, კვლავ მენახა ის ქალი. მეორე დილას, როცა ღამის ქალებს ჯერ კიდევ ეძინათ, მთლად აკანკალებული შევედი იმ სოროში და სიყვარულისგან გაგიჟებულმა და ატირებულმა გავაღვიძე ქალი. ჩვენი სიყვარული გრძელდებოდა მანამ, სანამ იგი არ წაშალა რეალობის ულმობელმა გრიგალმა.

ქალს კასტორინა ერქვა და იმ სახლის დედოფალი იყო.

პატარ-პატარა ოთახები ხანმოკლე სიყვარულს ემსახურებოდნენ ერთ პესოდ, ამდენივე ღირდა მომსახურებაც დღე-ღამეში. კასტორინამ შემიყვანა თავის უკუღმართ, ნაღვლიან სამყაროში, სადაც ქალები იწვევდნენ ჯიბეგახვრეტილ კლიენტებს, სთავაზობდნენ მათ ღარიბულ საუზმეს, საპონს, უყურებდნენ კბილის ტკივილს და ჩუქნიდნენ თავიანთ მოწყალე სიყვარულს.

მაგრამ ჩემი ღრმა სიბერის ჟამს უკვე აღარავის ახსოვდა ერთ დროს უკვდავი კასტორინა. არავინ იცის, როდის მოკვდა ან როდის მოასწრო მან მდინარის დაფახვახებული ხის ჯგბირის მიდამოებიდან მთავარი დედა-სანის წმიდათაწმიდა ტახტზე აღზევება. რომელიღაც დუქანში ჩხუბისას დაკარგა მან ცალი თვალი და მეკობრესავით

ცალთვალახვეული კარგა ხანს იჯდა თავის ტახტზე. კასტორინას ბოლო სიყვარული იყო კამაგუეიელი ზანგი სახელად ხონას-კატორღელი, რომელიც ოდესღაც ერთ-ერთ საუკეთესო კორნეტისტად ითვლებოდა ჰავანაში და რომელსაც ერთ-ერთი სარკინიგზო კატასტროფისას სახეზე შეაცივდა თავისი ფართო ღიმილი.

ეს რამდენიმე ხანია გულმა დამიწყო ჩხვლეტა. შინაურულმა წამლებმა და დაზელვებმა ვერ მომიტანეს შვება. სხვა გზა არ მქონდა, მივაკითხე ექიმს.

იგი ცნობილი ოჯახის შვილი და იმ ექიმის შვილიშვილი იყო, მე რომ გამსინჯა ორმოცდაორი წლისა. შემეშინდა, ისე ჰგავდა ეს ექიმი ბაბუამისს. ისეთივე ბებერი იყო, როგორც ის სამოცდაათი წლისა: ნაადრევი სიქაჩლე, უიმედოდ ახლომხედველი კაცის სათვალე და უნუგემო სევდა თვალებში _ ბაბუამისივით. დროდადრო, სანამ ტახტზე მხარს მაცვლევინებდა, ისეთ გაუგებარ რაღაცებს მეკითხებოდა და თანაც ისე სწრაფად, რომ პასუხის მოფიქრებას ვერ ვასწრებდი. ერთი საათის შემდეგ ბედნიერი ღიმილით მითხრა: `მაშ, ასე. ჩემი აზრით, მე აქ არაფერი მესაქმება~. `ეს რას ნიშნავს?~ `ეს იმას ნიშნავს, რომ თქვენს ასაკთან შედარებით შესანიშნავი ჯანმრთელობის პატრონი ბრძანდებით~.

`რა საოცარია, _ ვთქვი მე, _ ზუსტად ასე მითხრა ბაბუათქვენმაც, როცა ორმოცდაორისა ვიყავი. თითქოს დრო ერთ ადგილას გაჩერდა~. `ზუსტად ასე შეიძლება გითხრან ყოველთვის, _ შენიშნა შვილიშვილმა, _ რამეთუ ასაკი ასაკია~. `და მაინც, ყველაფერი მთავრდება სიკვდილით~. `დიახ, _ დამეთანხმა ის, _ მაგრამ არც ისე ადვილია სიკვდილთან მისვლა ისეთი ჯანმრთელი კაცისთვის, როგორც თქვენ ხართ. გულწრფელად ვწუხვარ, რომ ვერ მოგემსახურებით~.

ეს მოგონებები კარგია, მაგრამ ოცდაცხრა აგვისტოს წინა ღამეს, როცა თუჯივით დამძიმებული ფეხებით ავდიოდი ჩემი სახლის კიბეზე, ვიგრძენი იმ ასი წლის წარმოუდგენელი სიმძიმე, გულგრილად რომ მელოდებოდა წინ და მე კვლავ დავინახე დედაჩემი ფლორინა დე დიოსი სიკვდილამდე თავის საწოლში. მან კვლავ ისე დამლოცა, როგორც მაშინ, უკანასკნელად, სიკვდილამდე ორი საათით ადრე.

მორჩა! ეს უკვე ბოლო მინიშნებაა, და მეც მაშინვე დავურეკე როსა კაბარკასს, დღეს საღამოსვე მომიყვანე გოგონა, რადგან ჩემი ოცნება _ უკანასკნელ ამოსუნთქვამდე გავლიო ცხოვრების მეცხრე ათეული, აუხდენელი რჩება-მეთქი. მერე კიდევ დავურეკე რვა საათზე და კვლავაც უარი მითხრა, შეუძლებელიაო. `არ ვიცი მე შეუძლებელი, უნდა გააკეთო!~ _ ვუყვირე სასოწარკვეთილმა. როსამ ყურმილი დადო, მაგრამ თხუთმეტი წუთის შემდეგ დამირეკა:

– კარგი, აქ არის.

როსასთან თერთმეტის ოც წუთზე მივედი და ჩავაბარე ჩემი ცხოვრების უკანასკნელი კარტები – გოგონას მომავალ ცხოვრებაზეც ვიზრუნე ჩემი საშინელი სიკვდილის მერემეთეი. როსამ იფიქრა, ჩემს სახლში რომ ამას წინათ მკვლელობა მოხდა, ნამდვილად იმან იმოქმედა ბერიკაცზე და შემომიტია: `თუ სიკვდილს აპირებ, ძალიან გთხოვ, აქ ნუ მოკვდები~. `თუ მოკვდები, შენც ადექი და თქვი, პუერტო-კოლომბიაზე მატარებელი დაეჯახა-თქო, თუმცა ეს საცოდავი თუნუქის კოლოფი კოლოსაც ვერაფერს დაუშავებს~. იმ ღამეს, ჩემი ოთხმოცდამეთერთმეტე წლის დასაწყისში, ყველაფრისთვის მზად მყოფი დავწევი პირადმა უკანასკნელი ტკივილის მოლოდინში. ზარების შორეული გუგუნნი რომ მომესმა, ვიგრძენი გვერდით მწოლი დელგადინას სუნთქვის სურნელი, ჩემს ყურთასმენას მოსწვდა ვილაცის ძახილი ჰორიზონტიდან და ქვითინი იმისა, ვინც შესაძლოა ამ ოთახში მოკვდა ასი წლის წინათ.

ბოლო ამოსუნთქვასთან ერთად ჩავაქრე შუქი, ჩემი თითები მის თითებში ჩავხლართე, რათა ასე ხელჩაჭიდებული წამეყოლებინა თან, დავითვალე, სამრეკლოზე შუადამის თორმეტი საათი ჩამოჰკრეს.

უკანასკნელ ცრემლებს ვყლაპავდი, სანამ არ ამღერდნენ ალიონის მამლები და მაშინ ჩემს სადიდებლად და პატივსაცემად საზეიმოდ აგუგუნდნენ ზარები, ცაში აიტყორცნა ფერად-ფერადი შუშხუნები და ეს ყველაფერი მოხდა იმის აღსანიშნავად, რომ მე, ოთხმოცდაათი წლისა, ცოცხალი და საღ-სალამათი ვიყავი. როსა კაბარკასს ვუთხარი: `სახლს გიყიდი – მალაზიითა და ბალით~.

მან მიპასუხა: `მოდი, დავდოთ ბებრების პირობა: ჩვენ შორის ვინც ცოცხალი დარჩება, მეორის ქონებაც იმას დარჩეს. ნოტარიუსთანაც დავამოწმეთ~. `არა, ჩემი სიკვდილის შემდეგ ყველაფერი, რაც გამაჩნია, დარჩება მას~. `რა განსხვავებაა. გოგოზე მე ვიზრუნებ, შემდეგ კი ყველაფერს დავუტოვებ, შენსასაც და ჩემსასაც. მე ხომ არავინ მყავს ამ ქვეყანაზე.

მანამდე კი შენს ოთახში დავაყენოთ კონდიციონერი, გავმართოთ კარგი სააბაზანო, შენი წიგნებიც აქ გადმოვიტანოთ და შენი მუსიკაც~.

– როგორ გგონია, ის თანახმა იქნება?

– აჰ, ჩემო ნაღვლიანო ბრძენკაცო, ბებერი კი ხარ, მაგრამ სულელი ნამდვილად არ ხარ, – როსამ გადაიხარხარა, – ის საბრალო გოგო ჭკუას კარგავს შენი სიყვარულით.

ერთიანად გაკაშკაშებულ ქუჩაში გავედი. ცხოვრებაში პირველად შევიცანი საკუთარი თავი ჩემი პირველი ასწლეულის ჰორიზონტთან. ჩემი სახლი, მყუდრო და დალაგებული,

შვიდის თხუთმეტ წუთზე იწყებს ბედნიერი განთიადის ფერად-ფერადი შუქით ავსებას. სამზარეულოში დამიანა მღერის მთელ ხმაზე. კატაც ცოცხალი და ჯანმრთელია როგორც არასდროს. ფეხზე კული შემომხვია, საწერ მაგიდამდე მიმაცილა.

მაგიდის დალაგებას შევუდექი, თავ-თავისი ადგილი მივუჩინე გაყვითლებულ ფურცლებს, სამელნეს, ბატის ფრთის კალამს. ამასობაში მზემ ნუშის ხეებში გამოაჭყიტა პარკში. საფოსტო-სამდინარო გემი, მთელი კვირა რომ არ გამოჩენილა გვალვის გამო, გუგუნით შემოვიდა პორტის არხში. როგორც იქნა, დადგა ჟამი ჭეშმარიტი ცხოვრებისა, გული ჩემი გადარჩენილია, მას მხოლოდ დიდი სიყვარული მოკლავს, და მოკლავს ბედნიერ აგონიაში ერთ მშვენიერ დღეს, ანუ მას შემდეგ, ასი წლის სიცოცხლეს რომ გავლევ..

ლათინური ამერიკის მარტოობა

ანტონიო პიგაფეტამ, ფლორენციელმა ზღვაოსანმა, რომელმაც მაგელანთან ერთად პირველად შემოუარა დედამიწას, ამერიკის სამხრეთი მიწები ზუსტად აღწერა, თუმც ეს ძალიან წააგავდა ფანტაზიას. იგი წერს, რომ იხილა ტახები, რომელთაც ჭიპი ბარკალზე გამოხმოდათ; უკლანჭებო ფრინველები, რომელთა დედლები კვერცხებს მამლების ზურგზე დებდნენ; ასევე, უნო პელიკანების მსგავსი ფრთოსნები, რომელთაც კოვზისებრი ნისკარტები ჰქონდათ. იგი წერს, რომ იხილა უკუღმართად შობილი ჯორისთავა და ჯორისყურა არსებები, რომელთაც ტანი აქლემისა ჰქონდათ, ფეხები – ირმისა და ცხენებივით ჭიხვინებდნენ. იგი აღწერს პირველ პატაგონიელს, რომელმაც სარკეში ჩაიხედა და აგზნებული გოლიათი საკუთარ გამოსახულებას შეეხა.

ეს მომცრო და მომაჯადოებელი წიგნი, რომელიც თანამედროვე რომანისთვის ნიშანდობლივ მარცვლებს შეიცავს, იმდროინდელი რეალობის უცილოდ თავბრუდამხვევი აღწერაა. ინდიელთა ქრონიკებმა უამრავი ასეთი რამ შემოგვინახა. ელდორადოს, ასეთი ჟინით ნაძიებ ილუზორულ ქვეყანას, დიდი ხნის განმავლობაში უამრავ რუკაზე აღნიშნავდნენ და ფორმასა და ადგილმდებარეობასაც კარტოგრაფის ფანტაზიისამებრ უცვლიდნენ.

მარადიული სიყმაწვილის შადრევნის ძიებაში მითითური ალვარ ნუნეს კაბესა დე ვაკა 8 წლის განმავლობაში იკვლევდა მექსიკის ჩრდილოეთს. ექსპედიციის პირშიჩალაგამოვლულმა წევრებმა ერთმანეთის ჭამა დაიწყეს და 600 კაციდან მხოლოდ 5 დაბრუნდა შინ. იმავე დროს განეკუთვნება ერთ უიდუმალეს ამბავთაგანი, როცა ასი გირვანქა ოქროთი დატვირთული 11 ათასი ჯორი კუსკოდან დამრეს და გზას გაუყენეს ატაკუალპასთვის გამოსასყიდის გადასახდელად. ამ ქარავანს დანიშნულების ადგილისთვის არ მიუღწევია. შემდეგ, კოლონიურ ხანაში, კარტაჰენა დე ინდიაში ყიდდნენ ქათმებს, რომლებიც ნალექიან მიწაზე ბინადრობდნენ და რომელთა ჩიჩახვებშიც ოქროს ციცქნა ზოდებს პოულობდნენ.

ერთმა ოქროსმადიებელმა სულ ახლახანაც შეგვახსენა თავი. გასულ საუკუნეში გერმანულმა მისიამ გადაწყვიტა პანამის ყელზე გამავალი სარკინიგზო კონსტრუქციის გამოკვლევა. ასეთ დასკვნამდე მივიდნენ: იმ ადგილებში ლითონი არასაკმარისად მოიპოვებოდა, ამიტომ ლიანდაგები ოქროსგან უნდა დაეგოთ.

არც ესპანელების ბატონობისაგან გათავისუფლებას შეუშლია ხელი ჩვენი უგონობისათვის.

გენერალმა ანტონიო ლოპეს დე სანტა ანამ, მექსიკის სამგზის დიქტატორმა, თავისი მარჯვენა ფეხი, რომელიც მან ე.წ. “ნამცხვრების ომში” დაკარგა, პომპეზურად დაასაფლავა. გენერალი გაბრიელ გარსია მორენო 16 წლის განმავლობაში განაგებდა ეკვადორს აბსოლუტური მონარქის სტატუსით. მისი გვამი პრეზიდენტის სკამზე დასვეს, სადღესასწაულო უნიფორმით შემოსეს და თხელ ფენად მედლებიც დაჰკიდეს. გენერალმა მაქსიმილიანო ჰერნანდეს მარტინესმა, სალვადორის თეოსოფოსმა დესპოტმა, რომელმაც 30 ათასი გლეხი გაჟუჟა, გამოიგონა ქანქარა საკვებში შხამის მისაკვლევად, ხოლო ლამპიონები წითელი ქაღალდით შებურა, ქუნთრუმის ეპიდემიას ამით დავამარცხებო.

ტეგურიგალპას მთავარ მოედანზე მდგარი გენერალ ფრანსისკო მორასანის ძეგლი, ფაქტობრივად, მარშალ ნეის ერთ იმ სკულპტურათაგანია, რომელსაც იოლად შეიძენ პარიზის ყავლგასულ სკულპტურათა საწყობში.

თხუთმეტი წლის წინ, ჩილეელმა პაბლო ნერუდამ, ჩვენი დროის ერთ-ერთმა გამოჩენილმა პოეტმა, ეს აუდიტორია თავისი სიტყვით გაანათა. ამის შემდეგ კეთილი ნების ევროპელებს _ ხანდახან, ბოროტებსაც _ თავზარი დასცა ლათინური ამერიკის არამიწიერმა სიახლეებმა, ამ უსამანო სამყარომ მოუსვენარი მამაკაცებისა და ისტორიული ქალებისა, რომელთა დაუსრულებელი სიკერპე ლეგენდებსაც კი აფერმკრთალებდა.

ჩვენ ამოსუნთქვის დრო არ გვქონია.

ცეცხლმოკიდებულ სასახლეში გამაგრებული ჩვენი პრომეთესებრი პრეზიდენტი მარტო შეაკვდა ჯარს. ორმა საეჭვო ავიაკატასტროფამ შეუმოკლა სიცოცხლე მეორე დიდებულ პრეზიდენტს და დემოკრატიის ჯარისკაცს, რომელმაც თავის ხალხს ღირსების განცდა დაუბრუნა.

აქ 5 ომი მძვინვარებდა და 17 სამხედრო გადატრიალება მოხდა. აქ წარმოიშვა დემონური დიქტატორი, რომელიც ღვთის სახელით ლათინოამერიკელთა ეთნოციდს ახორციელებს ჩვენს დროში. ამასობაში, ერთ წლამდე ასაკის 20 მილიონი ლათინოამერიკელი ბავშვი დაიღუპა _ უფრო მეტი, ვიდრე _ ევროპაში 1970 წლიდან დაბადებულნი. რეპრესიებს ემსხვერპლა თითქმის 120 ათასი ადამიანი, თითქოს უფსალას მოსახლეობის დათვლა არავის შეეძლოს! უამრავი ორსული ქალი დააპატიმრეს, რომელთაც არგენტინის

ციხეებში იმშობიარეს. არავინ იცის იმ ბავშვების ადგილსამყოფელი, რომლებიც ფარულად გააშვილეს ან სამხედროთა ბრძანებისამებრ, უპატრონოთა თავშესაფარში მიავლინეს. ამ ვითარების გამოსწორებისთვის ბრძოლას შეეწირა კონტინენტზე მცხოვრები ორას ათასამდე ქალი და მამაკაცი.

ას ათასამდე დაიღუპა ცენტრალური ამერიკის სამ პატარა და უიღბლო ქვეყანაში: ნიკარაგუაში, სალვადორში, გუატემალაში. ეს რომ ამერიკის შეერთებულ შტატებში მომხდარიყო, ასეთ მაჩვენებელს მივიღებდით: მილიონ ექვსასი ათასი ძალმომრეობითი სიკვდილი 4 წელიწადში. ჩილედან მილიონი ადამიანი გაიქცა, რაც ამ სტუმართმოყვარე ქვეყნის მოსახლეობის 10 პროცენტია. ურუგვაიდან, რომელშიც ორნახევარი მილიონი მოსახლეა და საკუთარ თავს კონტინენტის ყველაზე ცივილიზებულ ერად მიიჩნევს, ყოველ მეხუთე მკვიდრზე ერთი გაძევებულია.

1979 წლის შემდეგ, სალვადორში გაჩაღებულმა სამოქალაქო ომმა ყოველ ოც წუთში ერთი მოსახლე ლტოლვილად აქცია. ლათინური ამერიკიდან დევნილებსა და გაძევებულებს სახელმწიფო რომ შეექმნათ, მისი მოსახლეობა ნორვეგიისაზე მეტი იქნებოდა.

ვბედავ იმაზე ფიქრს, რომ ეს სინამდვილე საზღვრებს გასცდა და არა მხოლოდ ლიტერატურამ, არამედ ამანაც მიიპყრო შვედეთის აკადემიის ყურადღება. არა ლიტერატურულმა რეალობამ, არამედ იმან, რაც ჩვენს შორისაა და ყოველდღიურად უთვალავ სიკვდილს განსაზღვრავს. სწორედ ეს კვებავს ხარბ შემოქმედებით წყაროს, რომელიც სავსეა წუხილითა და მშვენიერებით.

ამიტომაც ეს მოხეტიალე და ნოსტალგიური კოლუმბიელი კიდეც ერთი შიფრია, რომელიც ბედისწერამ დაიმარტოვა. პოეტებსა და ლატაკებს, მუსიკოსებსა და წინასწარმეტყველებს, მეომრებსა და ავაზაკებს, ამ თავაწყვეტილი რეალობის ყველა ქმნილებას წარმოსახვის გარეშე უნდა დაგვენახა, რომ ყველა ჩვენი სასტიკი პრობლემა წარმოშვა ერთიანი აზრის ნაკლებობამ: დამაჯერებლობა შთაგვებერა საკუთარი სიცოცხლისათვის. აი, ეს არის, ჩემო მეგობრებო, ჩვენი მარტოობის მთავარი დაბრკოლება.

ეს სიმწელები ხელს იმიტომ გვიშლის, რომ სამყაროს ამ ნაწილში მცხოვრები ნიჭიერი და გონიერი ადამიანები, რომლებიც ასეთად საკუთარი კულტურის კვლევამ აქცია, ჩვენს ინტერპრეტირებას ცდილობენ.

დაუჩემებიათ, რადაც უნდა დაუჯდეთ, იმავე კრიტერიუმებით გაგვზომონ, რომლებსაც სათავისოდ იყენებენ. მათ ავიწყდებათ, რომ ცხოვრება ყველაზე როდი მოქმედებს გამანადგურებლად; ჩვენი იდენტობის ძიებას ისევე თან სდევს სისხლი და სირთულე, როგორც მათსას ახლდა. ჩვენი რეალობის ინტერპრეტირება იმ ნიმუშებით, რომლებიც უცხოა ჩვენთვის, უფრო გვაუცხოებს, ნაკლებად გვათავისუფლებს, უფრო ამძაფრებს ჩვენს მარტოობას.

ღირსეული ევროპა უფრო შორსმჭვრეტელი ალბათ მაშინ აღმოჩნდებოდა, როცა ჩვენს დანახვას ჩვენივე წარსულთან ერთად შეეცდებოდა. გავიხსენოთ, რომ ლონდონში სამასი წლის განმავლობაში აშენებდნენ პირველ გალავანს და სამას წელზე მეტ ხანს ელოდნენ პირველ ეპისკოპოსს.

რომი ოცი საუკუნის განმავლობაში იყო ურწმუნობის ბინდში გახვეული, ვიდრე მის ისტორიაში ეტრუსკი იმპერატორი არ გამოჩნდა. მშვიდობისმოყვარე შვეიცარიელები, დღეს რომ რბილი ყველითა და აპათიური საათებით გვიმასპინძლებიან, ჯერ კიდევ XVI საუკუნეში, დაქირავებული ჯარისკაცების სახით, სისხლისგან ცლიდნენ ევროპას. რენესანსის ზეობაშიც კი იმპერიული არმიის შემადგენლობაში მებრძოლმა 12 ათასმა ლანსკუენეტმა ააოხრა და გამარცხა რომი და 8 ათასი ადამიანი ხმლებით აკუწა.

ტონიო კრეგერის ოცნება უბიწო ჩრდილოეთისა და ვნებიანი სამხრეთის გაერთიანება იყო. აქ 53 წლის წინათ მას თომას მანი განადიდებდა. მე არ მსურს ტონიოს ილუზიის ხორცშესხმა, მაგრამ მწამს, რომ ის გამჭრიახი ევროპელები, რომლებიც ახლაც იბრძვიან, რათა თავიანთ ქვეყნებში უფრო მეტი სამართლიანობა და კაცთმოყვარეობა დაამკვიდრონ, უფრო დაგვეხმარებოდნენ, თუ ჩვენი ხედვის რაკურსს შეცვლიდნენ. ჩვენი ოცნებების გაზიარება ნაკლებ მარტოსულებად როდი გვხდის. ეს სოლიდარობა უნდა გარდაიქმნას ყველა იმ ხალხის კანონიერი მხარდაჭერის კონკრეტულ აქტებად, რომლებსაც ამ დანაწევრებულ სამყაროში თავის ნებაზე ცხოვრების ილუზია ტანჯავთ.

ლათინურ ამერიკას არც სურს და არც მიზეზი აქვს, მისდაუნებურად პაიკის როლი შეასრულოს. არც იმ სასურველის სინამდვილედ მიჩნევა უნდა, რომ მისი დამოუკიდებლობა და თვითმყოფობა დასავლეთის მისწრაფებად გადაიქცევა.

მართალია, ნავიგაციურმა სრულყოფამ შეამცირა მანძილი ჩვენს ამერიკასა და ევროპას შორის, მაგრამ მგონი, უფრო მკაფიო გახადა ჩვენი კულტურების დაშორებულობა.

რატომბა, რომ ჩვენი ორიგინალობა ასე ფასობს ლიტერატურაში და ასე ურწმუნოდაა უკუუდებული სოციალური ცვლილებებისას? რატომ ჰგონიათ, რომ სოციალური სამართლიანობა, რომლის მოპოვებას პროგრესული ევროპელები თავიანთი ქვეყნებისათვის ცდილობენ, შეუძლებელია ლათინური ამერიკის მიზნად იქცეს, განსხვავებული მეთოდებით განსხვავებულ პირობებში? არა: განუსაზღვრელი ძალადობისა და ჩვენი ისტორიული ტკივილის _ ძველი უსამართლობის შედეგთა და გამოუთქმელ წუხილთა ბრალია, რომ ჩვენი სახლიდან თქვენამდე სამი ათასი ლიეა. თუმც ბევრი ევროპელი ლიდერი და მოაზროვნე ფიქრობს ბებრული ბავშვურობით (დავიწყნიათ სიყმაწვილეში ჩადენილი უხვი უსაქციელობანი!), რომ შეუძლებელია სხვა ბედს ეწიო, ვიდრე იცხოვრო ორ მბრძანებელს შუა. ეს არის, ჩემო მეგობრებო, ჩვენი მარტოობის საზომი.

მიუხედავად ამისა, ჩაგვრას, ძარცვას, უარყოფას ჩვენ სიცოცხლით ვუპასუხებთ. ვერც წყალდიდობები და ეპიდემიები, ვერც შიმშილი და კატაკლიზმები, ვერც საუკუნო ომები ვერ უარყოფენ სიცოცხლის უპირატესობას სიკვდილზე. ეს უპირატესობა იმატებს, იზრდება. ყოველ წელს 74 მილიონით მეტი იბადება, ვიდრე _ კვდება. ახალშობილთა ყოველწლიური რაოდენობა ნიუ-იორკის მოსახლეობის შვიდმაგ ოდენობაზე უნდა გადავამრავლოთ.

ჩვილების უმრავლესობა ნაკლებრესურსიან ქვეყნებში ჩნდება, რომლებშიც, რა თქმა უნდა, ლათინური ამერიკაც იგულისხმება. ამის საპირისპიროდ, ყველაზე მდიდარ ქვეყნებში ნგრევის ძალაუფლებას ამრავლებენ. მაგალითად, ასჯერ ძალუძთ არა მხოლოდ ადამიანთა, არამედ იმ ცოცხალ არსებათა მოსპობაც, რომლებსაც კი ოდესმე უსუნთქავთ ამ უიღბლო პლანეტაზე.

ერთ დღეს, რომელიც დღევანდელს ჰგავდა, ჩემმა მოძღვარმა უილიამ ფოლკნერმა თქვა: “უარს ვამბობ ადამიანის დასასრულთან შეგუებაზე”. შესაძლოა, უღირსობის გამო ამ ადგილზე წავქცეულიყავი, სადაც ოდესღაც ფოლკნერი იდგა. მაგრამ სრულად ვარ იმაში დარწმუნებული, რომ რაც 32 წლის წინათ ფოლკნერმა უარყო, დღეს, პირველად კაცობრიობის ისტორიაში, სხვა არაფერია, თუ არა უბრალო მეცნიერული შესაძლებლობანი.

ვეხლებით ამ საოცარ სინამდვილეს, რომელიც, ალბათ, უტოპიად მიაჩნდათ კაცობრიობის არსებობის მანძილზე. ჩვენ, მეიგავენი, იმასაც ვირწმუნებთ, რომ ჯერ კიდევ არ არის გვიან, მონაწილეობა მივიღოთ ამ უტოპიის საწინააღმდეგო უტოპიის

შექმნაში. სიცოცხლის ყველაზე მძაფრი და ახალი უტოპია ისაა, როცა არავინ გადაუწყვეტს სხვას, თუ როგორ მოკვდეს; როცა სიყვარული ჭეშმარიტებად გადაიქცევა, როცა ბედნიერება შესაძლებელი იქნება და როცა რასები ასწლიანი დუმილით დაისჯებიან, როცა დედამიწას ერთხელ და უკანასკნელად მიეცემა მეორე შესაძლებლობა.

შენიშვნები:

ანტონიო პიგაფეტა (დ. 1491) – იტალიელი მეცნიერი; მაგელანს გაყოლილი დაახლოებით 240 კაციდან პიგაფეტა ერთი იმ 18-თაგანი იყო, რომელიც 1522 წელს ესპანეთში დაბრუნდა. მაგელანის მოგზაურობასა და შედეგებზე სწორედ მისი ჩანაწერებიდან ვიცით.

პატაგონია – გეოგრაფიული რეგიონი სამხრეთ ამერიკაში: ნაწილი არგენტინაშია, ნაწილი – ჩილეში;

ალვარ ნუნეს კაბესა დე ვაკა (1490-1559) – “ახალი სამყაროს” ესპანელი მკვლევარი

კუსკო – ქალაქი სამხრეთ პერუში, ინკთა იმპერიის დედაქალაქი, არქეოლოგებს VIII ს-ზე ადრეულად მიაჩნიათ.

ატაჰუალპა (დაახლ. 1502-1533) – პერუს ინკა იმპერატორი

კარტაჰენა დე ინდიას – კოლუმბიის ჩრდილოეთში მდებარე საპორტო ქალაქი

გენერალი ანტონიო ლოპეს დე სანტა ანა (1794-1876) – მექსიკელი პოლიტიკური მოღვაწე. მექსიკის პრეზიდენტი სხვადასხვა დროს 22 წლის განმავლობაში.

“ნამცხვრების ომი” – (Pასტრე ჭარ) – მექსიკის დაპყრობა ფრანგების მიერ 1838 წელს. იმხანად ფრანგ კონდიტერს რემონტელს საცხობი გაეხსნა მეხიკოში, რომელიც მექსიკელმა ჯარისკაცებმა დაარბიეს. კონდიტერმა საფრანგეთის მეფესთან იჩივლა.

ლუი-ფილიპმა (1773-1850) სანაცვლოდ უზარმაზარი თანხის გადახდა მოითხოვა. მექსიკელებმა ვერ შეძლეს და ომიც დაიწყო.

გენერალი გეაბრიელ გარსია მორენი (1821-1875) – ეკვადორის პრეზიდენტი (1859-1865; 1869-1875)

გენერალი მაქსიმილიანო ჰერნანდეს მარტინესი (1882-1966) – ცენტრალური ამერიკის კალიგულად წოდებული ელ სალვადორის პრეზიდენტი 1931-44 წლებში

გენერალი ფრანსისკო მორასანი (1792-1842) – ცენტრალური ამერიკის სახელმწიფო მოღვაწე, ადვოკატი, ორატორი, ცენტრალური ამერიკის ფედერაციული რესპუბლიკის პრეზიდენტი 1830-1834, 1835-1839 წლებში; ჰონდურასის, გუატემალას, სალვადორისა და კოსტა რიკას სახელმწიფოთა მეთაური

ტეგუსიგალპა – ჰონდურასის დედაქალაქი

მარშალი მიშელ ნეი (1769-1815) – საფრანგეთის რევოლუციებისა და ნაპოლეონის ომების გმირი, ნაპოლეონ I-ის მიერ “კურთხეული” 18 მარშალთაგანი

უფსალა – შვედეთის ქალაქი, სიდიდით სახელმწიფოს მეოთხე ქალაქი

ლანსკუენეტი – უცხოელთა სამსახურში მყოფი გერმანელი ქვეითი ჯარისკაცი; “იღბლიანი ჯარისკაცი”

ჩვენი ცხოვრების მდინარე

ბავშვობაში დაბრუნებას მხოლოდ ერთი მიზეზით ვისურვებდი: რათა კიდევ ერთხელ ვიმოგზაურო მაგდალენაზე. მდინარის გემით წელიწადში ორჯერ ვმგზავრობდი (ბოგოტასკენ და ბოგოტადან) - საშუალო სკოლაში სწავლის ექვსი წლისა და უნივერსიტეტში სწავლის პირველი ორი წლის განმავლობაში. ყოველი მგზავრობისას გაცილებით უკეთ ვეცნობოდი ცხოვრებას, ვიდრე - სკოლაში.

მდინარის წყალუხვობის პერიოდებში ხუთი დღე სჭირდებოდა გემით მგზავრობას ბრანკილიადან პუერტო-სალგარამდე და, შემდგომ, მატარებლით ბოგოტამდე მიღწევას. წვიმების დროს - რაც არცთუ ისე იშვიათი მოვლენა გახლდათ - მგზავრობა სამ კვირამდე გრძელდებოდა.

პუერტო-სალგარიდან ბოგოტისკენ მიმავალი მატარებელი მთაგორიან ადგილებში მიიკლანკნებოდა და კლდოვან ქედებზე დაბობლავდა. ციცაბო აღმართებზე ის უკან მიგორავდა, შემდეგ სიჩქარეს ავითარებდა და კვლავ წინ მიიწევდა. დრაკონივით მძლავრად ქმინავდა და ოხშივარს უშვებდა.

მატარებლის სვლის გასაიოლებლად მგზავრები ზოგჯერ ფეხით ადიოდნენ უახლოეს ქედზე. ლიანდაგის გასწვრივ ჩამწკრივებული გათომილი, პირქუში სოფლები ყიდდნენ შემწვარ ყვითელ წიწილებს და კარტოფილის პიურეს, საავადმყოფოს სუნით რომ ყარდა.

მატარებელი ბოგოტას აღწევდა სადამოს ექვსი საათისთვის, რომელიც ახლაც დღის ყველაზე უსიამოვნო მომენტად მიმაჩნია. ამ უხალისო, ცივ ქალაქში ტრამვაები ღრჭიალებდნენ და ყოველ მოსახვევთან ნაპერწკლებს ისროდნენ. ჭვარტლნარევი წვიმა არ წყდებოდა.

ქუჩებში შავქუდიანი კაცები ირეოდნენ, ერთმანეთს ეჯახებოდნენ და სადღაც მიიჩქაროდნენ.

არც ერთი ქალი არ ჩანდა. მთელი წელი ბოგოტაში უნდა გაგვეტარებინა სწავლის საბაბით, სინამდვილეში კი სულმოუთქმელად ველოდით დეკემბერს, როდესაც მაგდალენაზე ხელახლა უნდა გვემგზავრა.

იმ დროს გემებს სამი გემზანი და ორი გრძელი საკვამლე მილი ჰქონდათ. დამით ისინი გაჩირადდნებულ პატარა ქალაქებს ემსგავსებოდნენ და სანაპიროს ჩაბნელებული სოფლების გასწვრივ მიცურავდნენ. მუსიკისა და ჯადოსნური ზმანებების შლეიფი არემარეს ეფინებოდა.

გემებს ჰქონდათ ადვილად დასამახსოვრებელი სახელწოდებები: \"ატლანტიკო\", \"მედელინი\", \"კაპიტანი დე კარო\", \"დავიდ არანხო\". კონრადის მოთხოვნების პერსონაჟთა მსგავსად, კაპიტნები სიმკაცრით და, იმავდროულად, გულისხმიერებით გამოირჩეოდნენ. ისინი ხარბად, გარეული მხეცებივით ნთქავდნენ საჭმელს, მაგრამ თავიანთ პატარა კაიუტებში ღამლამობით მარტონი როდი იყვნენ. ეკიპაჟი კაპიტნებს \"მეზღვაურებს\" უწოდებდა, თუმცა ბრანკილიას ბარებსა და ბორდელებში, ნამდვილ მეზღვაურთა გარემოცვაში, მათ \"მენავეების\" სახელით იცნობდნენ. მგზავრობისას დრო ნელა და საინტერესოდ გადიოდა.

დღისით გემბანზე ვისხედით და ნაპირებს ვაკვირდებოდით. ჩრდილში გაწოლილ ალიგატორებს, ხის ტოტებს რომ ჰგავდნენ, ხახები ფართოდ დაეფჩინათ, თითქოს ელოდნენ, რომ მსხვერპლი თავისთავად ჩაუვარდებოდათ პირში. ვამჩნევდით ჩვენი ხმაურით დამფრთხალ უამრავ ყანჩას; წყალსავსე ჭაობებში მსხდარ გარეულ იხვებს; თევზთა გუნდებს. მეჩჩებზე ლამანტინები შვილებს ძუძუს აწოვებდნენ და მათი გაბმული ყვირილი სიმღერასავით ჟღერდა.

ზოგჯერ დღის ძილს გვიკრთობდა ამაზრზენი სიმყრალე და ვხედავდით, როგორ მოჰქონდა დინებას ძროხის ვეება, გაბერილი ლეში, რომელზეც გრიფი დამჯდარიყო. მთელი მგზავრობის განმავლობაში რიჟრაჟზე გვაღვიძებდა მაიმუნების ყაყანი და გრძელკუდა თუთიყუშების გნიასი.

თვითმფრინავით მგზავრობისას ძნელად თუ შეიძენ ნაცნობებს. მაგდალენაზე ცურვის დასრულებისას კი ერთ მრავალრიცხოვან ოჯახს წარმოვადგენდით. მომავალი შეხვედრებით ვხარობდით: ელიას ოჯახი კალამარში ამოვიდოდა გემზე, პენას და დელ ტოროს ჯალაბი - ლა-პლატაში; ესტორინოს და ვინას ცოლ-შვილი - მაგანგვაში, ვილაფანისა - ელ-ბანკოში.

ნავსადგურებში შეჩერებისას გემის არაერთი მგზავრის ბედი იცვლებოდა: ვინსენტ ესკუდერო, სტუდენტი-მედიკოსი, გამარაში დაუპატიჟებლად შეუერთდა მექორწილებს, ნებართვის თხოვნის გარეშე იცეკვა ყველაზე ლამაზ ქალთან და ამ უკანასკნელის ქმრის ტყვიას შეეწირა.

სამაგიეროდ, ბარანკაბერმეიაში მთვრალმა პედრო პაბლო გილიენმა ცოლად შეირთო პირველივე ქალიშვილი, რომელიც მოეწონა. ისინი ახლაც ბედნიერად ცხოვრობენ თავიანთ ცხრა შვილთან ერთად. შესანიშნავმა მუსიკოსმა ხოსე პალენსიამ ტენერიფეში მონაწილეობა მიიღო მედოლეთა კონკურსში და ჯილდოდ მიღებული ძროხა იქვე გაყიდა ორმოცდაათ პესოდ, რაც იმ დროს მნიშვნელოვან თანხას შეადგენდა.

ზოგჯერ გემი ორიოდ კვირით ქვიშიან მეჩჩებზე ჯდებოდა, მაგრამ უკმაყოფილებას

არავინ გამოთქვამდა: გართობა ხომ კვლავ გრძელდებოდა. კაპიტანი მამლევდა წერილობით, ბეჭედდასმულ ახსნა-განმარტებას სკოლაში წარსადგენად. ჩემი უკანასკნელი მგზავრობის დროს, 1948 წლის ერთ ღამეს გაგვალვინა შემზარავმა ყვირილმა, რომელიც ნაპირიდან გაისმოდა. თურმე დედალი ლამანტინი მეჩეჩთან ჩამოვარდნილი ხის ტოტებში გახლართულიყო. ჩვენმა კაპიტანმა კლიმაკო კონდე აბელომ (ერთ-ერთმა საუკეთესო კაპიტანმა) ეკიპაჟს უბრძანა, პროექტორებით გაენათებინათ მეჩეჩი. ეკიპაჟის წევრები წყალში ჩახტნენ და ლამანტინი გაათავისუფლეს.

ეს იყო ოთხი მეტრი სიგრძის - ფანტასტური შესახედაობის არსება, რომელიც უცნაურად მოძრაობდა. გლუვი, ბაცი ფერის კანი ჰქონდა და დაბურული მკერდი ქალისას მიუგავდა. დიდრონი თვალებიდან ცრემლები სდიოდა.

სწორედ ამ კაპიტანმა განაცხადა ერთხელ, რომ მდინარის აუზში მცხოვრები ცხოველების დახოცვა ქვეყანას საშინელ საფრთხეს უქადდა. ის მგზავრებს ნადირობას უკრძალავდა და ყვიროდა, თუ ვინმეს მკვლელობის ჩადენა სურს, ეს თავის სახლში მოიმოქმედოს და არა ჩემს გემზე.

სამწუხაროდ, მისი ნათქვამი არავინ შეისმინა.

ცამეტი წლის შემდეგ, 1961 წლის 19 ივლისს, მეხიკოში მეგობარმა დამირეკა და მაუწყა, რომ მაგანგუს ნავსადგურში გემ \"დავიდ არანხოს\" ცეცხლი წაეკიდა და ერთიანად ნაცრად იქცა. როდესაც ყურმილი დავკიდე, დამეუფლა საშინელი გრძნობა, თითქოს ჩემი ახალგაზრდობა საბოლოოდ დამთავრდა და ჩვენს მდინარესთან დაკავშირებული მოგონებები გემთან ერთად ჩაიფერფლა.

ეს მართლაც ასე მოხდა.

ამჟამად მაგდალენა მკვდარი მდინარეა. მისი წყალი მოწამლულია, ხოლო ცხოველები ამოწყვეტეს. მთავრობის მიერ გარემოს დაცვის შესახებ დაწყებული მსჯელობა (რასაც ბიძგი მისცეს ამ საკითხით დაინტერესებულმა ჟურნალისტებმა) სხვა არაფერია, თუ არა ყურადღების გაფანტვის უღირსი ხერხი.

მაგდალენას აღდგენას დასჭირდებოდა, სულ ცოტა, ოთხი თაობის ენერგიული ძალისხმევა, ე.ი. მთელი საუკუნე.

ადამიანები ხალისით საუბრობენ ტყეებით მაგდალენას ნაპირების განაშენიანების შესახებ, რაც საჭიროებს 59.1100000 ხის დარგვას. უკეთ გააზრების მიზნით სიტყვიერად გამოვთქვათ: ორმოცდაცხრამეტი მილიონ ასათი ათასი ხე. ამასთან, მთავარ პრობლემას წარმოადგენს არა ხეების რაოდენობა, არამედ - ტერიტორია, სადაც ისინი უნდა დაირგოს. თითქმის მთელ ვარგისიან მიწებს კერძო მესაკუთრეები ფლობენ და ტყეებით სრული განაშენიანება ნიშნავს ამ მიწების 90 პროცენტის დაფარვას. ერთი ვიკითხოთ, რომელი

ჭკუათმყოფელი მეპატრონე გვიბოძებს მისი მიწების 90 პროცენტს მხოლოდ ხეების დასარგავად და დათმობს თუ არა ის საკუთარი შემოსავლის 90 პროცენტს? დაბინძურება მხოლოდ მდინარე მაგდალენას როდი ანადგურებს. მის შენაკადებს მოაქვს სამრეწველო, სასოფლო-სამეურნეო და ცხოველური ნარჩენები ეროვნული ნარჩენების გიგანტურ რეზერვუარში - ბოკა დე კენიზას სრუტეში. 1980 წლის ნოემბერში ჯარიდან გამოპარული ორი დეზერტირი მდინარე ბოგოტაში ჩახდა.

ისინი მდინარის წყლისგან დაინფიცირდნენ და კინალამ დაიღუპნენ. მაგდალენას ნაპირებზე მცხოვრები ადამიანები მდინარის წყალს არ სვამენ და არც სხვა საჭიროებისთვის იყენებენ. ისინი მაგდალენას თევზსაც არ ხმარობენ საკვებად, რადგან ეს იგივეა - მაპატიეთ ამ გამოთქმისთვის - რაც სკორეს ჭამა. გარემოს დაცვის ამოცანა ძნელად განსახორციელებელია, მაგრამ, საბოლოო ანგარიშში, რეალურია. საამისოდ საჭირო ღონისძიებები დეტალურადაა აღწერილი ჰოლანდიელ და კოლუმბიელ მეცნიერთა ერთობლივ გამოკვლევაში, რომელიც რამდენიმე წლის წინათ დასრულდა. გამოკვლევის ოცდაათი ტომი ეროვნული ჰიდრომეტეოროლოგიური ინსტიტუტის არქივში იმტვერება. ამ მონუმენტური ნაშრომის დირექტორის მოადგილე გახლდათ ანტიოქიელი ახალგაზრდა ინჟინერი ხაირო მურილიო, რომელმაც თავისი სიცოცხლის ნახევარი შესწირა გამოკვლევას და სულიერი სიმშვიდე დაკარგა: ის თავისი ოცნებების მდინარეში ჩაიხრჩო. თავისთავად ცხადია, რომ ახლო წარსულში პრეზიდენტობის არც ერთმა კანდიდატმა არ დაუთმო დრო ამ ამოცანის გადაწყვეტას..

სამი სომნამბულის მწუხარება

ის ახლა მიტოვებული სახლის შორეულ კუთხეშია. მანამდე ვიღაცამ გვითხრა, რომ ეს ქალი აუჩქარებელ ცხოვრებას უნდა შეჩვეოდა, გემოსა და სუნის გარეშე, სადაც ყველაზე მიმზიდველი – მკაცრი, თითქოს ქვისა და კირისგან გამოთლილი მარტოსულობაა, რომელიც მხრებზე აწვა. იმ დროს ჯერ მისი ნივთებიც არ გვექონდა მოტანილი: ტანსაცმელი, ჯერ კიდევ, ტყის სუნი რომ ასდიოდა და ავდარში ჩასაცმელი მსუბუქი ფეხსაცმელი.

დიდი ხნის შემდეგ კიდევ სხვა რაღაც გაგვახსენდა, ოდესღაც ეს ქალიც ბავშვი იყო, მაგრამ როცა პირველად გვითხრეს, არ დავიჯერეთ. ახლა, როცა კუთხეში მჯდომ ქალს ვხედავდით, გაცეხული თვალებით რომ გვიცქერდა და თითი ტუჩებთან მიეტანა, უკვე გვჯეროდა - ისიც იქნებოდა ბავშვი, ეყვარებოდა წვიმის ხანმოკლე სიგრილეს და მზეში მასაც ექნებოდა ჩრდილი.

ეს ყველაფერი და კიდევ ბევრი სხვა რაღაც დავიჯერეთ იმ საღამოს, მიუხედავად მისი შემაშინებელი შერწყმულობისა ქვესკნელის სამყაროსთან, მაინც სრულიად ადამიანური იყო. ამაში მაშინ დავრწმუნდით, როცა ქალმა ისეთი შემამრწუნებელი ყვირილი მორთო, თითქოს სხეულში მინა ემსხვრეოდა; გვემახოდა, თითოეულს სახელით მოგვმართავდა, ტირილით გვიხმობდა, სანამ ყველანი მის გვერდით არ ჩამოვსხედით; მერე ვიმღერეთ, ტაშიც დავუკარით, თითქოს ამ ხმებით შეგვეძლო დამსხვრეული მინის გამთელება. სწორედ მაშინ დავიჯერეთ, რომ ერთ დროს ისიც ბავშვი ყოფილა. მერე ქალი წამოდგა და რატომღაც, მდინარე და ხეები გაგვახსენა, წინ გადმოიხარა, სახე გამოაჩინა და ჯერ კიდევ თვალცრემლიანმა გვითხრა:

— მე აღარასოდეს გავიღიმებ.

ჩვენ, სამივე, ჩუმად გავედით გარეთ, ალბათ იმიტომ, რომ ყველას ერთი და იგივე აზრები გვიტრიალებდა. შეიძლება ის აზრი, რომ სახლში შუქის ანთება აღარ ღირდა. ქალს მარტო უნდოდა ყოფნა – ბნელ კუთხეში დაჯდომა და ნაწნავის უკანასკნელად დაწვნა, - წინა ცხოვრებიდან, სანამ მხეცად იქცეოდა, მხოლოდ ესლა შემორჩენოდა ადამიანური.

გარეთ, ეზო მწერებით იყო სავსე, იქ ჩამოვსხედით და ამ ქალზე დავიწყეთ ფიქრი.

ადრეც ასე ვიქცეოდით. შეიძლება ითქვას, მთელი ცხოვრების მანძილზე, ყოველდღე ასე ვსხდებოდით და ვფიქრობდით.

თუმცა ეს ღამე დანარჩენებისგან განსხვავდებოდა: ქალმა მაშინ გვითხრა, რომ

აღარასოდეს გაიღიმებდა და ჩვენ, რადგან მას კარგად ვიცნობდით, მივხვდით, რომ ეს საშინელი სიზმარი სინამდვილედ იქცა. სამკუთხედზე დავსხედით და წარმოვიდგინეთ, რომ შუაში ეს ქალი გვეჯდა, რადანაირი აბსტრაქტული, რომელსაც საათის განუწყვეტელი წიკწიკის მოსმენაც არ შეეძლო, რადგან გაზომილად, წუთებით, წამებით ფერფლად აქცევდა მის არსებობას. “იმდენი გამბედაობა მაინც გვქონდეს, მისთვის სიკვდილი გვესურვებინა,” – გავიფიქრეთ სამივემ ერთდროულად, მაგრამ მისი საძაგელი, გაყინული სული ისე გვიყვარდა, როგორც საკუთარი დამალული ხასიათი. ჩვენ უკვე დიდი ხანია გავიზარდეთ. ის კიდევ – უფრო დიდი იყო ჩვენზე. იმ ღამეს ჩვენთან ჯდომა, როგორც საკუთარ შვილებთან, და ვარსკვლავების თანაბარი გულისცემის მოსმენაც შეეძლო. ის, ალბათ, პატივსაცემი ქალბატონიც გახდებოდა, ვინმე პატიოსან ბურჟუაზე რომ გათხოვილიყო ან ღირსეული საყვარელი ჰყოლოდა.

მაგრამ ქალი მიეჩვია ერთ განზომილებაში ცხოვრებას – რომელიც სწორ ხაზს ჰგავდა, ალბათ იმიტომ, რომ მისი შეცდომები და მიღწევები პროფილით ჩანდა. ჩვენ ეს რამდენიმე წლის წინ შევიტყვეთ. ერთხელ, დილით რომ ავდექით, არც კი გაგვკვირვებია, თიხიან ეზოში რომ იწვა გაუნძრევლად და მიწას ღეჭდა. ღიმილით შემოგვხედა; მეორე სართულის ფანჯრიდან გადმოვარდნილიყო და ასე იწვა, მოუდრეკელი, მიწაში თავზარგული. მოგვიანებით მივხვდით, რომ ერთადერთი, რაც არ შეცვლილა – შიში იყო, ბუნებრივი შიში სიშორისა და სიცარიელისადმი. მხრებში მოგვიდეთ და ხელში ავიყვანეთ, სულ არ იყო გახევებული, როგორც თავიდან გვეგონა; პირიქით, რბილი და მოქნილი სხეული ჰქონდა, როგორც ახალ მიცვალებულს.

სახით მზისკენ მივაბრუნეთ – თითქოს სარკის წინ დავაყენეთ, - თვალები ფართოდ ჰქონდა გახელილი, პირი მიწით მოთხვრილი, რომლის სამარისებური გემო, ალბათ, უკვე ნაცნობი იყო მისთვის. ჩამქრალი მზერა მოგვაპყრო და ისეთი შეგრძნება მქონდა, თითქოს აღარ არსებობდა, მაგრამ ხელში მაინც მეჭირა.

ვიღაცამ გვითხრა, რომ ქალი მოკვდა: მისი ცივი და მშვიდი ღიმილი კი დარჩა – ყოველთვის იღიმებოდა, ღამით, სახლში უძილო რომ დაბორიალობდა. გვითხრა, რომ არ იცოდა, ეზოში როგორ აღმოჩნდა. სცხელოდა, თან ჭრიჭინის გამაყრუებელი, მოსაბეზრებელი ხმა ესმოდა, რომელსაც მის ოთახში შესვლა უნდოდა და ცემენტის იატაკზე ლოყამიბჯენილი, მზად იყო, ყველა საკვირაო ლოცვა გაეხსენებინა.

თუმცა, ჩვენ ვიცოდით, რომ ლოცვებს ვეღარ გაიხსენებდა, რადგან დიდი ხანია დროის შეგრძნება დაეკარგა. უცებ გვითხრა, როცა ჭრიჭინისგან კედელს იცავდა, ამ დროს ღრმად ჩაეძინა. მერე ვიღაცამ მხრებში მოჰკიდა ხელი, კედელი გაწია და სახით მზეს მიუშვირა. იმ ღამეს, ეზოში რომ ვისხედით, მივხვდით, ქალი აღარასოდეს გაიღიმებდა. თავიდანვე

დაგვანაღვლიანა მისმა გულგრილმა სერიოზულობამ და იმ თავისებურმა, აუხსნელმა სურვილმა, რომ კუთხეში ცხოვრება სურდა.

ისე ძლიერ დავსევდიანდით, როგორც იმ დღეს, პირველად რომ დავინახეთ კუთხეში მჯდომი, როგორც ახლა. გავიგონეთ, როგორ ამბობდა, რომ აღარასოდეს იბორიალებდა სახლში.

თავიდან არ დავუჯერეთ, ჩვენ ხომ მთელი თვეების განმავლობაში ვხედავდით, როგორ დადიოდა ოთახიდან ოთახში დღის ნებისმიერ საათში, თავაწეული, მხრებდაშვებული, არასოდეს ჩერდებოდა და არც იღლებოდა. ღამითაც გვესმოდა მისი ნაბიჯების ხმა, როცა ორ წყვილიად შორის გაივლიდა, ხშირად გაგვღვიძებია და მისი იდუმალი ფეხის ხმისთვის ყური დაგვივდია, ვცდილობდით, გონებით გავყოლოდით. ერთხელაც, ქალმა გვითხრა, რომ ადრე, მრგვალი სარკის სიღრმეში ჩაძირული ჭრიჭინა დაენახა და მის ამოსაყვანად შესულიყო. ვერ მივხვდით, ამით რისი თქმა სურდა, მაგრამ დავიჯერეთ, რადგან სველი ტანსაცმელი ისე მიწებებოდა ტანზე, ტბიდან ამოსულს ჰგავდა. ამიტომ გადავწყვიტეთ სახლში მწერების მოსპობა, ქალი რომ აღარ გაეწამებინათ.

კედლები ჩამოვრეცხეთ, ეზოში ბუჩქებიც მოვაჭრევინეთ, თითქოს, ღამის სიჩუმეს ჭუჭყი მოვაცილეთ. ამის მერე ქალს ჭრიჭინები აღარ უხსენებია იმ დღემდე, როცა უკანასკნელად ისადილა, სამივე ყურადღებით შეგვათვალიერა, ცემენტის იატაკზე მოკალათდა და მზერის მოუშორებლად გვითხრა: “მე აქ ვიჯდები.” შევკრთით, რადგან დავინახეთ, რომ ძალიან ემსგავსებოდა ისეთ რაღაცას, სიკვდილი რომ ჰქვია.

მას შემდეგ დიდი დრო გავიდა და შევეჩვიეთ კიდეც, რომ იატაკზე იჯდა, ნახევრად ჩამოშლილი ნაწნავით, თითქოს თავად დაეშალა, მარტოსულობაში წასულს და იქ ჩაკარგულს, თუმცა ჯერ კიდევ ჩანდა და ჩვენ ისევ ვხედავდით.

ამიტომ დავიჯერეთ, რომ ის აღარასოდეს გაიღიმებდა; ქალმა ეს ისეთივე დარწმუნებით გვითხრა, როგორც ადრე, რომ აღარასოდეს ივლიდა.

ჩვენ უკვე ვხვდებოდით, რომ ცოტა ხანში ქალი გვეტყოდა: “მე ველარასოდეს დავინახავ” ან “ველარაფერს გავიგონებ”, რადგან მასში ჯერ კიდევ დარჩენილიყო საკმარისი ადამიანურობა, რომ საკუთარი ნებით ჩაექრო თავისი სიცოცხლე; ამ დროს, ნელ-ნელა, სათითაოდ, გრძნობის ორგანოებიც აღარ ემორჩილებოდნენ, ასე გაგრძელდებოდა მანამ, სანამ ჩვენ მას კედელზე მიკრულს დავინახავდით, ცხოვრებაში პირველად დაძინებულს. შეიძლება ეს ჯერ, არცთუ ისე, მალე მოხდებოდა, მაგრამ ჩვენ სამს, ეზოში მსხდომებს, გვინდოდა, იმ ღამეს მისი მკვეთრი, დაუსრულებელი და მინის მსხვრევის მსგავსი ტირილი გაგვეგონა, რომ ოდნავ მაინც დაგვემშვიდებინა თავი ილუზიით, თითქოს სახლში ბავშვი გაჩნდა. გვინდოდა დაგვეჯერებინა, რომ ის ხელახლა დაიბადა.

იცხოვრო, რათა მოჰყვე

თავი I

(ფრაგმენტი)

დედამ მთხოვა, სახლის გასაყიდად გავყოლოდი. დილით ბარანკილიაში იმ მიყრუებული სოფლიდან ჩამოვიდა, სადაც ჩემი ოჯახი ცხოვრობდა, და ვერც კი წარმოიდგენდა, თუ მომძებნიდა. ასაკ-იქ ნაცნობებში მკითხულობდა, როცა მიასწავლეს, რომ ჩემს ნახვას მხოლოდ წიგნების მაღაზია „მუნდომი“ ან ახლომდებარე კაფეებში შეძლებდა, სადაც მეგობარ მწერლებთან ერთად სასაუბროდ დღეში ორჯერ დავდიოდი. ამასთან, დედა გააფრთხილეს კიდეც: „ფრთხილად იყავით, საბოლოოდ შეიშალნენ.“ ზუსტად თორმეტ საათზე გამომეცხადა. თავდაპირველად საგამოფენო წიგნებით სავსე მაგიდებს შორის მარდად დააბიჯებდა, შემდეგ უეცრად ჩემს წინაშე ადგილზევე გაშემდა, თვალეში ჩვეული, ეშმაკური ღიმილით ჩამხედა და, სანამ გონს მოვეგებოდი, მითხრა:

– დედაშენი ვარ.

ერთი შეხედვით ვერც კი შევიცანი. თითქოს ეს ქალი რაღაცამ შეცვალაო: ორმოცდახუთი წლის ასაკში თერთმეტ მშობიარობას, ორსულობის ათ წელიწადსა და ჩვილების გამოკვებაში გატარებულ ამდენივე წელს ითვლიდა. სრულიად უდროოდ გაჭადრაკებულიყო, სათვალისადაც კი გაცილებით ფართო და განცვიფრებული თვალები უჩანდა. ეტყობოდა, დედას ჯერ კიდევ გლოვობდა, თუმცა ქორწინების სურათზე აღბეჭდილი რომაული სილამაზის კვალი ისევ შერჩენოდა. სანამ გადამეხვეოდა, ჩვეული მოკრძალებით მითხრა:

– მოვედი, რომ გთხოვო, სახლის გასაყიდად გამომყვე.

განმარტებაც კი ზედმეტი იყო, რამეთუ ამქვეყნად ჩვენთვის მხოლოდ ერთი სახლი არსებობდა: წინაპართა ძველი სახლი არაკატაკაში, სადაც ღვთის წყალობით დავბადებულვარ და რვა წლის ასაკამდე ვიზრდებოდი. ის-ის იყო ექვსი სემესტრის გასრულებისთანავე სამართალმცოდნეობის ფაკულტეტი მივატოვე. გულმოდგინედ ვკითხულობდი ყველაფერს, რაზეც ხელი მიმიწვდებოდა, და ესპანეთის ოქროს საუკუნის განუმეორებელ პოეზიასაც ზეპირად ვსწავლობდი. წაკითხული მქონდა ყველა იმ წიგნის თარგმანი, წერის ტექნიკის ასათვისებლად რომ ვითხოვე. გაზეთის „დამატებაში“ ექვსი მოთხრობაც გამოვაქვეყნე, რამაც ჩემი მეგობრების აღტაცება და ზოგიერთი კრიტიკოსის ყურადღებაც დაიმსახურა. მმომდევნო თვეს ოცდასამი წელი მისრულდებოდა. სამხედრო სამსახურის კანონდამრღვევი და ორჯერ გონორეამოხდელი ვეტერანი, ყოველდღიურად ბარბაროსული თამბაქოს სამოც ღერს ვეწეოდი. მოცალოებისას დროს ბარანკილიასა და კარტახენა დე ინდიასში, კარიბის ზღვის სანაპიროზე ვატარებდი, თავს კი იმით ვირჩენდი, რასაც „ელ ერალდომი“ ყოველდღიური უწყებებისთვის მიხდიდნენ. ყველაზე უკეთეს შემთხვევაში იქ მეძინა, სადაც მილამდებოდა.

უფრო სიმწირის, ვიდრე გემოვნების გამო, მოდას ოცი წლით გავუსწარი: ველური უღვაშები, გაწეწილი თმა, ჯინსები, ორაზროვანი ყვავილებით შემკული პერანგები და პილიგრიმის

სანდლები. ერთხელ, ჩემმა მეგობარმა გოგონამ ჩაბნელებულ კინოდარბაზში ვერ შემნიშნა, როცა ვილაცას გადაულაპარაკა: „საწყალი გაბიტო, მთლად წყალწაღებულია.“ ასე რომ, დედაჩემის თხოვნას, სახლის გასაყიდად გავყოლოდი, დაუყოვნებლივ დავთანხმდი.

ყოველდღიურ „უწყებანში“ სამ პესოს მიხდიდნენ, ოთხს კი იმ მოწინავე სტატიაში, რომელიმე რედაქტორის არყოფნის შემთხვევაში თუ დავწერდი. ეს თანხა ძლივს მყოფნიდა. ვცადე ფული მესესხა, მაგრამ გამგემ შემახსენა, რომ ჩემი ვალი ორმოცდაათ პესოს აღემატებოდა. სწორედ იმავე საღამოს ბოროტმოქმედების ჩადენა განვიზრახე, რასაც, ალბათ, ვერცერთი ჩემი მეგობარი ვერ შესძლებდა. კვაფე „კოლუმბიის“ გასასვლელში, წიგნების მაღაზიასთან, კატალონელ წიგნებით მოვაჭირეს, მოხუც მაცეტრო დონ რამონ ვინიეს წამოვეწიე და ათი პესო ვთხოვე, თუმცა მას მხოლოდ ექვსი აღმოაჩნდა.

ვერც მე და, რა თქმა უნდა, ვერც დედაჩემი ვერასდროს წარმოვიდგენდით, რომ ის ორდღიანი, გულმოდგინე გასეირნება ისეთი გადამწყვეტი და ხანგრძლივი გამოდგებოდა ჩემთვის, დროც რომ არ მეყოფოდა მოსაყოლად. ახლა კი, სამოცდათხუთმეტს გადაცილებულმა, კარგად ვიცი, რომ ეს ჩემი სამწერლო მოღვაწეობის, უკეთ რომ ვთქვათ, მთელი ჩემი ცხოვრების მანძილზე მიღებული ყველაზე მნიშვნელოვანი გადაწყვეტილება იყო.

მოზარდის მეხსიერება უფრო მეტ ინტერესს წარსულის კი არა, მომავლისადმი იჩენს. ასე რომ, იმხანად ჩემი სოფლის მოგონებანი ჯერ კიდევ არ იყვნენ ნოსტალგიით იდეალიზებული. მახსენდება საცხოვრებლად ხელსაყრელი ადგილი კამკამა მდინარის პირას, რომელიც ისტორიამდელი კვერცხის მსგავს უზარმაზარ ქვიან კალაპოტში ჩაედინებოდა, ის ადგილი, სადაც ყველა ერთმანეთს სცნობდა. შებინდებისას, განსაკუთრებით დეკემბერში, როცა წვიმები გადაივლიდა და ჰაერიც გრილდებოდა, სანტა მარტას სიერა ნევადა თეთრი მწვერვალებით თითქოს, მოპირდაპირე მხარეს გაშენებულ ბანანის პლანტაციებს ერწყმოდა. მოჩანდნენ მთაგრეხილიდან მწყობრად მომავალი, ჯანჯაფილით დატვირთული ინდიელი არუაკები, კოკაინის ღეჭვით ცხოვრების შემსუბუქებას რომ ლამობდნენ. მარადიული თოვლის დანახვისთანავე ბავშვებს გუნდაობის, ხოლო სიცხისაგან გავარვარებულ ქუჩებში კი „ომობანას“ თამაშის სურვილი გვამომძრავებდა. ააუტანელი სიცხის გამო, განსაკუთრებით სიესტის დროს, უფროსები ჩივილს ისე მოჰყვებოდნენ, თითქოს ეს მათთვის ყოველდღიური სიურპრიზი იყო. ჩემი გაჩენის დღიდან მესმოდა, რასაც დაულალავად იმეორებდნენ რომ „იუნაითიდ ფრუთ კომპანის“ ბანაკები და რკინიგზაც ღამით აუშენებიათ, რადგან დღისით, მზეზე გავარვარებული ხელსაწყოების გამოყენება შეუძლებელი ყოფილა.

ბარანკილიადან არაკატაკაში მისაღწევად ერთადერთი გზა არსებობდა: კოლონიის პერიოდში ტყვეთა ხელით გაჭრილი საზღვაო არხი ჯერ მოტორიანი დაშლილი ნავით უნდა გადაგელახათ, შემდეგ მღვრიე, გამოცარიელებული და ვეებერთელა ჭაობნარის გზით „სიენაგას“ მისტერიულ დასახლებამდე მიაღწევდით, საიდანაც ჩვეულებრივი მატარებელი, იმხანად ქვეყანაში საუკეთესოდ რომ ითვლებოდა, ბანანის უზარმაზარი პლანტაციების, მტვრით დაფარული სოფლების, განმარტოებული სადგურების ბაქნებზე ამაო გაჩერებების შემდეგ ფინალურ მგზავრობას ასრულებდა. სწორედ ამ გზას დავადექით მე და დედა 1950 წლის 18 თებერვლის, შაბათ საღამოს შვიდ საათზე. ჩვენი მგზავრობა კარნავალის წინაღღეს, კოკისპირული წვიმის ფონზე წარიმართა. ჯიბეში სულ 32 პესო გვქონდა და, თუ სახლი წინასწარი გათვლით არ გაიყიდებოდა, ეს თანხა უკან დასაბრუნებლადაც არ გვეყოფოდა.

სამდინარო პორტში იმ ღამით ქარი ისე მძვინვარებდა, რომ დედა დიდი თხოვნის შემდეგ გემით მგზავრობაზე დამთანხმდა. ეს ნიუ-ორლეანის გემის იმიტაცია იყო, საწვავზე მომუშავე მოტორით, რომლის წყალობით ყველაფერი ციებცხელებიანივით ცახცახებდა. პატარა სალონში ჰამაკის ჩამოსაკიდებელ სხვადასხვა სიმაღლის საბრჯენებსა და ხის საზურგიან სკამებზე იდაყვდაყრდნობილი მგზავრები ცოცხალი ღორებით, ქათმის გალიებითა თუ ნავაჭრით დატვირთული ჩემოდნებიანად შექუჩებულიყვნენ. დახუთულ კაიუტებში, როგორც ყაზარმებში, ორ-ორი საწოლი იდგა, სადაც უღირს მეძავებს თითქმის ყოველთვის შეეძლოთ „სასწრაფო დახმარების“ აღმოჩენა. რაკი ცარიელი ადგილი ვერ ვიპოვეთ და არც ჰამაკები გვქონდა, მე და დედამ ცენტრალური დერეფნის ორი რკინის სკამი იერიშით ავიღეთ და ღამის გასათევად მათზე მოვკალათდით.

დედაჩემის შიში ამაო არ გამოდგა. ქარიშხლისაგან აღელვებული ზვირთები ჩვენს გემს ეხეთქებოდა. გადავცურეთ მდინარე მაგდალენაც, რომელიც ოკეანის ტემპერამენტით გამოირჩეოდა. იაფფასიანი სიგარეტი და თუთუნი პორტშივე მქონდა მომარაგებული და მოწევასაც ჩვეული მანერით შევუდექი. უილიამ ფოლკნერის „აგვისტოს ნათელის“ ხელმეორედ გადაკითხვით გართული, სიგარეტს სიგარეტზე ვაბოლებდი. ყუილიამ ფოლკნერი იმხანად ჩემს მფარველ ყველაზე ერთგულ დემონად მიმაჩნდა. უეცრად დედა თავის კრიალოსანს ჩაებლაუჭა და ღმერთს საკუთარი თავისთვის არაფერი, სამაგიეროდ თერთმეტი მიუსაფრის ხანგრძლივი სიცოცხლე და იღბალი შესთხოვა. მძისი ვედრება უფალმა ნამდვილად შეისმინა, რადგან არხში შესვლისთანავე წვიმამ იკლო, სიოც ხანდახან, მოსკიტების დასაფრთხოებად თუ დაუბერავდა. დედამ კრიალოსანი შეინახა და დიდი ხნის მანძილზე მდუმარედ აკვირდებოდა ჩვენს ირგვლივ ატეხილ ცხოვრებისეულ ალიაქოთს.

მართალია, დედაჩემი მოკრძალებულ სახლში დაიბადა, სამაგიეროდ, ბანანის კომპანიის ეფემერული დიდების ფონზე გაიზარდა. მდიდარი გოგონას მსგავსად, სანტა მარტას ღვთისმშობლის სახელობის კოლეჯში შესანიშნავი განათლების მიღებაც მოასწრო. საშობაო არდადეგების დროს მეგობრებთან ერთად ფანჯრის რაფაზე ქარგავდა, საქველმოქმედო ბაზრობებზე კლავიკორდზე უკრავდა, ხოლო მდიდარ მამიდასთან ერთად, ადგილობრივი, ღვთისმშობლის არისტოკრატიის ყველაზე უმწიკვლო ცეკვებს ესწრებოდა. ამის მიუხედავად, მშობლების ნება-სურვილს მაინც წინაღუდგა, როცა სოფლის ტელეგრაფისტზე დაქორწინდა. თავიდანვე იუმორის გრძნობა და რკინის ჯანმრთელობა მოსდგამდა, რომელსაც ხანგრძლივი ცხოვრების გზაზე დაგებული მახეები ვერაფერს აკლებდა. გასაოცარი იყო, რომ ლომის ზოდიაქოს ნიშნის ქვეშ დაბადებული, შიშისმომგვრელი ძალის შენიღბვას როგორ ახერხებდა, სწორედ ამ თვისების დამსახურებით, სამზარეულოდან, მზის სისტემის მსგავსად, წვრილი ხმითა და თვალის დაუხამხამებლად მატრიარქატული ძალაუფლება დაამყარა, რომელიც ყველაზე შორეულ ნათესავზეც კი ვრცელდებოდა.

დედა ყოველგვარი აღელვების გარეშე, მოთმინებით იტანდა იმ ულმობელ მგზავრობას, და მე საკუთარ თავს ვეკითხებოდი, როგორ შეძლო ასე სწრაფად სიდატაკის უსამართლობას დამორჩილებოდა. სხვა თუ არაფერი, იმ ავადმოსაგონარი ღამის გახსენებაც კმარა:

სისხლმოწყურებული მოსკიტები, სულის შემხუთავი და გულისამრევი სიცხე, უძილო მგზავრთა გაუთავებელი ბორიალი, საკუთარ ტყავში უცხოოდ რომ გრძნობდნენ თავს და უფრო თბილი ადგილისათვის ჩხუბსაც არ თაკილობდნენ. დედაჩემი გაუნძრევლად იჯდა და იმ

დაქირავებულ გოგონებს აკვირდებოდა, რომელნიც გვერდითა კაიუტებში კარნავალის წყალობით ხან მამაკაცის, ხანაც მადრიდელი ქალბატონის სამოსში გადაცმულნი, შემოსავალს იღებდნენ. ერთ-ერთი მათგანი სხვადასხვა კლიენტთან ერთად კაიუტაში უამრავჯერ შევიდა. თავდაპირველად მეგონა, რომ დედას ის არც კი შეუმჩნევია, მაგრამ მეოთხე თუ მეხუთე ჯერზე გამოსულს კორიდორის ბოლომდე სიბრაღულით მიადევნა თვალი და:

- საბრალო გოგონებო,- ამოიხრა. _ ის, რითაც თავი უნდა ირჩინონ, მუშაობაზე უარესია. ეს ყველაფერი შუალამემდე გაგრძელდა. კორიდორის მკრთალი სინათლისა და აუტანელი ჯანჯღარის გამო კითხვით დაღლილმა მოწვევა გადავწყვიტე. გასულ წელს უნივერსიტეტი უგუნური ილუზიის წყალობით მივატოვე, მეგონა ლიტერატურისა და ჟურნალისტიკის ხარჯზე თავის რჩენას უსწავლელადაც შევძლებდი. ამასთანავე ბერნარდ შოუს ფრაზაც მამხნევებდა: „სკოლაში რომ წავსულიყავი, პატარაობიდანვე განათლების მიღება შევწყვიტე.“ შეუძლებლად მიმაჩნდა ამ თემაზე დისკუსია მომეწყო, რადგან ისედაც ნათელი იყო, რომ ჩემი არგუმენტები მხოლოდ საკუთარი თავის წინაშე გასამართლებლად თუ გამომადგებოდა. მშობლები, რომლებმაც ამხელა იმედი დაამყარეს ჩემზე და ამდენი ფული დამახარჯეს, მსგავს სიგიჟეს ნამდვილად ვერ შეეგუებოდნენ. განსაკუთრებით მამაჩემი, რომელიც ყველაფერს მაპატიებდა, კედელზე ჩამოკიდებული დიპლომის გარდა, თვითონ ვერასდროს რომ ვერ მოიპოვა. ჩვენ ურთიერთობა გვექონდა გაწყვეტილი. თითქმის ერთი წლის შემდეგ მის მონახულებას ვაპირებდი, რათა ყველაფერი დამესაბუთებინა, ამ დროს დედაც გამოჩნდა და მთხოვა, სახლის გასაყიდად გავყოლოდი. შუალამემდე დედა საქმეზე არ დამლაპარაკებია. მხოლოდ ხელსაყრელი მომენტის წყალობით შეძლო გულახდილად გამსაუბრებოდა., რითაც მგზავრობის ჭეშმარიტ მიზანსაც ნათელი მოჰვინა. ჩვენი დიალოგი ზომიერების ფარგლებში წარიმართა, რამაც ცხადყო, რომ დედას სათქმელი გამომგზავრებამდე დიდი ხნით ადრე, უძილობით დაღლილს, მარტობაში მოუმწიფდა.

_ მამაშენი ძალიან დაღონებულია,- თქვა.

ამ სიტყვების გაგონებას ჯოჯოხეთს ვამჯობინებდი. დედას ყოველთვის ასე სჩვეოდა: საუბარს მაშინ იწყებდა, როცა ყველაზე ნაკლებად ელოდი, და თან ისეთი მშვიდი ხმით, რომ წინ ვერაფერი დაუდგებოდა. ამიტომაც მხოლოდ მოვალეობის მოხდის მიზნით ვკითხე:

_ ვითომ რატომ?

_ სწავლა რომ მიატოვე.

_ არ მიატოვე, მხოლოდ პროფესია შევიცვალე.

დისკუსიამ დედას განწყობა აუმაღლა.

_ მამაშენი ამბობს, რომ ეს ერთი და იგივეა. აშკარად ვგრძნობდი, ცრუობდა და ამიტომაც ვუთხარი:

_ მამაჩემმაც ხომ მიატოვა სწავლა, ვიოლინოზე რომ დაეკრა.

_ ეს სულ სხვა რამ იყო,- მკვირცხლადვე შემეკამათა დედა. ვიოლინოზე მხოლოდ დღესასწაულებისა და სერენადების დროს უკრავდა. სწავლა კი იმიტომ მიატოვა, რომ პურის ფულიც არ ჰქონდა. ტელეგრაფიის შესასწავლად ერთი თვეც არ დასჭირვებია. იმხანად ეს ყველაზე ხელსაყრელი პროფესია იყო, განსაკუთრებით არაკატაკაში.

_ მეც გაზეთებში სტატიების გამოქვეყნებით ვსულდგმულობ,- ვუპასუხე.

_ ამას იმიტომ მეუბნები, საბოლოოდ რომ არ გამანადგურო,- თქვა მან. _ თუმცა გასაჭირს კაცი

შორიდანვე მიგიხვდება. წიგნების მაღაზიაში რომ დაგინახე, ვერ გიცანი.

_ ვერც მე გიცანით, დედა.

_ სულ სხვა მიზეზის გამო,- თქვა მან. მე კი გლახაკს მიგამსგავსე.

_ ჩემს გაცვეთილ სანძღებს გადმოხედა და დასძინა: _ წინდაც არ გაცვია.

_ ასე გაცილებით მოსახერხებელია,- ვუთხარი. ოორი პერანგი და ორი საცვალი: თითო ჩასაცმელად და თითო გასაშრობად ჩამოკიდებული. მეტი რა საჭიროა?

_ უფრო ღირსეულად მოქცევა გმართებს,- მითხრა მან და მაშინვე ტონი შეარბილა: _ ყოველივე ეს შენდამი უსაზღვრო სიყვარულმა მათქმევინა.

_ ვიცი, მაგრამ ერთი რამ ამიხსენით: ჩემს ადგილას თქვენ იგივეს არ გააკეთებდით?

_ თუ ამით მშობლებს დავუპირისპირდებოდი, არ გავაკეთებდი,- მითხრა მან.

გამახსენდა, როგორ დაჟინებით ცდილობდა დედა ოჯახის წინააღმდეგობა დაეძლია, ტელეგრაფისტზე რომ დაქორწინებულიყო, და ღიმილით ვუთხარი:

_ თვალი გამისწორეთ.

მან თვალი ამარიდა, რადგან კარგად იცოდა, რაზეც ვფიქრობდი.

_ მხოლოდ მშობლების ლოცვა-კურთხევით დავქორწინდი; ნებით თუ დაჟინებით, ეს დალოცვა მაინც დავიმსახურე.

დედამ დიალოგი შეწყვიტა. არა იმიტომ, რომ ჩემმა არგუმენტებმა დაამარცხა, არამედ საპირფარეოში გასვლა დასჭირდა. სანიტარულ პირობებს უნდობლობა გამოუცხადა და მე ბოცმანს გამოველაპარაკე, მაგრამ ამაოდ. მან უმაღვე განმიმარტა, რომ თავადაც საერთო საპირფარეოთი სარგებლობდა და საუბარი ჯოზეფ კონრადის სიტყვებით დაასრულა: „ზღვაში ყველანი თანასწორნი ვართ.“ ასე რომ, დედაჩემი საერთო კანონს დამორჩილდა, უკან დაბრუნებული კი სიცილს ძლივს იკავებდა:

_ წარმოიდგინე, რას იფიქრებს მამაშენი, დასწეულელებული რომ დავბრუნდე?

შუალამე გადავლილი იყო, როცა სამი საათით გავჩერდით. საზღვაო არხის წყალმცენარეებმა გემის პროპელერის მოძრაობა შეაფერხა, რის გამოც მანგროს ტყით დაფარულ, ტროპიკულ სანაპიროზე განსაცდელში აღმოვჩნდით. სუამრავმა მგზავრმა თავს გაქცევით უშველა.

აუტანელი სიციხისა და მოსკიტების მიუხედავად, დედა დრო და დრო თვლემდა კიდევ.

როდესაც გზა განვაგრძეთ და გრილმა სიომაც დაბერა, საბოლოოდ გამოფხიზლდა.

_ ყოველ შემთხვევაში,- ამოიოხრა,- რაღაც ხომ უნდა ვუპასუხო მამაშენს.

_ უმჯობესია, თუ არ შეწუხდებით,- გულუბრყვილოდვე ვუპასუხე. დეკემბერში ჩამოვალ და ყველაფერს ავუხსნი.

_ იქამდე ათი თვეა,- თქვა მან.

_ წელს უნივერსიტეტში მაინც აღარაფერი მოგვარდება,- ვუპასუხე.

_ მპირდები, რომ მართლა ჩამოხვალ?

_ გპირდები,- ვთქვი და პირველად შევნიშნე, დედაჩემის ხმას მღელვარება რომ დაეტყო.

_ ესე იგი მამაშენს გადავცე, რომ ეთანხმები?

_ არა,- გადაჭრით ვუპასუხე.

ცხადი იყო, დედა გამოსავალს ეძებდა, მაგრამ გასაქანი არ მივეცი.

_ მაშინ უკეთესი იქნება, სრულ სიმართლეს თუ ვუამბობ, რასაც სიცრუესთან არანაირი კავშირი არ ექნება,- თქვა მან.

_ კეთილი,- შვებით ვუპასუხე,- უამბეთ ყველაფერი.

საუბარი შევეწვიტეთ. ვიღაც იფიქრებდა, ყველაფერი დასრულდაო, მაგრამ მე ვიცოდი, რომ ეს პაუზა სულის მოსათქმელად იყო საჭირო. ცოტა ხანში დედას ღრმად ჩაეძინა. როდესაც სიომ მოსკიტები დააფრთხო და ჰაერი ყვავილების სურნელით გაიჟღინთა, იალქნიანი გემიც მწყობრში ჩადგა.

სიენაგა გრანდეს _ ჩემი ბავშვობის მითიურ ადგილს მივადექით. ამ ადგილის გადაცურვა ბევრჯერ გვიხდებოდა, როცა ბაბუას, პოლკოვნიკ ნიკოლას მარკეს მეხიას, რომელსაც შვილიშვილები „პაპალელოს“ ვეძახდით, არაკატაკადან ბარანკილიაში მშობლების მოსანახულებლად მივყავდი. „ ჭაობნარს კი არ უნდა უფრთხოდე, პატივს უნდა სცემდე,“- მითხრა ერთხელ ბაბუამ, როცა მას დაუოკებელ ოკეანეს ადარებდა და დინების მოულოდნელობით აღსავსე ხასიათზე მესაუბრებოდა.

იმ ღამით, საბედნიეროდ, ჭაობნარი ერთ წერტილში გაყინულიყო. ფანჯრიდან ჰაერი რომ ჩამესუნთქა, გემის ცხვირს მივუახლოვდი. თენდებოდა. თევზსაჭერი ნავების მოციმციმე შუქი წყლის ზედაპირზე მოტივტივე ვარსკვლავს მაგონებდა. იქვე, შორიახლოს უჩინარ მეთევზეთა საუბარიც ისმოდა. მოაჯირზე იდაყვდაყრდნობილს, სიერას კონტურული მონახაზის დაკვირვებით გართულს, ნოსტალგიის პირველმა ტალღამ გადამიარა.

სიმდროინდელი გარიჟრაჟი გამახსენდა, სიენაგა გრანდეს გავლისას, „ პაპალელომ“ კაიუტაში ჩამინებული რომ დამტოვა თავად კი ბუფეტში გავიდა. აარ ვიცი, რომელი საათი იქნებოდა, როდესაც ხალხის აურზაურმა გამომადვიდა. მაშინ ხუთი წლისაც არ ვიქნებოდი. სუეცრად საშინელმა შიშმა შემიპყრო. საბედნიეროდ, სულ მალე სიმშვიდემ დაისადგურა, მე კი უმაღვე ყოველივე სიზმარს მივაწერე. შევეცდები ეს მოგონება დაწვრილებით აღვიდგინო: დილით „ სიენაგას“ ნავსადგურში გავჩერდი. წვერის გაპარსვით გართულ ბაბუას პერანგიც არ ეცვა., თუმცა მაისურზე ფართო, მწვანე ზოლიანი თასმები გადაეჭიმა. ვიღაც კაცს ესაუბრებოდა, რომლის ამოცნობაც, ერთი შეხედვით, ახლაც კი შემიძლია. პროფილში ყორანს ჰგავდა, მარჯვენა ხელს მეზღვაურის სვირინგი, კისერსა და მაჯას კი ოქროს ჯაჭვები და სამაჯურები უმშვენებდა. ის იყო ტანთ ჩავიცვი და საწოლზე ჩამომჯდარი ფეხსაცმელს ვიცვამდი, როცა ამ მამაკაცმა ბაბუას უთხრა:

_ ეჭვი არ შეგეპაროთ, პოლკოვნიკო. თქვენი წყალში გადაგდება სურდათ.

ბაბუას ჩაეცინა. აზრადაც არ მოსვლია, წვერის გაპარსვა შეეწვიტა და თავისი ჩვეული ქედმაღლობით უპასუხა:

_ არ უღირდათ გაბედვა.

მაშინ კი მივხვდი, თუ რა მოხდა გასულ ღამეს. ვიღაცის იდეამ, ბაბუა წყალში გადაეგდოთ, ძალიან ამაღელვა.

ბურუსით მოცული ამ ეპიზოდის მოგონებამ კიდევ ერთხელ გამაოგნა იმ დღის გარიჟრაჟზე, როცა დედას სახლის გასაყიდად მივეყვებოდი. სანამ დათოვლილ, მზის პირველი სხივებით გაცისკროვნებული სიერას მზერით ვტკბებოდი, საბოლოოდ ინათა და მეთევზეებით დასახლებული ქვიშის თავთხელიც გამოჩნდა: ძალზედ შთამბეჭდავი იყო სანაპიროზე გასაშრობად გამოკიდებული ბადეების, იალქნისაგან შეკოწიწებულ ფეხბურთის ბურთით გართული, ჭუჭყიანი, გაძვალტყავებული ბიჭების, უდროოდ გადაგდებული დინამიტისაგან დასახიჩრებული მეთევზეებისა და გემიდან გადაყრილი მონეტებისათვის წყალში მყვინთავი

ბავშვების დანახვა.

შვიდი საათი იქნებოდა, როდესაც სიენაგას დასახლებამდე ოდნავ მოშორებით, გახრწნილ ჭაობს მივადექით. მუხლამდე ტალახით მოსვრილმა მტვირთავებმა ნავსადგურამდე წყალში ჭყავა-ჭყუპით, ხელჩაკიდულებმა გადაგვიყვანეს. პორტში მაგიდას მივუსხედით. საუზმედ მწვანე ბანანის შემწვარ ნაჭრებს შევექცეოდით, როცა დედამ ისევ ომი გამომიცხადა და შეკითვებით თავს დამესხა:

_ ბოლოს და ბოლოს არ მეტყვი, რა გადავცე მამაშენს? ვცადე მოსაფიქრებლად დრო მომეგო და ამიტომაც ვკითხე:

_ რას გულისხმობთ?

_ ერთადერთი, რაც მას აინტერესებს,- თქვა წყრომით,- შენი განათლებაა.

უეცრად ბედმა გამიღიმა, როდესაც გაცხარებული დიალოგით დაინტერესებულმა ერთმა კადნიერმა მუქთახორამ ჩემი არგუმენტების მოსმენა განიზრახა. მე დედას დაუყოვნებელმა პასუხმა კი არ დამაშინა, არამედ მისმა ემოციურობამ გამაოცა.

_ ესე იგი მწერლობა გადავწყვიტეთ,- თქვა მან.

_ კარგი მწერალი კარგ გასამრჯელოს იღებს,- წამოიძახა მთელი სერიოზულობით მუქთახორამ.

_ განსაკუთრებით, თუ ის მთავრობასთან თანამშრომლობს.

არ ვიცი მახვილგონიერების წყალობით, თუ მოულოდნელად გამოჩენილი თანამოსაუბრის არგუმენტებით დაშინებულმა დედამ თემა მარჯვედ შეცვალა. ისინი თანაუგრძნობდნენ, ექვის თვალთ შეჰყურებდნენ ჩემს თაობას და ერთმანეთს სევდას უზიარებდნენ. ბოლოს, საერთო ნაცნობების ნუსხასაც გადახედეს და დაასკვნეს, რომ ჩვენ იგუარანებისა და კოტესების ორმხრივ ნათესავებად ვითვლებოდით. იმხანად, კარიბის ზღვის სანაპიროს ყოველი სამი დამხვდურიდან ორი მაინც იგივეს გვეუბნებოდა. დედა კი ამ ფაქტს ყოველთვის უჩვეულო მოვლენად აღიქვამდა. ლეგენდარული წარმოშობის, მოძველებული და მსოფლიოში ალბათ უკვე უკანასკნელი ერთი ცხენის ძალის სიმძლავრეანი მანქანა „პობედით“ რკინიგზის სადგურამდე მივალწიეთ. დედაჩემი გვარჯილით გადამწვარ, ხრიოკ დაბლობს გადაჰყურებდა, რომელიც ჭანჭრობით იწყებოდა და ჰორიზონტს ერწყმოდა. პირადად ჩემთვის ეს ისტორიული ადგილი იყო: სამი თუ ოთხი წლის ასაკში ბაბუასთან ერთად ჩემი პირველი მოგზაურობისას ბარანკილიაში სწორედ ამ მცხუნვარე, უდაბური ადგილის გავლით მოვხვდი. მახსენდება, ჩვენს თვალწინ ფართოდ გადაჭიმული, დამხრჩვალნი ქათმებით მოტივტივე, მწვანე ფერის წყლის ზედაპირი რომ გადაიშალა.

_ ეს ზღვაა,- მითხრა ბაბუამ.

იმედგაცრუებულმა ვკითხე, მეორე ნაპირას რა ხდება- მეთქი. მან კი უყოყმანოდ მიპასუხა:

_ მეორე მხარეს ნაპირი არა აქვს.

დღესდღეობით კი, ზღვის უთვალავჯერ ნახვის მიუხედავად, მაინც ვფიქრობ, რომ ეს ბაბუას ყველაზე გონივრული პასუხი იყო. ყოველი შემთხვევისათვის, არც ერთი ჩემი ურიცხვი წარმოსახვიდან არ შეესაბამებოდა ამ ჭუჭყიან, ბილწ, გაშლილ ზღვას, რომლის გვარჯილით, დამპალი მანგროს ხის ჩამოკაფული ტოტებითა და ნიჟარის ნამსხვრევებით მოფენილ სანაპიროზე გავლა ფაქტობრივად შეუძლებელი იყო. ყველაფერი ამაზრზუნად გამოიყურებოდა. შესაძლოა, „სიენაგას“ ზღვაზე დედაც იგივეს ფიქრობდა. მხოლოდ მაშინ, როცა მანქანის მარცხენა მხრიდან ზღვის კვალი უეცრად გაუჩინარდა, ამოიოხრა და თქვა:

_ არ არსებობს უფრო დაკლაკნილი ზღვა, როგორც რიოაჩაშია!

მეც დრო ვიხელთე და დამხრჩვალნი ქათმების მოგონება ვუამბე. სხვების მსგავსად, მან ეს ყველაფერი ბავშვობის ჰალუცინაციად აღიქვა. დედა გზაზე შემხვედრ ყოველ კუთხე-კუნჭულს ისეთი დაკვირვებით ათვალიერებდა, რომ სახის გამომეტყველებიდანვე ვხვდებოდი, რასაც ფიქრობდა. სარკინიგზო ხაზის მოპირდაპირე მხარეს „ბარიო დე ტოლერანსიას“ ჩავუარეთ, რომელიც, ერთის მხრივ, ფერადი ქოხების ჟანგმოკიდებული სახურავებით იწონებდა თავს, მეორეს მხრივ კი, ფარდულზე დაკიდებული რგოლებიდან პარამარიბოს ბებრუხანა, პორტუგალურ ენაზე მოლაპარაკე თუთიყუშებით კლიენტებს იზიდავდა. ორთქლმავლების სარწყულელებელ, უზარმაზარ რკინის სარდაფსაც ვავცდით, რომელიც გადამფრენი ჩიტებისა და გზააბნეული თოლიების თავშესაფრად ქცეულიყო. ქალაქი ისეთი მიხვეულ-მოხვეული გზებით შემოვიარეთ, რომ არც კი შევსულვართ. სამაგიეროდ, კარგად დავინახეთ დაცარიელებული ფართო ქუჩები, ერთსართულიანი, ძველებური ყაიდის სახლები, რომლის ფანჯრებშიც გამთენიიდან პიანინოზე უწყვეტი დაკვრის ხმა ისმოდა. უეცრად დედამ თითით მიმანიშნა: – შეხედე,- მითხრა. აი, სწორედ იქ არის სამყაროს დასასრული.

მე მის საჩვენებელ თითს თვალი გავაყოლე და სადგური დავინახე: ეს იყო გამოფიტული ხის შენობა თუთიის სახურავით, დაკიდებული აივნებითა და იმ პატარა, ხრიოკი მოედნით, ორას ადამიანს ძლივს რომ იტევდა. როგორც დედამ განმიმარტა, სწორედ აქ, ამ მოედანზე, 1928 წელს ჯარმა ბანანის პლანტაციების მუშათა დაუდგენელი რაოდენობა ამოჟლიტა. ბაბუასგან ეს ამბავი ათასჯერ მაინც მსმენია და მეხსიერებაში ისე ჩამებეჭდა, თითქოს მეც ამ მოვლენის მონაწილე ვიყავი: სამხედრო პირი იმ დადგენილებას კითხულობდა, რომლის მიხედვითაც გაფიცულ მუშათა რაზმი ბოროტმოქმედთა პარტიად გამოცხადდა. მცხუნვარე მზის ქვეშ მდგომ სამი ათას კაცს, ქალსა თუ ბავშვს, ოფიცრის ბრძანებით, ხუთ წუთში მოედანი უნდა გაეთავისუფლებინა. ამას მოჰყვა ცეცხლის გახსნის ბრძანება, ტყვიამფრქვევის ჯერის ხმა, პანიკისაგან დამფრთხალი ბრბო, რომელსაც საფანტი, გაუმადლარი და გეგმაზომიერი მაკრატილის მსგავსად, მტკაველ-მტკაველ აცოტავებდა.

სიენაგას მატარებელი დილის ცხრა საათზე ჩამოდგებოდა ხოლმე, რომელსაც გემებიდან ან სიერადან გადმოსული მგზავრები თხუთმეტ წუთში ბანანის პლანტაციების ზონაში გადაჰყავდა. რვა საათს გადაცილებული იყო, როცა მე და დედა სადგურს მივადექით. მატარებელი უკვე ჩამომდგარიყო, რომლის მგზავრებიც მხოლოდ ჩვენ გახლდით. დედამ ცარიელ ვაგონში ასვლისთანავე მხიარული ტონით წამოიძახა:

– რა ფუფუნებაა! მთელი მატარებელი ჩვენს განკარგულებაშია!

ყოველთვის ვფიქრობდი, რომ დედაჩემის ეს მოჩვენებითი სიხარული უფრო იმედგაცრუების შენიღბვას ემსახურებოდა, რადგან ვაგონებს დროის მსახვრალი ხელი ერთი შეხედვითაც ეტყობოდა. უწინდელი მატარებლისაგან მხოლოდ მოჩვენებად დარჩენილიყო: მოძველებულ, მეორე კლასის ვაგონებში მინებისა და ტირიფის ხის სკამების ნაცვლად, ლატაკებისთვის განკუთვნილი ცხელი და ხის თხელძირიანი სკამები დაგხვდებოდათ; მესამე კლასის ვაგონი უფრო ხის ყუთს მაგონებდა, სადაც ბანანისა და მსხვერპლშეწირული პირუტყვის გვერდით, ლატაკნი გრძივ, უხეშ ხის სკამებზე მგზავრობდნენ. მეორე კლასის ვაგონს უწინ ტირიფის ხის სკამები და ბრინჯაოს ჩარჩოები აშშვენებდა. დერეფანში დაგებული ნოხებითა და წითელი ხავერდის სავარძლებით მოწყობილი პირველი კლასის ვაგონით კი, ძირითადად, მთავრობის წევრები და ბანანის კომპანიის მაღალჩინოსნები სარგებლობდნენ. თუ კომპანიის

სუპერინტენდენტი, მისი ოჯახი ან საპატიო სტუმარი მგზავრობდა, მატარებელს უკან მდიდრულ ვაგონს ჩაუბამდნენ ხოლმე, რომელსაც მზისგან დამცავი, მოოქროვილ ჩარჩოიანი ფანჯრები და ჩაის მისართმევი ღია ვერანდა ჰქონდა. თუმცა დღემდე ერთი მოკვდავიც კი არ მინახავს, ასეთი სადღესასწაულო კარეტის წარმოსახვა რომ შესძლებოდა. ბაბუაჩემს ალკალდის თანამდებობა ორჯერ ეკავა, გარდა ამისა, არც უსახსრობას უჩიოდა, თუმცა მეორე კლასის ვაგონით მხოლოდ მაშინ სარგებლობდა, როცა ოჯახის წევრი ქალი ახლდა. შეკითხვას, რატომ მგზავრობდა მესამე კლასით, პასუხობდა: „იმიტომ რომ არ არსებობს მეოთხე კლასის ვაგონი.“ თუმცა იმხანად ყველაზე დასამახსოვრებელი, ალბათ, მატარებლის პუნქტუალურობა იყო. სოფლის საათებს ხომ სასტვენის ხმაზე ასწორებდნენ.

იმ დღეს, ამა თუ იმ მიზეზის გამო, მატარებელი საათნახევრის დაგვიანებით ზანტად, ჭრიალით დაიძრა. დღედამ პირჯვარი გადაისახა, მაგრამ მალევე რეალობას დაუბრუნდა და თქვა:

_ ამ მატარებლის რესორები დასაზეთია.

ვაგონში ჩვენ გარდა არავინ იყო, შესაძლოა მთელს მატარებელშიც კი, ამიტომაც ჩემს ინტერესს არც არაფერი იწვევდა. უილიამ ფოლკნერის „ავისტოს ნათელის“ კითხვამ ისევ გამიტაცა, თან დაულალავად ვეწეოდი და გზადაგზა ზოგიერთი ადგილის გასახსენებლად თვალის გამირბოდა. მატარებელმა გაბმული საყვირის თანხლებით სიერას დაბლობები გადაიარა და მთელი სისწრაფით ალისფრად მოელვარე კლდეებს შორის მოექცა, სადაც ვაგონების გრუხუნის ხმა უფრო აუტანელი გახდა. სულ რაღაც თხუთმეტ წუთში სვლა შეანელა და მშვიდი ქშინვით პლანტაციების მკრთალი ჩრდილის სიგრილეს შეერწყა. ზღვიდან მონაბერი სიო აღარ იგძნობოდა და დროც გაირინდა. მართალია, ბანანის პლანტაციების ჰერმეტიკულ სამეფოში შევაღწიეთ, მაგრამ კითხვა არ შემიწყვეტია.

აქაური სამყარო მართლაც შეცვლილიყო. სარკინიგზო ხაზების გასწვრივ ხეივნები უსასრულოდ გადაჭიმულიყო. იქვე ურემში შებმული, მკვახე მტევნებით დატვირთული ხარებიც მოჩანდნენ. უნათესო მიწებზე წითელი აგურით ნაშენი ბანაკები და ჭერზე ვენტილატორდაკიდებული ოფისები წამოუჭიმავთ, ყაყაჩოებით მოფენილ მინდორს კი განმარტოებით მდგარი საავადმყოფო ამშვენებდა. აქ ყოველ სოფელს თავისი მდინარე ჩამოუდიოდა. კვილით მიმავალი მატარებლის ხმის გაგონებაზე ყოველი მდინარის ხიდზე ყინულივით ცივ წყალში მობანავე გოგონები საბალოსავით ამოხტებოდნენ ხოლმე, თავიანთი დიდებული ძუძუებით მგზავრებისათვის გული რომ მოეკლათ.

რიოფრიოს დასახლებიდან მატარებელში არუაკების რამდენიმე ოჯახი ამოვიდა. სიერას ყველაზე გემრიელი ავოკადოს პირთამდე სავსე ზურგჩანთები მხარზე მოეგდოთ.

თავდაპირველად ვაგონი სულ ხტუნვა-ხტუნვით შემოირბინეს, თითქოს დასაჯდომად ხელსაყრელ ადგილებს ეძებდნენ. როდესაც მატარებელმა გზა განაგრძო, ორი თერთკანიანი ქალბატონი ჩვილი ბავშვით და ახალგაზრდა მღვდელი დარჩნენ. მთელი გზის მანძილზე ბავშვი გამუდმებით ტიროდა. მღვდელს ჩექმები, მკვლევარის მუზარადი და უხეში ტილოს ოთხკუთხედებად შემოკერებული ანაფორა მიჰქონდა. ჩვილის ტირილს მისთვის ხელი არ შეუშლია და ისე საუბრობდა თითქოს ამბიონზე დგასო. მისი ქადაგების ძირითადი თემა ბანანის კომპანიის დაბრუნების შესაძლებლობას ეხებოდა. მას შემდეგ, რაც ეს უკანასკნელი გაქრა, პლანტაციების ზონაში სალაპარაკოდ სხვა თემა აღარ არსებობდა. შესაბამისად, აზრიც ორ ნაწილად გაიყო: ერთნი, ვისაც უნდოდა და მეორენი, ვისაც არ უნდოდა კომპანიის დაბრუნება.

თუმცა, საბოლოო ჯამში, ორივე მხარე ამ შესაძლებლობას იმედის თვალთ შეჰყურებდა. მღვდელი მოწინააღმდეგეთა ბანაკს განეკუთვნებოდა, ხოლო საკუთარი პოზიცია ისეთი სუბიექტური არგუმენტით გამოხატა, რომ ქალებს უაზროდაც კი მოეჩვენათ:

– სადაც კი კომპანია შეაღწევს, ყველაფერი გაჩანაგდება.

თუ მისი საუბრიდან გამომდინარე ვიმსჯელებთ, ეს ერთადერთი ორიგინალური ფრაზა იყო. მღვდელს მეტი ალაფერი განუმარტავს, ამიტომაც ბავშვიანმა ქალმა ის უმაღვე შეარცხვინა და დაუდასტურა, რომ მისი არგუმენტები უფლის ნებასაც კი ეწინააღმდეგებოდა.

ნოსტალგიამ, ბუნებრივია, ავბედით მოგონებათა კვალიც გააქრო, ტკბილი მოგონებანი კი – განადიდა. მიყენებულ ზარალს ვერავინ გადაურჩა. ვაგონის ფანჯრიდან მამაკაცები მოჩანდნენ. ისინი საკუთარი ჭიშკრის წინ ისხდნენ და ერთი შეხედვითაც ეტყობოდათ, რასაც ელოდნენ. გვარჯილით განოყიერებულ პლაჟებზე გამოსული მრეცხავებიც მიმავალ მატარებელს იმედის თვალთ გასცქეროდნენ. აქ საქმიანი პორტფელით ჩამოსული ყოველი მამაკაცი ხომ „იუნაითიდ ფრუთ კომპანის“ წარმომადგენლად მიაჩნდათ, ის ვისაც მათთვის წარსულის დაბრუნება შეეძლო. ყოველ წერილობით ტექსტში, ვიზიტისა თუ შეხვედრის დროს, ადრე თუ გვიან, ეს საკრალური ფრაზა მაინც გაიჟღერებდა ხოლმე: „ამბობენ, რომ კომპანია დაბრუნდება.“ არავინ იცოდა, ეს სიტყვები ვინ, როდის ან რატომ წარმოთქვა, თუმცა ამ ფრაზის ჭეშმარიტებაში ეჭვი არავის შეჰქონდა.

დედაჩემს თავი ყოველთვის უშიშრად მოჰქონდა. მშობლების გარდაცვალებისთანავე არაკატაკასთან ყოველგვარი კავშირი გაეწყვიტა. თუმცა მისი გამოტეხვა მხოლოდ სიზმრებს შეეძლოთ. ყველაზე უკიდურეს შემთხვევაში, საუზმობისას ხანდახან სიზმრის გამხელას მოისურვებდა ხოლმე, რომელიც უთუოდ ბანანის ციებ-ცხელების ნოსტალგიით იყო გაჯერებული. თავისი ცხოვრების ყველაზე მძიმე პერიოდი დედამ სახლის გაყიდვაზე ფიქრს შეაღია, იმ ილუზიას, რომ კომპანიის დაბრუნების შემთხვევაში, ის ოთხჯერ მეტ სარგებელს მოუტანდა. საბოლოოდ კი ამ მიზანმა რეალობის აუტანელ ზეწოლას ვეღარ გაუძლო. როცა მატარებელში მღვდელმა კომპანიის დაბრუნების ჭეშმარიტებას ხელმეორედ გვაზიარა, დედა დანაღვლიანდა და ყურში ჩამჩურჩულა:

– სამწუხაროა, მოსაცდელად ცოტაოდენო დროც კი არ გვრჩება, სახლი უფრო ძვირად რომ გაგვეყიდა.

სანამ მღვდელი საუბრით იყო გართული, ხალხმრავალ მოედანსაც გავცდით, სადაც ორკესტრი მომქანცველი მზის ქვეშ მწუხრის მელოდიას ასრულებდა. ჩემთვის ყველა სოფელი ერთნაირი იყო. როცა „პაკალელოს“ დონ ანტონიო დაკონტის ახლად გამომცხვარ კინო „ოლიმპიაში“ დავეყავდი, ვამჩნევდი ხოლმე, რომ ვესტერნებში ასახული სადგურები ჩვენი მატარებლისას ძალიან ჰგავდა. უფრო მოგვიანებით კი, როცა უილიამ ფოლკნერის კითხვა დავიწყე, მის რომანებში აღწერილი სოფლებიც აქაურთან გავაიგივე. გასაკვირი არც იყო, ისინი ხომ „იუნაითიდ ფრუთ კომპანის“ მსგავსად, მესიანური შთაგონებით, დროებითი, სახელდახელოდ აღმართული ბანაკების სტილში იყო გადაწყვეტილი. უკლებლივ ყველა სოფელი მახსოვს: მოედანზე მდგარი ეკლესიითა და ჯადოსნური ზღაპრებიდან გაცოცხლებული, პრიმიტიული საღებავებით შეღებილი ქოხმახებით; მახსენდება შებინდებისას მომღერალ შავ მუშათა ბრიგადა; საკარმიდამო ფარდულების ქვეშ სატვირთო მატარებლის მომლოდინე გუშმაგები; უქმეებზე ხმაურიანი დროსტარებით მოქანცული ტყის მჭრელები; მახსენდება არაკატაკასა და სევილიაში

რკინიგზის მოპირდაპირე მხარეს გაშენებული გრინგოების კერძო ქალაქები:

ელექტროფიცირებული საქათმის მსგავსად, უზარმაზარი მავთულხლართით გარშემორტყმულნი, მზისგან მეტისმეტად შებრაწული მერცხლების წყალობით შავად რომ ანათებდნენ; მახსენდება მათი უსიცოცხლო, ფარშევანგებითა და მწყერებით სავსე ცისფერი მდელოები, მავთულხლართით შემოღობილი ფანჯრები და წითლად გადახურული რეზიდენციები, ტერასებზე, დამტვერილ პალმებსა და ვარდის ბუჩქებს შორის სასადილოდ ჩადგმული მრგვალი მაგიდები; ხანდახან, მავთულხლართის მიღმა, გაზის თავსაბურავსა და მუსლინის სამოსში გამოწყობილი ქალბატონებიც გამოჩნდებოდნენ ხოლმე, საკუთარ ბაღებში ყვავილებს ოქროს მაკრატლით რომ კრეფდნენ.

ბავშვობიდანვე მიჭირდა ერთი სოფლის მეორისაგან განსხვავება. აარც ოცი წლის შემდეგ მიაღვივდებოდა, რამეთუ არც ერთი სადგურის აბრას აღარ ამშვენებდა ეს იდილიური სახელები _ ტუკურინკა, გუამაჩიტო, ნეერლანდია, გუაკამაია. ისინი ხომ მხოლოდ ჩვენს მეხსიერებას შემორჩნენ. მატარებელი სევილიაში დაახლოებით დღის თორმეტის ნახევარზე ჩამოდგა. მას ორთქლმავლის გამოცვლა და წყლით მომარაგება ესაჭიროებოდა. სიცხეც სწორედ აქ ვიგრძენით. მატარებელი მალევე დაიძრა. ახალი ორთქლმავალი ყოველ ბრუნზე ნახშირის მტვრით გვაჯილდოვებდა, რომელიც შეუძინავი ფანჯრიდან ადვილად აღწევდა და შავი თოვლივით გვეფინებოდა. მღვდელი და ქალები რომელიღაც გაჩერებაზე ისე ჩავიდნენ, ვერც კი შევამჩნიეთ. იმ ფაქტმა, რომ მე და დედა ისევ მარტონი ვმგზავრობდით ამ ეულ მატარებელში, განწყობა უფრო მეტად დამიმძიმა. დედა ჩემს წინ იჯდა და ფანჯარაში მომზირალს ორ-სამჯერ ჩასთვლიდა კიდეც. თუმცა სწრაფადვე გამოცოცხლდა და კიდეც ერთხელ, შიშისმომგვრელი შეკითხვა მტყორცნა:

_ მაშ, რა ვუთხრა მამაშენს?

ასეც ვფიქრობდი, რომ დედა არასდროს დათმობდა და ჩემი გადაწვეტილების საბოლოო დასამარებისათვის სუსტ წერტილს ეძებდა. ცოტა ხნით ადრე კომპრომისისკენაც მომიწოდა, მე კი დაუსაბუთებლად უარი განვუცხადე. ვიცოდი, დიდი ხნით უკან რომ არ დაიხევდა. აახალი გამოცდა მომიწო, მე კი ამაო ბრძოლისათვის განწყობილმა, უწინდელისაგან განსხვავებით, მშვიდად ვუპასუხე:

_ გადაეცით, ერთადერთი, რასაც ცხოვრებაში ვესწრაფვი _ მწერლობა და მივალწევ კიდეც.

_ ვინც არ უნდა გამოხვიდე, თუ აკადემიურ ხარისხს მოიპოვებ, არასდროს შეგეწინააღმდეგება. დედა ისე მელაპარაკებოდა, არც კი მიყურებდა, თითქოს ჩვენს დიალოგზე მეტად ფანჯრიდან დანახულმა დინებამ გაიტაცაო.

_ არ ვიცი, ასეთ შეუპოვრობას რატომ იჩენთ; ხომ იცით, არაფერს დავთმობ,- ვუთხარი მას.

მცისვე თვალეში ჩამხედა და ცნობისმოყვარეობით შეპყრობილმა მკითხა:

_ რატომ გგონია, რომ ვიცი?

_ იმიტომ რომ, მე და თქვენ ერთნაირები ვართ, _ ვუთხარი.

მატარებელი უკაცრიელ სადგურზე გაჩერდა, ცოტა ხნის შემდეგ კი ბანანის პლანტაციის იმ ერთადერთ სამფლობელოს ჩაუარა, რომლის აბრაზეც შემდეგი სახელი იკითხებოდა: „მაკონდო.“ ამ სიტყვამ ჩემი ყურადღება ჯერ კიდეც ბაბუასთან ერთად პირველი მოგზაურობისას მიიქცია, მაგრამ მხოლოდ მოზრდილმა აღმოვაჩინე, რომ მე ამ სიტყვის პოეტური ჟღერადობა მომწონდა. შემთხვევით ენციკლოპედიაში ამოვიკითხე, რომ მაკონდო სეიბას მსგავსი ტროპიკული ხეა,

რომელიც არც ყვავილს იძლევა და არც ნაყოფს, სამაგიეროდ მის პოროვან მერქანს თურმე კარჭაპებისა და ჭურჭლეულობის დასამზადებლად იყენებდნენ. უფრო მოგვიანებით, ბრიტანულ ენციკლოპედიაში აღმოვაჩინე, რომ ტანგანიკაში მაკონდოელებისაგან წარმომდგარი ეთნიკური ჯგუფი არსებულა და მეც ამ სიტყვის წარმოშობა ამ ფაქტს დავუკავშირე. თუმცა ეს ხე არასდროს მინახავს. ბანანის პლანტაციების ზონაში ბევრჯერ ვიკითხე და პასუხი ვერავისგან მივიღე. შეიძლება ის არც არასდროს არსებულა.

მატარებელმა მაკონდოს სამფლობელოს თერთმეტ საათზე ჩაუქროლა, ათ წუთში კი არაკატაკაში უნდა გაჩერებულიყო. ის დღეც, როცა მე და დედა სახლის გასაყიდად მივდიოდით, საათნახევრით გვიან მიიღია. მე საპირფარეოში გახლდით, როცა მატარებელმა სიჩქარეს უმატა. ჩატეხილი ფანჯრიდან მონაბერი პირქუში და მწველი ქარი მოძველებული ვაგონების გრუხუნისა და ორთქლმავლის დაფეთებული სასტვენის ხმას შეერწყა. გული ისე მიცემდა, კინაღამ გონება დავკარგე, გულისრევის შეგრძნებამ კი _ შიგნეულობა გამიყინა. ისეთი გრძნობა დამეუფლა, თითქოს მიწა იძრაო და საპირფარეოდან მთელი სისწრაფით გამოვვარდი. დედა აუღელვებლად იჯდა და იმ ადგილებს თვლიდა, ფანჯრიდან წუთისოფლის მსგავსად, წამიერად რომ უჩინარდებოდნენ.

_ ეს ის ნაკვეთებია, მამაშენს ოქროს ფასად რომ მიჰყიდეს,- თქვა დედამ.

მატარებელმა ელვის სისწრაფით ჩაუქროლა იმ უცხოელი მასწავლებლების სახლს, რომელსაც ერთი მხრივ, აყვავებული ბაღი, მეორე მხრივ კი ჭიშკარზე გაკრული ინგლისურენოვანი აბრა ამშვენებდა: „The sun shines for all“.

_ ეს იყო პირველი ფრაზა, ინგლისურ ენაზე რომ შეისწავლე,- მითხრა დედამ.

_ პირველი არა, ერთადერთი,- ვუპასუხე.

ბეტონის ხიდი და ის მღვრიე სარწყავი არხიც გავიარეთ, თავის დროზე გრინგოებმა პლანტაციების მოსარწყავად რომ გაიყვანეს.

_ ეს კი სიცოცხლით სავსე ქალების უბანია, სადაც მამაკაცები სანთლების ნაცვლად აგიზგიზებულ ქაღალდის დასტით ხელში კუმბიამბას ცეკვავდნენ და განთიადს ასე ეგებებოდნენ,- თქვა დედამ.

თვალის დახამხამებაზე თებერვლის იმ კამკაშა კვირა დღეს მატარებლის ფანჯარაში სოფლის სრული სურათი აირეკლა: მზისგან გადამწვარი ნუშის ხეები, ხის ვარცლები სკამების ნაცვლად და სოფლის იმ პატარა სკოლის ბაღი, სადაც წერა-კითხვა შევისწავლე.

_ სადგური! _ წამოიძახა დედამ. რამ შეცვალა ასე ეს ქვეყანა, მატარებელს არავინ რომ არ ელოდება.

ორთქლმავალმა სტვენა შეწყვიტა, სვლა შეანელა და ბოლოს, ხანგრძლივი ქოთქოთის შემდეგ, გაჩერდა კიდეც. პირველი, რამაც ამაღელვა, მდუმარება იყო. ის ყოფითი მდუმარება, მსოფლიოს დუმილთა ფონზე თვალეზახვეულს რომ ჰგავდა. გავარვარებული მზის ათინათი იმდენად გაძლიერდა, რომ ყველაფერმა ირგვლივ გამდნარი მინის ფორმა მიიღო. სიცოცხლის ნიშან-წყალიც კი არსად იგძნობოდა. ყველაფერს მზეზე მოციმციმე მტვრის თხელი ფენა ფარავდა. მიყრუებული ქუჩებისა და დასამარებული სოფლის მზერით შეძრწუნებული დედა რამდენიმე წუთით გაუნძრევლად იჯდა, ბოლოს კი, თავზარდაცემულმა წამოიძახა:

_ ღმერთო ჩემო!

ეს ერთადერთი ფრაზა იყო, მატარებლიდან ჩასვლამდე რომ წარმოსთქვა.

სანამ მატარებელი უძრავად იდგა, ვგრძნობდი მთლად მარტონი არ ვიყავით. მალევე გულგამგმირავი საყვირის ხმა გაისმა და მატარებელიც დაიძრა. მწველი მზისგან დაუცველებს თითქოს მთელი სოფლის მწუხარებაც თავს დაგვატყდაო. თუმცა ერთმანეთისთვის არაფერი გვითქვამს, თუთიის სახურავითა და დაკიდებული აივნებით თავმომწონედ მდგარმა ხის ძველმა სადგურმა ვესტერნებში ნანახი ტროპიკული ვერსია გამახსენა. მიტოვებულ სადგურსაც გავცდით, რომლის მომველებული ფილებიც ამოსულ ბალახს დაეხეთქა და სიესტის ხვატში ჩანთქმულნი ყოველ წუთს ნუშის ხეების ჩრდილქვეშ შეფარებას ვლამობდით.

2002 წ.

განმარტებანი:

ჯანჯაფილი _ მცენარე

არუაკები _ სამხრ. ამერიკაში ინდიელ ტომთა ლინგვისტური ნიშნით გაერთიანებული ჯგუფი, რომელსაც ევროპელები დაპყრობის შემდეგ პირველად შეხვდნენ სამხრ. ამერიკაში. ამჟამად არუაკები ცხოვრობენ დასავ. ვენესუელაში, კოლუმბიასა და პერუს აღმ. ოლქებში. შეინარჩუნეს გვაროვნული წყობილება და ანიმისტური რელიგია.

„იუნაითიდ ფრუთ კომპანი“ _ ევროპისა და ამერიკის ბაზარზე ბანანი პირველად მე-19 საუკუნის 60-70-იან წლებში გამოჩნდა. 1889 წელს კი „იუნაითიდ ფრუთ კომპანი“ ჩამოყალიბდა, რომელმაც ცენტრალური ამერიკის უზარმაზარი ტერიტორიები ჩაიგდო ხელთ. კომპანიამ ეს მიწები მოგვიანებით ბანანის პლანტაციებად აქცია და სულ მალე ა.შ.შ-ში ბანანის მწარმოებელ მონოპოლისტად იქცა.

მანგროს ტყე _ მარადმწვანე ტყე ტროპიკულ სანაპიროზე, რომელიც მხოლოდ ზღვის მოქცევისას იფარება წყლით. ძირითადად გავრცელებულია აფრიკის აღმ. სანაპიროზე, მადაგასკარზე, სამხრ. აზიასა და ავსტრალიის სანაპიროებზე, გვხვდება აფრიკის ცენტრალურ და სამხრ. ამერიკის ატლანტის სანაპიროებზე.

საბალო _ კარიბის ზღვის თევზი.

გრინგო _ ესპ. მექსიკაში: უპატივცემულობის გამომხატველი მეტსახელი უცხოელისა (უპირატესად ა.შ.შ. წარმომადგენლისა), რომელიც არ ლაპარაკობს ესპანურად.

სეიბა _ მსხვილტანიანი ტროპიკული ხე.

„The sun shines for all“ _ ინგ. „მზე ყველასთვის ერთნაირად ანათებს.“

© 2008-2015 4LOVE.GE

